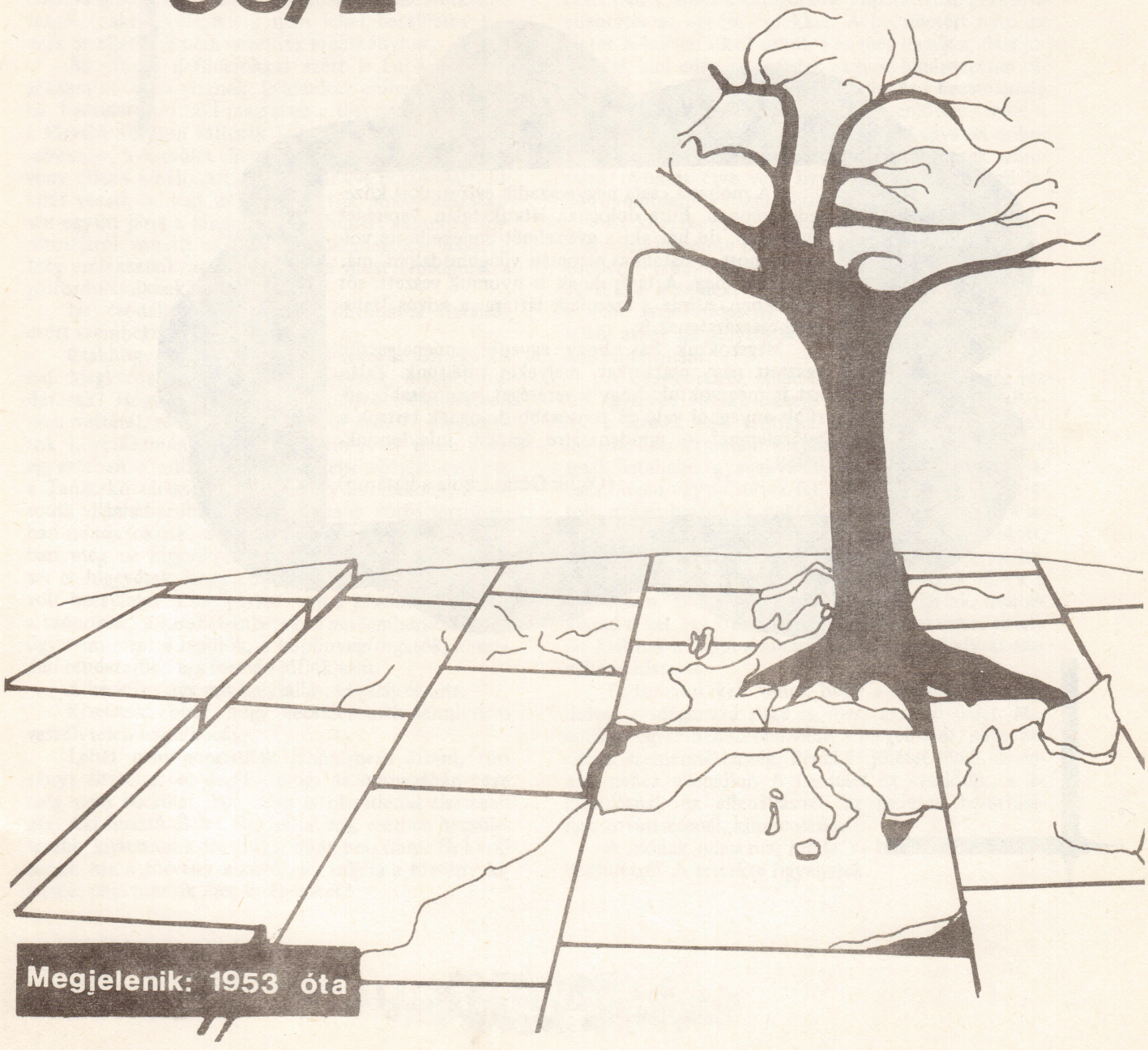
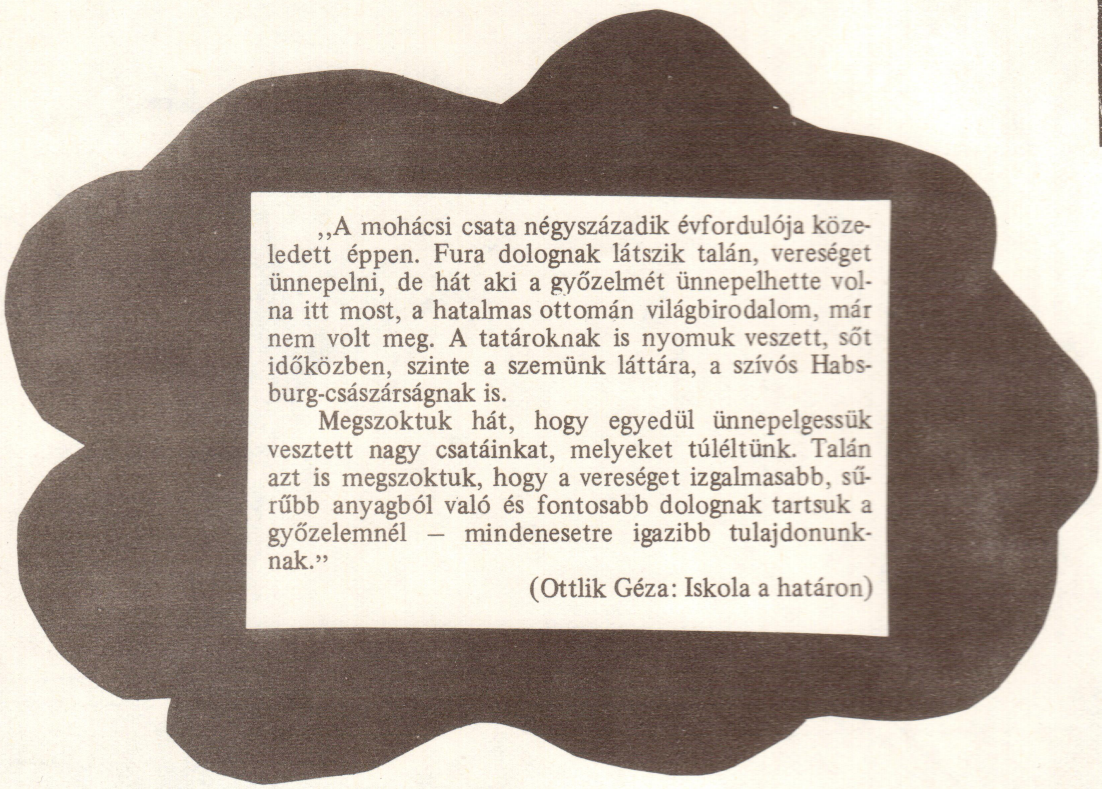
SOPRONI EGYETEM

Az Erdészeti és Faipari Egyetem lapja

'88/2



Megjelenik: 1953 óta



„A mohácsi csata négyszázadik évfordulója közeledett éppen. Fura dolognak látszik talán, vereséget ünnepelni, de hát aki a győzelmét ünnepelhette volna itt most, a hatalmas ottomán világbirodalom, már nem volt meg. A tatároknak is nyomuk veszett, sőt időközben, szinte a szemünk láttára, a szívós Habsburg-császárságnak is.

Megszoktuk hát, hogy egyedül ünnepelgessük vesztett nagy csatáinkat, melyeket túléltünk. Talán azt is megszoktuk, hogy a vereséget izgalmasabb, sűrűbb anyagból való és fontosabb dolognak tartsuk a győzelemnél – mindenesetre igazibb tulajdonunknak."

(Ottlik Géza: Iskola a határon)

Benedek István:

MI A BECSÜLET?

A becsületről beszélni könnyű, írni nehéz, mondta a szerkesztő. A pedagógus hozzátette, hogy a fiatalság előtt szóba hozni sem tanácsos; legyint, szembekacag, lesajnál, beint, esetleg beolvas. Például így: ti papoltok nekünk becsületről, éppen ti? Vagy így: maszlag az egész, nem becsület kell, hanem önmegvalósítás. S még jó, ha nem ezt mondja: a becsületet a becstelenek találták ki, üzlet ez is, biznisz.

Nem osztozom ebben a felfogásban. Vélem a becsületről írni is, beszélni is könnyű, csak nem nagyon érdemes; becsületesnek lenni viszont nem mindig könnyű.

Fiatalokkal kevés a találkozásom; akik néha mégis fölkeresnek, azoknak nem kell magyarázni, mi a becsület: tudják. Én is tudom, axiómaszerűen, mint a kétszer kettőt. Megfogalmazni csakugyan nem könnyű. Szinonimákkal körüljárni semmivel sem jobb az idem per idem meghatározásnál („becsületes az, aki tisztességes"), vagy az ellentételből visszakövetkeztetésnél („aki erkölcstelen, nem lehet becsületes") – ezek az eljárások nem vezetnek eredményhez.

Az effajta definíciókkal azért is baj van, mert sokszor kátyúba visznek. Például az ember azt hihetné, becsületes az, aki megtartja a törvényt. Csakhogy a törvény folyton változik – mostanában egyre gyorsabban –, a becsület ellenben nem proteusz. Ha a törvény tálcán kínálja azt, amiért pár éve börtön járt, hitelét veszti, miként az a becsület is, amely készségesen együtt járja a táncot vele. A hóhért akasztják fordítottjáról van itt szó: a hóhérok megdicsőüléséről. Még emlékszünk az akasztásaikra most tapsoljunk a pálfordulásaiknak?

Ne csodálkozzék, akit az öntudatos fiatalság ezért szembeköp.

Csakhogy az öntudatos fiatalokkal is van egy kis baj. Megkérdeném tőlük: mire vagytok, olyan öntudatosak? Hogy apáitok és nagyapáitok ballépéseiben nem vettetek részt, ez nem érdem, pusztán életkorotok következménye. Könnyű nem részt venni a kiegyezésben, a millenniumban, az első világháborúban, a Tanácsköztársaságban, a Horthy-korszakban, a második világháborúban, fehér, barna és vörös terrorokban mindazoknak, akik akkor nem éltek. Ettől azonban még ne higgyétek becsületesnek magatokat. És azt se higgyétek, hogy ebben a forgatagban senki sem volt becsületes. Csak persze nem a zászlólobogtatók, a szónokok, a kirakatemberek, a percemberkék. Éppúgy nem mint a lapulók, a köpönyegforgatók, a minden rendszerben egyformán jófiúk sem.

A becsület ugyanis helytállás, vállalás és tett.

Kitetszik ebből, hogy becsületesnek lenni nem veszélytelen foglalkozás.

Lehet nem gonosznak lenni, nem ártani, törvényt tisztelni; ez derék dolog, de önmagában véve még nem becsület. Sőt, nem is okvetlenül tisztességes. Aki hosszú életet élt, tudja: sok esetben becsületesebb kijátszani a törvényt, mint betartani. Hol volnának ma a törvény alkotói, ha valaha a törvény kijátszói nem mentik meg az életüket?

Thomas Hobbes határozta meg nagyon világosan a törvény és a jog közti különbséget: a törvény kötelezettség, a jog pedig lehetőség valamit tenni vagy nem tenni; a törvény tehát szükségképpen megalkuvás, még ha jó is, míg a jogban felcsillan a szabadság reménye. A törvény tilt, a jog enged. Milyen szép volna, ha szabadon élhetnénk jogainkkal. Sajnos nem lehet, az egyéni kívánságok teljesülését korlátozni kell, a köz javára. Ez volna a törvény dolga. A becsület dolga pedig: minden pillanatban megítélni, hogy a törvény vagy a jog szelleme érvényesüljön-e.

Kant kategorikus imperatívusznak nevezte a helyes ítélkezés belső biztosítékát, és bízott benne, mint isteni adományban. De isten fukar kezekkel mérte a kategorikus imperatívuszt, nem mindenkinek jutott belőle. Lehet, hogy nem is isten adta – természettudományosabban szólva: nem génikus – hanem mindenkinek egyedileg meg kell szerezni. Ez többek közt azért nehéz, mert a kategorikus imperatívusz gyakorta ellentétes az egyéni érdekkel. A becsületért néha az életet is kockára kell tenni, s ez még hagyján, de a jólétet is, ami ellen az önérdek nagyon határozottan tiltakozik. Jön az alkudozás a becsület és a becstelenség között, és a küzdelem nagyon egyenlőtlen, mert a mérleg serpenyőjébe a becsület alig tud egyebet dobni a tiszta lelkiismeretnél, míg a becstelenségnek számtalan nyomós érve van. Egyetlen reménység; mi lehet nyomósabb a tiszta lelkiismeretnél?

Itt következik a buktató. Az ember ugyanis azt hinné lelkiismerete minden embernek – magától értetődően – van. Csakhogy nincs. A lelkiismeret finom és drága készülék, megszerzése sokba került (nem pénzbe természetesen), származástól és rangtól, jóléttől avagy szegénységtől függetlenül van vagy nincs. Ki kell termelni.

A becsületesség ellentéte nem a becstelenség (ez túl egyszerű volna), hanem a szemérmetlenség. Persze a szónak nem erotikus, hanem társadalmi értelmében. Szemérmetlen világban élünk, és ez érthetővé teszi fiataljaink gyanakvását. Fiaim csak gyanakodjatok, hiszen úgy nőttetek fel, hogy sohasem tudhattátok, mikor hazudnak nektek, mikor csapnak be. Fiaim, csak gyanakodjatok, hogy aki eddig hazudott, nem hazudik-e most is. Ne a szavakra figyeljetek, hanem a tettekre. Hogy vajon ha ugyanazok ülnek a nyeregben, akik eddig is magas lovon jártak, nektek marad-e bár egy öszvér, vagy csak egy szamár, amely iát kiálthat a többi szamárra, akik tettek helyett szavakban hisznek.

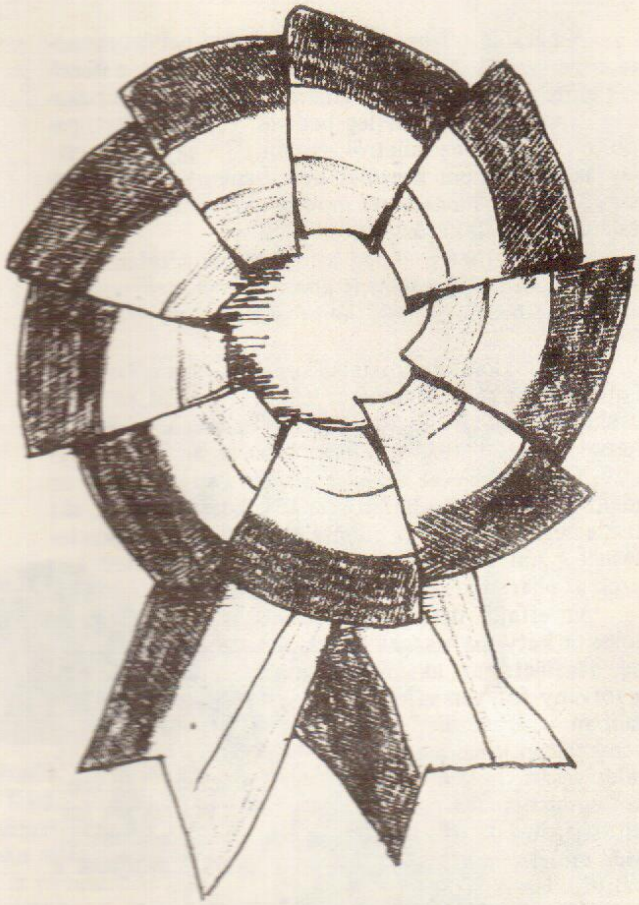
Tudomásul kell venni, hogy a becsület kemény dolog, s méghozzá ritka is, mert nem jó üzlet. Ma, amikor egyre nehezebbé válik a megélhetés, nagy kerítő a szemérmetlenség. Pénzt és jólétet kínál, és ennek nehéz ellenállni. A becsület itt kezdődik, a lemondásnál, az ellenállásnál, az ígéretek betartásának követelésénél, kiharcolásánál.

A szónak nincs már hitele, ne beszéljetek többé a becsületről. A tettekre figyeljetek.

PETŐFI KOSZORÚI

1923

„Avagy virág vagy te, hazám ifjúsága?"



Hol a szem, szemével farkasszemet nézni?
Ki meri meglátni, ki meri idézni
az igazi arcát?
Ünnepe vak ünnep, s e mái napoknak
szűk folyosóin a szavak úgy lobognak,
mint az olcsó gyertyák.

Szabadság csillaga volt hajdan a magyar,
de ma már maga sem tudja, hogy mit akar:
talány zaja, csöndje
és úgy támolyog az idők sikátorán,
mint átvezetett rab a fogház udvarán
börtönből börtönbe.

Ki ünnepli ŐT ma, mikor a vágy, a gond
messze az Övétől, mint sastól a vakond
avagy gyáván bújik,
s a bilincses ajak rab szavakat hadar?
Csak a vak Megszokás, a süket Hivatal
Hozza koszorúit.

Óh, vannak koszorúk, keményebbek, mint a
deszkák, súlyosabbak, mint hantjai kint a
hideg temetőnek!...
Kelj, magyar ifjúság, tépd le a virágot,
melyet eszméinek ellensége rádob
emlékére – kónek!

Kelj, magyar ifjúság, légy te virág magad!
Nem drótos füzérbe görbítve – légy szabad
virág szabad földön:
hogy árván maradva megrablott birtokán
mondhassa a magyar: „Kicsi az én szobám,
kicsi, de nem börtön!"

Avagy virág vagy te?... légy virág, légy vigasz!
Legyen lelked szabad, legyen hangod igaz
az Ő ünnepségén:
Koporsó tömlöcét aki elkerülte,
most hazug koszorúk láncait ne tűrje
eleven emlékén!

Babits Mihály

Petőfi Kulturális és Hagyományőrző Egyesület
ISZTER Gyermeklevelezési Szolgálata
Levélcím: 2000 Szentendre Vasúti villasor 55.

Ismertető

A Kárpát-medencében és környékén tizenötmillió magyar ember él hat állam területén. Egyedülálló sors ez Európában, s ha már így történt, nem vehetik tőlünk zokon szerencsésebb nemzetek, hogy mi, magyarországiak – tudomásul véve a status quo-t – fenn akarjuk tartani szerves kapcsolatainkat a külhoni magyarsággal. A helsinki egyezményből fakadóan ezt segíteni államaiknak is erkölcsi felelőssége.

A gyermeklevelezés a kapcsolattartás egyik módja. A nemzetiségi magyar gyermekek így is gyakorolhatják a magyarul gondolkodást, fogalmazást, írást. Magyarországi és más országbéli barátokra tehetnek szert, s egymást meglátogatva családjaik között is szövődhetik barátság. A magyarországi gyermekek megismerhetik a közös múltból fakadt másfajta világot, és lehetséges lélekölő közömbösség oszolhat el a szívükből. Nekik a levelezésben ez a hasznos a barátkozás mellett. Ajánljuk azt is, hogy a magyar gyermekek levelezzenek szlovák, román, német, szerb, horvát és ruszin nyelven a szomszéd nemzetekből való gyerekekkel, mert ez a bizalmat, barátságot, egymás kulturájának megismerését eredményezi mind a két fél számára.

Szolgálatunk 1987. március 15-e óta él. A Duna ősi nevéről kereszteltük el, mert a Duna átfolyik minden olyan országon, ahol magyarok élnek, és az Iszter név a dunavölgyi népek összefogásának, barátságának éltető örökségét jelképezi. Feladatunk: 10-16 éves gyermekeket levelezésre buzdítani, címüket továbbítani a szomszédos országokban élő segítőinknek, vagy a segítőktől kapott címeket szétosztani magyarországi és harmadik országbeli gyermekek között. Később bővíteni szeretnők a tevékenységünket. Levelezzen minél több magyarországi nemzetiségi gyermek is anyanyelvén anyanemzetéből való társsal!

A gyermekeknek körülbelül egy hónapot kell várniuk az első válaszlevélre. Sajnos, munkánk nem lehet sohasem tökéletes, ezért egy címet két helyre kell továbbítsunk, hogy senki levelezni akaró ne várjon hiába.

Ön a következőképpen tudná segíteni a munkánkat:

– Hireljen tevékenységünkről határokon innen és túl! (A közvetlen segítség mellett a magánember vagy egy közösség erkölcsi támogatása fontos nekünk.)

– Kérjen tőlünk címeket, s ossza szét a gyermekek között. Kísérje figyelemmel levelezésüket, ne hagyja lankadni a gyerekek buzgalmát! Próbálja meg levelező körbe összevonni őket!

– Folyamatosan gyűjtsön címeket, s juttassa el nekünk! A gyermekek nevét, korát, lakcímét, érdeklődési körét (alkalomadtán a levelezőtárs nemét), a levelezés nyelvét, a választott ország nevét kérjük összeírni és címünkre elküldeni. (Magyarország, Románia, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Szovjetúnió, Ausztria közül akár mind a másik ötöt is lehet egyszerre választani.)

– Kérjen föl pedagógusokat és más, gyermekekkel foglalkozó hivatású embereket (szakkörvezetőket, edzőket, népművelőket, lelkészeket, stb.) Lajtától a Szeretig, hogy vegyenek részt ebben a munkában. A segítőktől a címgyűjtést és szétosztást, valamint a levelező gyermekkel való kapcsolattartást kérjük.

– Szervezze meg önálló gyermeklevelezési szolgálatát! Ez a legnagyobb segítség! (Tapasztalatainkat örömmel megosztjuk Önnel!)

– Szentendreiek, budapestiek a szolgálat szervező munkájába is bekapcsolódhatnak.

Szolgálatunk egyelőre, ameddig tennivalója nagyon meg nem sokasodik, a Petőfi Kulturális és Hagyományőrző Egyesület rendezvényein fogadja az érdeklődőket vagy a segíteni szándékozókat. Emellett az egyesület levélcímén lehet fölvenni velünk a kapcsolatot.

Szolgálatunkat a kárpát-medencei gyermeklevelezés önként vállalt gondviselése élteti. Ha Ön csatlakozik hozzánk, kérjük, csak is ezzel a munkával tegye! Alapszabályzatunk ennyi.

MEGKÉRDEZTÜK OKTATÓNKAT, HOGY MI BÁNTJA; MEGTUDTUK,
hogy
MI NEM BÁNTJA: SOMFALVI GYÖRGY EGYETEMI ADJUNKTUST

„Konkrétan okot, hogy mi bánt mondani nem tudok. Nem bánt elvileg semmi. Kiegyensúlyozott ez a munkahely ahol én vagyok, ez a mikroközösség. A faipari kari munkába már kevésbé kapcsolódok be, az elmúlt időszakban tagja voltam a kari tanácsnak, akkor volt betekintésem a dolgokba. Az új választások után nem kerültem be kari tanácsba, mert más felállási rend van, más összetételt kívánnak meg. Most az ún. oktatási bizottságba kerültem be, ez még nem ülésezett. Kevesebbet tudok az egyetemen folyó dolgokról. Bizonyos értelemben azokról a dolgokról tudok csak, amik rám tartoznak. Itt nehéz meghúzni a vonalat, hogy ugye mi tartozik rám, mi nem tartozik rám; illetőleg úgyis lehet értelmezni a játékot, hogy jó ha nem tudok róla, mert akkor úgy érzem, hogy nem tartozik rám.

Olyan dolgot most felhozni nem is tudok, hogy valami itt bántana a munkahelyen. Ez a környezet számomra tökéletes. Ezért is jöttem vissza az egyetemre, erre a tanszékre. (Ez a tökéletes munkahely az EFE Építéstani Tanszéke) (a szerk.). Ha máshová hívtak volna – huszonhárom év távolából mondva talán kicsit furcsán hangzik – nem valószínű, hogy visszajöttem volna. Itt nincs semmi olyan jellegű probléma, hogy főnök-beosztott, beosztott alatt még egy beosztott (értem alatta: adjunktus, tanársegéd), itt szinte baráti a légkör, a magánjellegű problémák vonatkozásában is, és természetesen szakmai problémák vonatkozásában is.

Mint egyetemi oktatót az oktatás terén, tanszékkel kapcsolatos dolog ami bántana, hát az sincs jelen pillanatban. Az bánt az oktatási rend vonatkozásában, hogy a heti ötnapos oktatás teljesen lecsökkentette az ifjúság aktivitását. Most – lehet, hogy rossz százalékot mondok –, de úgy 60 százaléka a hallgatóknak elmegy péntek délután, és visszajön hétfőn reggel. Durván két és fél napot távol van. Ez azt eredményezte, hogy minden – korábban ismert – ifjúsági élet véleményem szerint negyedére visszaesett. Mindenkinek egyéni útja van. Van aki dolgozni megy el, van aki családi ügyeit intézi, mert nős; illetve férjezett; van aki csak hazamegy, mert otthon jobban tudja eltölteni az idejét. Egy biztos, hogy egy nagy szünet van az egyetemi munkában, a folyamatos egyetemi diákéletben. Ez kihat a tanulásra is azzal, hogy hétfőtől péntek délig rengeteg óra van. Semmire nincs idő, mindenki rohan, hajt. A feszült négy-, illetve ötnapos igénybevétel után van egy távolabbi helyen eltöltött felengedés és ez rányomja a bélyegét a sportra, az egyetemi diákéletre, a tanulásra.

„Szerintem ez egy végzetes dolog. Lehet, hogy az ifjúságnak ez nagyon jó dolog, de én úgy érzem, hihetetlen sok kár származott ebből a rendszerből. Mint oktatót ilyen vonatkozásban az bánt, hogy a hallgatók tulajdonképpen éppen csak arra hajlandók, amit föltétlen el kell végezni. Ez különösen a felsőbbévesekre vonatkozik.

Arra nagyon nehéz válaszolni, hogy mi bánt mint egyetemi adjunktus, mert nem bánt semmi és senki, másik egyetemi adjunktussal szemben nem érzem magamat elmarasztalva, alárendelve.

Mint egyetemi dolgozót? – hát ez nagyon nehéz. Túl van a kérdés ragozva. Nézzék, én mint egyetemi dolgozó mindent megkaptam az egyetemtől. Biztos, hogy lehetne jobb dolgom, létezik biztos olyan hely, ahol nagyobb lehetőségek lettek volna, vagy lennének még, de úgy érzem semmi olyan dolog nem történt dolgozói vonatkozásban, ami miatt én úgy éreztem volna, hogy elmarasztaltak, vagy a háttérbe szorítottak. Tehát mint egyetemi dolgozó is jól érzem magamat. Lehet, hogy ez túl fényesen hangzik, mert minden vonatkozásban jól érzem magam, de az a véleményem, az embernek be kell tudni sorolni magát egy környezetben, és nyilván minden viszonylagos, mindennél van jobb, s rosszabb. Én itt megtalálom a számításomat anyagilag, – ez egy nagyon fontos dolog napjainkban –, szakmai vonatkozásban, a munkaköri miliő vonatkozásában. Végül nagyon lényeges: én roppant mód élvezem az oktatást, olyat csinálok, amit szeretek csinálni. Ezért az ember – ha szabad így mondani – bizonyos dolgokat kevésbé sorol fontosnak. Lehet, hogy kereshetnék más munkahelyen másfélszer ennyit, de ezt szeretem csinálni.

Nehezen tudok véleményt mondani az erdőmérnök-hallgatókról. Csak ötödéven, illetve – az új tanterv szerint – harmadéven találkozunk. Az erdőmérnök-hallgatókról általánosságban azt tudnám mondani, hogy kevésbé műszaki beállítottságúak, mint a fások, de szakmaszeretetük nagyobb. (Erdész generációk!) Többet foglalkozunk a faiparosokkal a tanszéken, elsőben már rajzot oktatok, azután negyed- és ötödévben találkozunk újra. Az elsőévesek formálhatóbbak, aktívabbak; a felsősök már irányt választottak, a faipar valamelyik területét megkedvelték. Igy a tanszéken oktatott tárgyak már kevés embert érdekel elsőhelyen, így nehéz az érdeklődésüket felkelteni. De a diplomához hozzátartozik a tárgy lehallgatása, ezt tudomásul kell venni, el kell járni az órákra.

Kapcsolatom a hallgatósággal? Mióta itt vagyok az egyetemen, évfolyamfelelős tanár vagyok. Jelenleg a III. évf. faipari mérnökhallgatóknak. Ez egy komplikált, összetett munka, mert a hallgatósággal foglalkozni kell, de úgy, hogy a hallgatóság ne tudjon róla. Ők szeretik élni a saját életüket. Semmi esetre sem igyekszem olyan dolgot csinálni, hogy elnyerjem a hallgatóság tetszését, hogy népszerű legyek, mert ez pedagógiai elveimmel nem egyeztethető össze. Katalógust tartok, ezt megmondom őszintén, amikor úgy érzem, hogy elharapódzott a hiányzás, ez szükséges, mert az a véleményem, hogy a hallgató (mint ahogy én sem tudtam annak idején) jelen pillanatban még nem tudja eldönteni, hogy a tárgy szükséges-e vagy nem a gyakorlatban. Lehet, hogy valaki egy féléves tárgyból fog karriert csinálni, illetve ebből él egész életében. Amit valaki nem tud, azt sohasem csinálja az életben.

Összességében úgy érzem kapcsolatom a hallgatósággal olyan, amilyennek oktató-hallgató kapcsolatnak lennie kell. A kontroll érdekében az elmúlt félévben megtettem az első lépést. Az utolsó órámon, az utolsó ZH után egy 30-35 kérdésből összeállított tesztet töltöttek ki a hallgatók, így mondtak véleményt munkámról, meg rólam. Tavaly negyven tesztlapot töltött ki a hallgatóság. (200 db van összesen.) Ha elfogy a teszt, kiértékelem a válaszokat, akkor egy övétes eredmény lesz a birtokomban. Érdekes kísérlet, nagy izgalommal vártam az első eredményt, és fogom várni a többit is.

Munkatársaimmal jó a kapcsolatom. Én legalábbis így érzem, alkalmazkodó képességgel rendelkezem, ami nagyon lényeges dolog.

Végül a tanszékünknek van lehetősége, hogy külső kutatási munkákat vállaljon, minél többet, minél több pénzért. (Az egyetem is a kutatás terén kaphat olyan megbízást, ami jelentős plusz jövedelmet hoz, hisz az egyetem a „tudomány fellegvára".) Remélem az elkövetkező idő azt igazolja, hogy dolgozni kell, mert ha nem dolgozunk, nem megy a dolog. Ha viszont mindenki becsületesen dolgozik, akkor bizonyára jobb lesz az életünk.

Somfalvi György
egyetemi adjunktus

Mi bántja .....? dr.Sitkei György tanszékvezető egyetemi tanárt

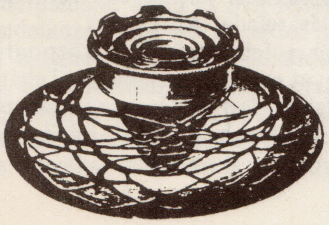
– „Az egyetem és a tanszékek műszerellátottsága nagyon rossz. Ez olyan lemaradást eredményez, amit igen nehéz lesz behozni, a tudományos színvonalunk rovására megy. Ez annál katasztrófálisabb, mivel a kormány éppen a műszaki értelmiségtől várná a kibontakozást. Nem lehet kibontakozni, csak megfelelő szellemi javak birtokában. Nem arról van szó, hogy a magyar nem dolgozik, és ellógja az összes idejét, ez egyszerűen nem igaz, és ezt nem szabadna így mondani. Én parasztgyerek voltam és a tanyán azt mondták, „ha a parasztnak nincs dolga, akkor odébb rakja a szalmakazlat". Ugye, elfoglalja magát valamivel. Mi is elfoglaljuk magunkat valamivel, de annak körülbelül annyi a haszna, mint amikor az egyszeri paraszt odébb rakta azt a bizonyos szalmakazlat.

Mi fölveszünk kölcsönt (nyugati devizát) azon berendezéseket veszünk, beruházunk, ám azokat – tudatlanságunk következtében – nem használjuk ki megfelelően. Ezek a drága berendezések máris nem hozzák meg az árukat. Ezeknek gazdaságosaknak kellene lenni, ám nem lehetnek gazdaságosak, ha azokat nem úgy üzemeltetjük, nem úgy tartjuk karban, és nem olyan terméket állítunk elő velük, amire azok képesek lennének.

A tudás azért hatalom, mert a tudás juttat bennünket abba a helyzetbe, hogy korszerű terméket termeljünk, korszerű eszközökkel. Az is fáj természetesen, hogy bennünket is így fizetnek: „A kukás annyit kap, mint az egyetemi tanár." Ám azt szoktam mondani, hogy az egyetemi tanári réteg egy viszonylag szűk réteg, tehát a siralma önmagában nem mérvadó egy nemzet siralmai között. Csakhogy ennek nem ennyi a hatása. Az alulfizetettség következtében a kikerülő hallgatók képzettsége nem lesz megfelelő, a fiatal mérnök nem tudja úgy ellátni a feladatát, ahogy kellene, s itt a kérdés már népgazdasági jelentőségűvé válik. Hát ennyit erről.

A másik baj szerintem az, hogy mi a demokráciát csak játszuk – egyetemi vonalon is, de úgy gondolom máshol is –, és minden lényegtelen dologban igyekszünk a demokráciát eljátszani, hogy ne mondják azt, hogy nincs demokrácia. De a fontos dolgokban már egyáltalán nem játsszák... Itt az egyetemen is van egyetemi tanács. Ám nem tartozik az egyetemi tanácsra pl. a karok, ill. az egyetem központi műszerbeszerzési terve, az egyetem központi komputerberuházási terve, a papíripari képzés beindulásakor kapott oktatói státuszok elosztása a képzésben résztvevő tanszékek között, stb. Mindez nem tartozik az egyetemi tanácsra, hogy ebbe betekintése legyen. Márpedig ez nagyon fontos dolog. Egy karnak, egy egyetemnek a színvonala nagymértékben attól függ, hogy kik, hogyan szerveznek egységeket. Egy tanszék olyan, amilyen a tanszékvezető. Ez rám is vonatkozik. Ha ezen a tanszéken (az EFE Faipari Géptani Tanszéke, a szerk.) valami nem jól megy, azért elsősorban én vagyok a felelős, és nem a portás. Ez világos dolog, csak nem minden vezető szokott ezzel így dicsekedni. Mindig a vezető a felelős. Ha eszmeileg, akkor is, ha nem tehet dolgokról, még akkor is. Nagyon sok példát lehetne sorolni arra, hogy a fontos dolgokban nem kérdezik meg sem a tanárokat, sem az egységek vezetőit.

Egy következő problémakör a vezetők kialakult munkastílusa. Nekem az a véleményem, hogy minden



a vezetőkön múlik. Itt a vezetők általában elmerülnek olyan részletekben, amelyeket nem a vezetőknek kellene megoldani. Egy egyetem kari vezetőinek komoly perspektivikus problémákkal kellene foglalkozni. (Például a kutatási irányokkal.) Nem pedig azzal, hogy X hallgató nem jár órára. (Arra megvan az apparátus, azt az csinálja meg.) Elmúlt hét éve már, hogy én itt vagyok, de engem még soha senki nem látogatott meg. Nem volt kíváncsi rá, hogy tudok-e előadni egyáltalán? Senki nem volt kíváncsi rá, hogy mit is csinálunk mi a tanszékünkön, van-e valami problémánk? Egy kutatási rektorhelyettes soha ide nem jött el, hogy van-e valamilyen javaslatunk. Például: az egyetemen milyen kutatási főirányokban dolgozzon a kar; tudnánk-e együttműködni, tanszékek egymás között. Egy kutatási rektorhelyettes ha kap egy aktát, akkor ő azt a titkárnőjével átküldi ide hozzám. Neki ennyi a ténykedése és itt vége is van. Aztán a kész jelentést összegyűjti, továbbítja. Szerintem ezt a portás is meg tudná csinálni, erre kár rektorhelyettest tartani. Mert egyszerűen érdemi dologgal nem foglalkozik, vagy ha foglalkozik, akkor úgy teszi, hogy a többieket nem kérdezi meg. Ezek alapvető problémák. Úgy szoktam mondani, hogy itt nincs vezetési stílus. Mert ez aztán igazán nem rakható be egyetlen vezetési stílusba sem.



Gondolom, maguk sem fogják első pillanatban érteni, hogy miért probléma nálunk a számítástechnika. Tudniillik az egyetemnek van egy központi számítógépe. Most már elég komoly összegeket fordítottunk ennek bővítésére, fejlesztésére, és azt mondják, ez az erdész kar igényeit – úgy ahogy van – kielégíti. Ezt én nem tudom, nem is akarom eldönteni... De a műszaki számítások stílusban lényegesen nagyobb matematikai apparátussal, és lényegesen bonyolultabb numerikus eljárásokkal történnek. (Elég utalni olyan eljárásokra, mint a véges elem módszer. Numerikus integrálása olyan függvénynek, amelyeket nem tudunk integrálni. Differenciál-egyenletek numerikus megoldása, stochasztikus jelenségek? földolgozása (FFT), optimalizálási feladatok...)

Ezekből a feladatokból a központi számítógép egyetlen egyet sem tud megoldani. Tehát mintha nem is volna a faipari kar részére; azon tanszékek részére, amelyek komolyabb műszaki feladatokat kívánnak megoldani.

Megoldás az lenne, hogy a karunk berendezkedne külön számítógépre, vagy pedig a központi számítógépet kellene megfelelő softwearekkel ellátni. Sajnos ezt a vezetés egyszerűen képtelen fölfogni. Úgy tűnik, egyikőjük sem foglalkozott még komolyabb műszaki problémával, és el sem tudja képzelni, hogy ilyen van. Itt tartunk a számítástechnikában. Megint oda lyukadunk ki, hogy a kormány azt szeretné, ha a műszaki segítene neki. A kormány joggal föltételezi, hogy elég sok számítógép bejött az országba, ezeket tehát föl is tudják használni. Közben szó sincs róla, mert a softweare ellátás olyan, hogy műszaki területen az alkalmazások roppant szegényesek. Nem csak ezen az egyetemen, de országos viszonylatban is. Erre is rá kellene jönni.

– Mit javasol az ifjúságnak?

Ez egy roppant nehéz kérdés, mert nekem erre elvileg úgy kell felelnem, ahogy én is eljártam a magam idején. (Utólag azt kell mondanom, hogy sajnos.) Tehát én az időmet mindig kihasználtam. Állandóan képeztem magamat az alaptárgyakban, és ez segített, ha szakmát kellett változtatnom. Roppant gyorsan beilleszkedtem a másik szakmába, mert az alapok megvoltak hozzá. Sajnos ezt nem szokták hirdetni (pláne itt Sopronban): az alaptárgyi képzettség nem tartozik az erősségek közé. Az embernek van magatartása az embertársaival szemben, és a tudománnyal szemben az is egy magatartás, hogy valaki a képességeihez mérten hogyan műveli az általa választott tudományágat. Mert nagyon sok ember a felét sem nyújtja annak, amire képes lenne. Tehát ha én a szívem szerint válaszolok a kérdésre, akkor azt kell hogy mondjam, a fiatalság feladata az, hogy az alapdolgokban megfelelő jártasságot szerezzen magának, mert az maradandó, akkor bármikor, bármilyen szakmai kérdésben hozzá lehet fordulni és ki fogja segíteni a bajból. A mai viszonyok azonban nem ezt diktálják. Az előbbi válaszom praktikus, de lehet, hogy ebből nem él meg. Ugyanakkor, ha elmegy focizni, vagy társadalmilag kevésbé értékes munkát végez, anyagilag talán jobban jön ki. Reálisan kell látnunk. Arról én nem tehetek, hogy mindezt (ennek veszélyeit) az állam még mindig nem érti meg. Sokan mondogatják, hogy értékítéletünkben változásokra van szükség, de érdemi változtatást nem tapasztalok.

– Mi a véleménye a hallgatói véleményezésről?

– Nézze, én egy ilyen véleménytől sosem féltem. Én is jogot formálok arra, hogy véleményt mondjak a hallgatókról. A hallgatóknak természetesen van véleménye, a kérdés csupán az, hagyom-e, hogy elmondják. Erről egy ókori mondás jut az eszembe: „Az istenek vitatkoznak – megengedjük-e, hogy kikössön az az ember a hajójával? A vita közben megszólal az egyik isten: – Amondó vagyok engedjük meg, amíg ki nem köt magától."

Nem félek a hallgatói véleményektől, abból indulok ki, hogy magam is meg tudom ítélni, hogyan dolgozom. Így hát a véleményekből az abszolút vádakat ki tudom szűrni, és azt nem veszem figyelembe. Mindenki mondhat valamit. Más kérdés, hogy ezeket a véleményeket kik és mire használják fel, és legalább ennyire fontos, hogy mennyire megalapozottak a vélemények. Véleményt mondani könnyű, de megalapozott véleményhez kell tapasztalat, és ismeret is – lehetőleg minél több.

Mi bántja:

dr.Csesznák Elemér egyetemi tanárt, az Erdőműveléstani Tanszék vezetőjét



Mi az oktatás célja, mennyiben lexikális, s mennyiben szemléletre épülő oktatást tart fontosnak.

– Ez jelentősen függ attól, hogy milyen tudományágról van szó. Az olyan tárgyak mint pl. az ökológia, biológia, szorosan kötődnek a gyakorlathoz, oktatásunk során éppen ezért a lexikális tudásanyag részaránya kisebb mint pl. a matematika, fizika oktatása esetén. Meggyőződésem, hogy az erdőműveléstan oktatása során is a 25-30 %-nyi lexikális ismeretanyag elegendő ahhoz, hogy arra a mérnökszintű szaktudás más logikai alapon jól felépülhessen. Az erdőműveléstan tematikája ezenkívül jelentős mértékben a gyakorlatokra támaszkodik. Az említett 70 %-nyi logikus tudásnak csak a fele elméleti jellegű, másik felét a gyakorlatokon felszedett tapasztalat képezi. (Hisz ugyais az adott hely sajátossága dönti el, hogy a megtanultakból mennyi hasznosítható, s mennyivel kell azt még kiegészíteni, gyarapítani.) Egy ma végzett mérnöknek konvertálható tudása kell legyen.

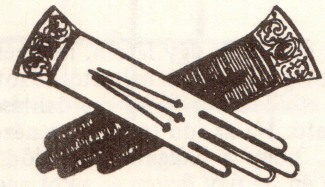
Mennyi az ismeret – mennyi a szemlélet?

– A szemléletet nagyon fontosnak tartom ebben a tárgyban. Az erdőmérnök a legmagasabb szinten szerveződött életközösséggel az erdővel dolgozik. Éppen ezért nagy a felelőssége. Az erdő féltett kincsünk. Ezt nem csak tudni, érezni is kell. E tekintetben fontos, hogy az ifjúság megfelelő szemlélettel rendelkezzen s az oktató motiválja a hallgatókat. Motiválás alatt azt értem, hogy megszeressék a szakmát és érezzék felelősségüket. Az oktató nevelő is, s mint ilyen az a meggyőződésem alakult ki, hogy akkor tanulja a diák a tárgyat jól meg, ha szereti is azt. Amit utál, azt sosem fogja jól tudni. Én is ember vagyok, s nem biztos, hogy nekem sikerül megszerettetni. Egyébként a jó oktatónak kettős lelke van. Az egyik emberszerető, humánus, aki a legjobb tudását, a legjobb akarattal próbálja átadni amikor oktat. A másik szigorúképű, radikális, amikor vizsgáztat. Bennem dominál az első. Én a jószándékú, jóakaratú, joviális emberek közé sorolom magam, a vizsgán nem tudok elég szigorú lenni, mert győz bennem a humanista.

Éves szinten mi változó és mi az ami stabil a tananyagban?

– Az erdőművelés kevésbé dinamikusan fejlődő tárgy. Éves szinten mintegy 10-15 % változhat, vagy fejlődhet a korábbi anyaghoz képest. Ugyanakkor ma is tanítunk olyan 250 éves klasszikus ismereteket, amelyek tartalmukat illetően máig változatlanok. Pl. természetes felújítás eljárásai. Feladatunk azonban korszerűsíteni a régi eljárásokat, jobban felhasználni az ismereteket és szakszerűen alkalmazni azokat, elkerülni a sablonokat. Megjegyzem, hogy szinte minden évben kijutok rangos nemzetközi konferenciákra, s elmondhatom, hogy a hazai erdőművelés mind a tudományág fejlesztése, mind az oktatás színvonala terén élenjár Európában. Azonnal átvesszük és oktatjuk más tudomány területek fontosabb, az erdőművelésben alkalmazható ismeretanyagait. (Biológia, geobotanika, ökológia, genetika, matematikai statisztika, stb.)

Tudomásunk van arról, hogy ezelőtt 10-12 évvel közel 800 helyre jutottak el az egyetem Tudományos Közleményei, s kaptunk onnan másokat, ma ez a szám jóval kevesebb. Milyen anyagi eszközök állnak a tanszék rendelkezésére?



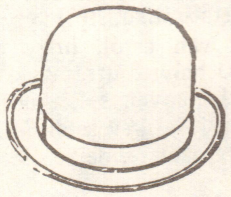
– Semmiféle anyagi eszköz nem áll a tanszéknek rendelkezésére, csak a könyvtár által beszerzett irodalmat használjuk. De személyes kapcsolataink révén, külföldi barátainktól, kollégáktól megkapjuk a legszükségesebb folyóiratokat. A világirodalom áttekintése úgyis lehetetlen. A beszerezhető irodalom közül témát, s témán belül is csak a hasonló szakmai felfogású szerzők írásait olvasom. De még ez is sok.

Mennyi időt vesz igénybe a felkészülés egy 5 órás előadásra? Mióta tanítja a tárgyat!

– Mikor elkezdtem oktatni óránként 3-4 órára volt szükségem. Kisebb volt a tudásom, utána kellett néznem sokmindennek. Mára ez már lényegesen lerövidült. Rendelkezésemre áll az előző évi anyag vázlata, s így a felkészülési idő redukálódott óránkénti 1 órára. Ez azonban egy intenzív óra. Én is felejtek, a neveket pl. rendszeresen át kell néznem. Az új tapasztalatokat, kutatási eredményeket is be kell építeni. Néha a logikai felépítést is megváltoztatom.

Mi a véleménye az audo-vizuális oktatási segédeszközök használatáról?
– Lehet, hogy koromnál fogva konzervatív vagyok, de nem tartom csodaszernek. Többe kerül, mint amennyi hasznot hoz. Legalábbis az erdőművelés-tan oktatásban. Más tárgyak esetében nyilván nagyobb lehetőség rejlik benne. Az erdőművelés laboratóriuma az erdő, s azt bemutatni csak magában az erdőben lehet. Az oktató pedagógia képességét semmiféle segédeszköz nem helyettesítheti csak kiegészítheti.

Milyen kapcsolata van a hallgatósággal? Kap-e hallgatói visszajelzéseket. Ha igen mennyiben befolyásolják ezek az előadásait?
– Véleményem szerint a kapcsolat az oktató nyíltságától függ, de nem hanyagolható el kora sem. A nyíltság egyértelmű: minél nyíltabb egy oktató, annál jobb a kapcsolata a hallgatósággal. Én a nyílt oktatók közé sorolom magam, de már nem vagyok



mai gyerek és úgy látom, mennél nagyobb a korkülönbség oktató és hallgató között, annál nehezebb azt áthidalni, még ha mentalitásában fiatal is az az oktató. Ha az idő távlatában nézem, azt kell mondjam, hogy a hallgatói érdeklődés romlott. Holott erre én, – úgy érzem –, okot nem adtam. Fiatalnak érzem magam, lehetőséget adok a kérdezésre, az eszmecserére. Ugy látom a vitakészség mégis csökken. Ez nem jó dolog. Mindent összevetve úgy gondolom közepes a kapcsolatom a hallgatósággal.

Ami az előadások minőségét befolyásoló visszajelzéseket illeti ilyet én nem kaptam. Hiszem, hogy elégedettek vele a hallgatóim és erre tudatosan törekszem is. Nem vagyok azonban meggyőződve arról, hogy ezt mindenki igényli-e? Az ugyanis mindig zavar, hogy az első két sorban senki sem ül, az utolsó azonban zsúfolt. Dehát a házi feladatokat valamikor csak el kell készíteni.

Inkább azzal kezdem, ami örömet szerez:
- Évek óta tartó munka eredményeképpen a botanikus kerti üvegház felújítása befejezés előtt áll. Egy egyetemhez méltó műszaki színvonalú, automatizált, árnyalóval, gázfűtéssel, szellőzéssel, talajfűtő és esőztető berendezéssel ellátott üvegházat szeretnénk kialakítani, amelyben egzakt, reprodukálható kísérletek végezhetők.
- Elkészült a dolgozók öltözője is, bár nem az igényelt formában és mértékben. (Iroda helyiség kimaradt.)
- A botanikus kertet – értékét figyelembe véve, és védelmének erősítése érdekében – országos jelentőségű természetvédelmi területté nyilvánították; ami a létrehozásáért és gondozásáért fáradozók munkájának elismerését is jelenti.
- Ha nem is a szükségletnek megfelelően, de a lehetőségek keretein belül kialakult és állandósult a dolgozói állomány. A dolgozók hivatásuknak tekintik a botanikus kerti szakmunkát, ezért sokan, munka mellett, szakképzettséget szereztek. Többségük (85 százalékuk) szakképzett kertész.
- A stabilizálódott létszám lehetővé tette, hogy a kert 17,5 ha területét a dolgozók között felosszthassuk. Igy minden részterületnek van már gazdája, felelőse, aki ezáltal területe növényeit jobban megismerheti.
- Munkánkat két együttműködési szerződés segíti. A Kertészeti Szakmunkásképző Iskola tanulói gyakorlataikon havonta közel 300 munkaórát dolgoznak a botanikus kertben, a Természettudományi Múzeum növénytára pedig a növényazonosítási és fejlesztési munkát segíti.
- A Botanikus Kertek Nemzetközi Konferenciáján (Las Palmas 1986) elfogadott határozatoknak megfelelően növénynyilvántartásaink „naprakészsége" és a nemzetközi adatcsere megkönnyítése érdekében elkezdtük nyilvántartásaink számítógépre vitelét. Ehhez egy C-128 gépet használunk, mert a botanikus kert bevételeiből csak erre futotta.

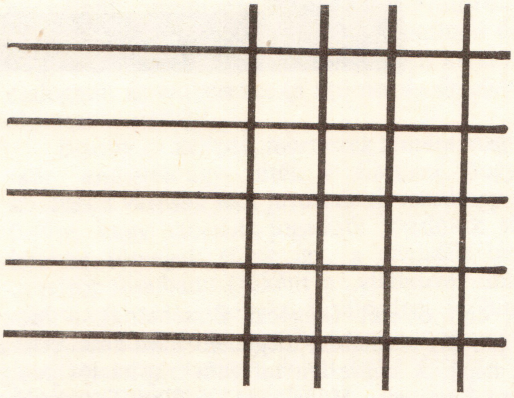
Gondjaim:
- A munkaerő-biztosítás mellett gond és kellemetlen az is, hogy mind a beruházással, mind az üzemeléssel kapcsolatosan érthetetlenül sok nehézség merül fel, és ez feleslegesen sok energiát köt le.
- Mindennapos a zománcozott növénytáblák rongálása, összetörése, medencébe dobálása.
- Az egyetem drótkerítésének rendszeres rongálása, szétvágása.
- Egy új tanácsrendelet növelte a gondozandó területet, hiszen a határainkon kívüli városi közterületet is ápolnunk kell. (10 m szélességben!)
- Többletmunkát adnak a parcellákat letaposó gépjárművek.
- Bosszantó, felesleges plusz feladatot jelent az állandó szemetelés. A szemetelőktől és a szeméttől ma nem tudjuk az egyetemet, ill. a botanikus kertet megvédeni. Úgy tűnik, a papírzacskók, papírzsebkendők, tejeszacskók, műanyagpoharak, csikkek eldobálása természetes, magától értetődő

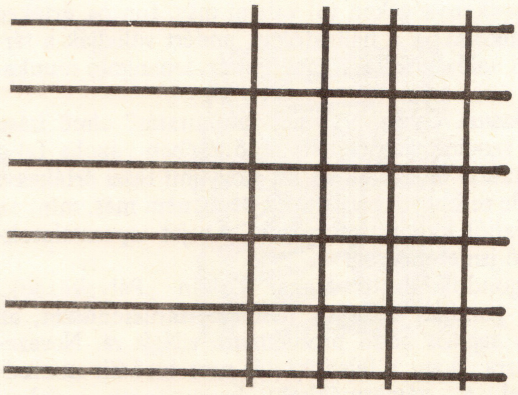
szokás lett az Erdészeti és Faipari Egyetemen. Ráadásul már egy közepes erősségű szél is elég ahhoz, hogy a konténerekben, ill. azok mellett felhalmozott szemét beterítse a egész kertet.
A szemétszedést, amely lassan napi feladattá válik, a kert dolgozói undorral és szégyenkezve végzik.

– A 60-as évek elején kialakított pázsitok elöregedtek. (Egy pázsit élettartama Nyugat-Dunántúlon kb. 12-(15 év).
A terület 20 százalékát évente megmozgató vakondtúrások is jelentős szerepet jászanak a pázsitok átalakításában, pionír jellegű „elgyomosodásban", ill. akadályozzák és tönkreteszik a pázsitfelújítást.
Parki értelemben vett pázsitfelület ma nincs a botanikus kertben. A jelenlegi „gyepes" területeket nem lehet az ápolás-fűnyírás növelésével ápolt pázsittá varázsolni. Pázsit alkalmazása egyes területeken esztétikai okokból indokolt, de egy botanikus kertnek nem lehet feladata és célja, nagy területekre kiterjedő pázsitok kialakítása, és azok rendszeresen visszatérő, teljes ásással egybekötött felújítása. Különösen nem azokon a területeken, ahol védett növények (pl. Orchis, Listera, Cyclamen, Crocus...) természetes úton kialakult állományai találhatók.

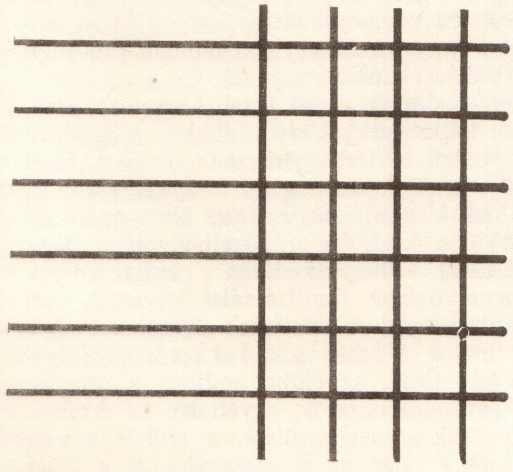
– Az egyetem kavicsozott sétaútjainak (területük közel 1 ha) nagy az ápolási igénye. Tőlünk gyakran elvárják a mesterséges környezetben jónak vélt MEGFELELŐ ÁPOLTSÁGOT. Ezt két hetente történő sarabolással, három évente történő felülkavicsozással és kb. 12-15 évente történő teljes felújítással (az úttükör eliszapolódott kavicságyának teljes cseréjével) lehet biztosítani. A részleges, ill. a teljes felújítás – anyagi okokból – elmaradt, ezért különösen a kis forgalmú utakat „tisztán", gyommentesen („megfelelően ápolt" állapotban) tartani lehetetlen, hiszen egy eső után azonnal kizöldülnek.

Dr.Kocsó Mihály









GARANCIA: AZ IFJÚSÁG

A cím ötletét Galgóczi Erzsébetnek a Mozgó Világ januári számában megjelent írása adta. (Garancia: a nép). A közvetlen tartalmi inspirációt pedig a Soproni Egyetem „Művelődés-Közéleti Terepgyakorlat 1987" alcímet viselő száma. Elolvasva a cikkeket gondolatokat ébresztett, amit ezúton szeretnék közreadni.

Nem udvariasságból mondom: Valamennyi cikk igazi, őszinte érdeklődést, a népért, nemzetért, annak kulturális értékmegőrzéséért és felemelkedéséért érzett felelősségérzetet sugároz. Ez azt is bizonyítja, – többek között – hogy a szakmán, a kötelező egyetemi tevékenységeken túl valami más, fontos, értékes is foglalkoztatja a hallgatókat, amiért vállalják a társadalmi valóság feltárásának nehéz, lehangoló munkáját is.

Dézsma György „Ismét falukutatás? című írása remek szociológiatörténeti fejlődésében vázolja fel a falukutatást és azt emeli ki, hogy mi teszi értékessé az efféle terepgyakorlatot. Ez pedig nem más, mint az első kézből kapott információ, a saját tapasztalatokra épülő ismeretanyag.

Elgondolkodtató Makai Zoltán „Pályakezdők, diákok gondjai" c. írása, mert az iskolarendszer, az oktatás sajátos belső problémáira világít rá. Nevezetesen arra, hogy a felsőoktatás nem törődik az eredménnyel, a „végtermékkel", hanem csak a folyamattal. Egy kicsit hasonló a helyzet mint az anyagi termelés világában, mert a gyárak is csak termelnek, termelnek, de nem törődnek azzal, hogy kinek, milyen áron és milyen minőségben.

Ugyanezt csinálja a közép- és a felsőoktatás, amikor a tervutasításos elven alapuló tömegoktatása révén állandóan a folyamatra, annak centralizált szabályozására törekedtek, s nem törődtek a végeredményekkel, a végsők személyiségfejlődésével, pályára állításával. Ez pedig előidézője lett – többek között – a kontraszelekciónak, ami minden felsőfokú intézetben érezteti hatását.

Ma sem törődünk eléggé azzal, hogy a felvételizők milyen képességekkel, attitűdökkel, világnézettel és társadalmi háttérből érkeznek, hogy kezdeti lelkesedésük, ambíciójuk hogyan és miért törik le, hogyan válnak közömbössé, s végzés előtt miért törődnek csaknem kizárólag a közeli jövőjük, azaz munkábaállásuk, elhelyezkedésük részletkérdéseivel. A „menetközben" fásulttá válás folyamata szélesebb pszichológiai–szociológiai beágyazottságú. Fellelhető benne a makroszintű társadalmi folyamatok hatásai (lásd. az előbb említett kontraszelekció, az egyetemi oktatók, egyáltalán az értelmiség anyagi-erkölcsi megbecsülése, a szűkös anyagi ellátottság stb.) valamint a szakmára és a helyi körülményekre jellemző tényezők.

Elszürkült a hallgató-oktató kapcsolat a perszonális mezők laza, kevésbé személyiségfejlesztő hatása érvényesül. Pedig a „szubjektumtermelés" nem merülhet ki az előadások, szemináriumok megtartásában, a szakmai ismeretek „leadásában", az „ünnepnapi tudás" átszármaztatásában, hanem szükség lenne hozzájuttatni a hallgatót a „hétköznapi tudáshoz", a mindennapi életben való eligazodás ismereteihez is. Ebben sokszor magukra és egymásra vannak utalva, mert nem kapnak mintát, példát és motivációs energiát. Sőt! A kezdeti ambíciók leépülnek, s nagyon sok jó adottságokkal, képességekkel idekerülő nem jut el tehetsége kibontakozásáig. A magas felvételi pontszámok bizonyítják a potenciális energia meglétét, sajnos azonban a képességek fejlesztése (még a szakmai-műszaki képességeké is) elmarad (lásd. rutintanulás, amely egyszeri tudásvisszaadást követel). A mérnököt viszont – elsősorban – kreatív alkotó tevékenységre kellene felkészíteni, amihez személyes adottságain túl képességei fejlesztésére, az egyén részéről ambícióra lenne szükség.



Az ambíció még kevés, mert kitartásra, akaratra is szükség van. Ebben a környezet értékelő erősítő magatartása döntő fontosságú. Ez a rövid, vázlatosan ismertetett pszichológiai folyamat a képesség-tehetség kialakulásának, amelyben az ambíció letörése pontján következik be a megtorpanás. A pszichológiai csapda köre bezárult. Mi vezethet ebből ki? Mindenek előtt egy olyan önismereti, értékelő-önértékelő mechanizmusú energiára lenne szükség, amelyben az első kudarc nem téríti el, nem töri le a hallgatót, és nem válik a kudarcok kerülőjévé. A siker és a kudarc is természetes velejárója az életnek. A kudarc az mindig jön, azt nem lehet elkerülni. Tehát nem a kudarcot, a megpróbáltatást kell kerülni, hanem az elviseléséhez szükséges energiát kell(ene) fejleszteni. Na igen. Könnyű azt mondani, de hogyan? Ehhez segítene ismereteket, irányt, szemléletet (nem kész recepteket!) mutatni a pszichológia és a szociológia. A diplomások képzésénél ezt a két„tantárgyat" (tudományt) fontosnak tartom, mert kellő önismeretet, a társas kapcsolatok és a vezetési gyakorlatok alakításához megbízható támpontot szolgál(na). Ilyen felvértezéssel feltehetően csökkenne a munkábaállás feszültséggóca. Mert hiába van bármilyen „magas szintű" tudással felvértezve a végzős hallgató, a munkahelyen újból vizsgázni kell; Józsi bácsi előtt gyakorlati munkafogásból, Pista bácsi előtt elszakadt nadrágja cserélése ügyében, hogy X és Y prémiumát elintézzük, hogy Gizike pszichoszexuális zavarait „eredményesen", de nem feltétlenül házasságra vezető módon leküzdjük. (Elnézést a lapos példákért.)

A Maslow féle emberi szükségletek hierarchiájában legbelül lévő önmegvalósítás kitolódik (ha egyáltalán előtérbe került valaha is), mert az egyetemről való kilépés pillanatában egyéb, „alacsonyabb szintű" szükségletek, gyakorlatiasabb problémák kerülnek elő.

Csak egy gondolat erejéig térek ki arra, hogy szélesebb társadalmi horizontra helyezve a tehetség, az alkotóképes tudás problémáját sajnos azt kell mondani, – (szociológiai vizsgálatok ezt bizonyítják) hogy a társadalom nem is igényli a tehetséges, kreatív személyiségek szélesebb tömegét.

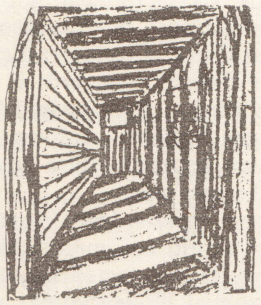
Az egyetemről való kilépést, a pályaszocializációt segíthetné az egyetem pl. azzal, hogy színteret biztosítana és szervezné a fogadó vállalatokkal történő eszmecserét, hogy folyamatosan figyelemmel kísérné a kibocsátott mérnökök életútját. Válaszaikat feldolgozva iránytűt kaphatna az egyetem és a fogadó vállalat is.

Több cikk mondanivalója közös abban, hogy csaknem mindenütt jelentős közellátási-kulturális elmaradottságot, népességcsökkenést tár fel. A Peremvidék, Hármashatár, Cegléd és tanyavilága. Egy nép, akit fel kell fedezni, Karancsi üzenet egy-egy régió helyzetét, problémáit ismerteti. Ezek a jelenségek egyenes következményei a már közismert extenzív, teljes foglalkoztatottságot biztosító erőltetett iparfejlesztésnek, amikor is a félkapitalista termelési kultúráról, paraszti rétegből „mobilizálódott" ipari munkássá több millió ember, s eleinte élvezte a „civilizálódást". Csakhogy abban a pillanatban, hogy az állandó fejlesztés ideológiája (inkább csak propagandája) működni kezdett, egyidejűleg bomlásnak indult a társadalom megannyi szövete, intézménye (lásd. családi közösségek szerkezetváltása, elnéptelenedés, nyelv és kultúra pusztulása stb.) Az állandó fejlődés – fejlesztés eszméje elhomályosította a mit? milyen áron? dialektikáját.

Érdemes idézni Gyöngyössy Péter és Bujdosó Péter cikkének magvas gondolatait: „Fontos dolog lenne, hogy leneveljük az embereket felesleges, pihenés nélküli, önsanyargató pénzfelhalmozásról. Naiv elképzelésnek tűnik, de meg kellene tanítani őket arra, hogy mi mindenre jó az idő munkán kívül.... el kell csalogatni az embereket (a szó nemes értelmében) az eke szarva mellől."

Bizony ez kellene, mert ezek a mára magukra maradt emberek úgy élték le életüket, hogy még a szomszéd városba sem jutottak el, nemhogy még külföldre, hogy szociális jogaikról fogalmuk sincs. Miközben tömegek élnek így, a civilizált társadalom „metropolisaiban" (főként a „vízfejűvé" duzzadt fővárosban) az „intellektualizálódás" idóluma alatt ezrek szoktak le a munkáról, azt gondolva, hogy azt játékkal, szórakozással lehet helyettesíteni, s váltak így a társadalom parazitáivá.

Tetszett a cigánylakosság felemelkedéséről írt cikk, különösen annak zárógondolata. Viszont halmozott altruizmusnak tartom, hogy a társadalmi munka bevételét az „Éhező Afrikáért" mozgalomnak adták. Csak napokra szüntetik meg az éhezést. Nem véletlen, hogy a Live Aid akció beruházásokra szánta a bevételt, s amit Bob Geldof személyesen ellenőrzött.



Gratulálok a cikkíróknak, s bátorítom őket, hogy fejlesszék tovább munkájukat egy igényes TDK dolgozattá.

Van tehát érdeklődés, cselekvő tenniakarás az egyetemi hallgatók körében a közéleti társadalmi problémák irányában is, amit még jobban ki kell(ene) használni, fel kellene karolni.

Menjünk jobban eléjük, hallgassuk meg problémáikat. Szorítsuk háttérbe a tekintélyelvű oktatást, engedjünk teret pozitív kezdeményezéseiknek egy egészségesebb tanár-diák viszony keretében. Mi minden kell ehhez? Sokminden. Többek között, hogy rostáljuk meg a tantárgyak ismerethalmazát, integráljuk kevesebb óraszámú tantárgyrendszerbe a tananyagot és fejlesszünk képességeket. Eközben újabb szervezeti-módszertani apparátussal gazdagabb választékkal, variációval kell feléjük lépni minden tanszéknek. Így válhat még hatékonyabbá értelmiségnevelő-oktató munkánk, s így kerülhetnek ki jövőt építő mérnökeink.

Minden esetre nekem garanciát nyújtanak ezek a dolgozatok és a mögöttük lévő emberi erőforrások.

Dr.Lükő István
egyetemi adjunktus

Ha el tudjuk érni, hogy az oktatási rendszerünk ugyanilyen rossz maradjon, de közben csökkenjenek a költségei, akkor jelentősen tökéletesítettük az oktatási rendszerünket, nem igaz?

(Joseph Heller: Gold a mennybe megy)

Előadáson ülök. Ezt a cikket írom. Természetesen az oktatóra nem figyelek. Csak néhány pillanat erejéig, hogy újabb lendületet kapjak cikkem megírásához. Ülök és meditálok. Mire jó ez az egész? Miért kényszerülök arra, hogy heti harmincegynéhány órában előadásokra és gyakorlatokra járjak, ahol senki sem figyel. Sem az oktató aki tartja, sem a hallgató aki... ott ül. A diákok zöme nem figyel egyetlen előadáson sem.

Problémaim vannak az oktatással. Pedig nincsen igazam. Az egyetem által kibocsátott átlagos erdőmérnök-hallgató kitűnően megfelel a jelenlegi gazdasági élet diktálta követelményrendszernek és igényeknek. Tud összeadni és kivonni, szorozni és inni. Képes megkülönböztetni a fafajokat egymástól, ki tudja tölteni a táblázatokat úgy, hogy a sarokszámok egyezzenek. Képes arra, hogy a normákat kiszámolja a tízéves normatáblázatok alkalmazásával, sőt a kreatívabbak bármilyen normatáblával. Szakszerűen irányítja a tarvágásos véghasználatot, a területet újra telepíti az előírt fafajokkal. Fölismeri, hogy erdejét melyik károsító rágta tönkre. Kitűnő – a gazdasági kényszerből fakadóan előre meghatározott – erdőrendezési tervet készít. Az egyetemi képzés a külső követelményeknek maradéktalanul eleget tesz.

Persze ez sem egészen igaz. Firmáinkkal, vagy az ő firmáikkal, gyakorló erdőmérnökökkel beszélgetve azt halljuk, hogy az egyetemen tanultak zömét a kapun kilépve azonnal elfelejthetjük, mert soha nem lesz rá szükségünk. Vagy éppen az egyetemen tanultak nyújtanak alapot ahhoz, hogy az életben jó szakemberekké váljunk? Akkor viszont miért nem figyelek az oktatóra?

Az oktató talán nem a szükséges oktatást szolgálja? De igen, azt szolgálja. Leszoktat a gondolkodásról a logikáról, a természet egységes látásáról, a problémák iránti érzékenységről.

Közben elmondja, hogy fő föladatának tekinti, hogy megtanítson logikusan gondolkodni, egységesen látni a természetet, ráérezni a problémákra. Mindezt elősegítik a gyakorlatokon kiadott föladatok, melyek rendszerint olyan álproblémák, ahol egy probléma megoldásának imitálását imitáljuk. A föladat megoldására egyetlen séma létezik, és ez a föladattal együtt kiadott útmutatóban pontról pontra le van írva. Persze némelyikünknek még ez is megterhelő. De hát kint erre van szükség. Sematikus föladatok sematikus oktatást igényelnek. Hogy akkor mégis mi bánt?

Megtörténhet, hogy megváltoznak erdőgazdálkodásunk alapelvei. Ez nem valószínű, hanem szükségszerű. Jelenlegi erdőgazdálkodásunkat ahhoz érzem hasonlatosnak, mint amikor egy vak ember operálni kezd, mert hallotta, hogy a sebészek jól keresnek. Napjaink erdészeti kutatásaiban az ERDŐ egy olyan fekete doboz, ahol számtalan bemeneti és számtalan kimeneti csatorna van. Jelenleg ott tartunk, hogy néhány bemeneti csatornát befolyásolva egyetlen kimeneti csatorna optimumára törekszünk. (Ez a fatermés növelése.) Azt hogy mi történik a fekete doboz belsejében és mi történik a többi kimeneti csatornán nem tudjuk. Vakon operálunk a bemeneti csatornákkal, s a többi kimeneti csatornának még meglétéről sincsen tudomásunk. A mi évfolyamunk már nem mondhatja el: „Nyugdíjig még kihuzom, azután mindegy mi lesz." Nekünk a nyugdíj még túl messze van. Az is jó lenne, ha akkor amikor mi leszünk nyugdíjasok, még mindig lenne szükség erdőmérnök-hallgatókra. Szándékosan nem fatermelő mérnökhallgatót írtam. Ehhez azonban olyan emberekre is szükség lehet, akik képesek és akarnak gondolkodni. Mindez másfajta oktatást föltételez. Más hozzáállást az oktatók részéről és természetesen a diákság részéről. Jelenlegi oktatásunk mind tematikáját, mind módszereit tekintve közönséges szellemi prostitució.



Nézzük tehát, mi az amit egy egyetemen oktatni kellene és mi az ami itt van. Meg kell tanítani a hallgatókat gondolkodni. A gondolkodás egy olyan folyamat, ami tanulható, sőt tanulni kell. A mérnöki gondolkodást pedig különösen tanulni kell. Az alaptárgyak oktatásán keresztül kell kialakítani a biológiai-, műszaki-, közgazdasági-, mérnöki szemléletrendszert. Erre épül rá a szakmai módszerek oktatása, rengeteg gyakorlati példával illusztrálva. Nos nálunk a gondolkodásmódokról szó sem esik. A biológiai-ökológiai szemlélet hiányos, az oktatás egyre szűkülő lehetőségei között vergődik. Talajmikrobiológiáról egyetlen háromórás előadás keretében hallottunk. Az erdő anyag- és energiaforgalmáról, vízforgalmáról csak TIT előadás színvonalán hallottunk. A „fekete doboz" belsejéről, kimeneteiről fogalmunk sincsen. A technikai-műszaki alaptárgyaknál szó sem esik sem a logikáról, sem a mérnöki gondolkodásmódról. A közgazdasági tárgyak oktatása elkésett, nem tudjuk hasznosítani. Emberekkel fogunk foglalkozni, de pszichológiát nem tanulunk. Persze az is lehet, hogy valaki, pl. ha (lelkileg) közel áll a nyugdíjhoz, „zöldségnek", vagy „napjaink gazdasági helyzetében nem megvalósíthatónak" ítéli eszmefuttatásomat.

Sajnos azonban az alkalmazott oktatási módszerek is rosszak. Az általános iskola első osztályában szokásos stílustól kezdve a teljes nemtörődömségig szinte minden előfordul. Kissé anakronisztikusnak tűnik előttem, hogy ötödéven egy gyakorlat bizonyos hányada azzal telik el, hogy az egyetemi hallgatók fölváltva hangosan fölolvassák a föladat szövegét. Néhány oktató saját jegyzetét mondja el szóról-szóra. Az oktató nem egy adott problémakörbe akar bevezetni, nem egy témakört akar körbejárni, hanem rendszerint az aznapra kijelölt tananyagot ledarálja és kész. Egy előadás sikere nem csupán a mondanivaló, hanem az előadási stíluson is mulik. Sok oktató hangját meghallva automatikusan lecsukódik a szemem, légzésem egyenletessé válik és nyugtalan álomba merülök. Nem vagyok egyedül. Ezek után érthető, hogy az oktató elsősorban adminisztratív eszközökkel kénytelen magára vonni a diákság figyelmét. Az oktatás technikáját, módszereit külön egyetemen tanítják öt éven keresztül. Ezt is meg kell(ene) tanulni annak, aki valóban oktatni akar.

Szép dolog a hagyománytisztelet, de nem lenne szabad hagyni, hogy a szakestélyeken való mértékletes sörfogyasztásban merüljön ki. Talán a régi oktatók tudományos tevékenységének szellemét sem ártana feleleveníteni.

Más.

Nővérem öt éves kisfia kérdezte tőlem:
– János, te mit csinálsz Sopronban?
– Egyetemre járok – feleltem.
– Az is olyan mint az óvoda?
– Hát sok dologban hasonlít.
– És te most kiscsoportos,
nagycsoportos, vagy középsős vagy?

– Nagycsoportos vagyok – választoltam
Egy nagycsoportos egyetemista.

Egyetemista?

Ruff János
V. emh.

Értelmesen eltöltött idő?

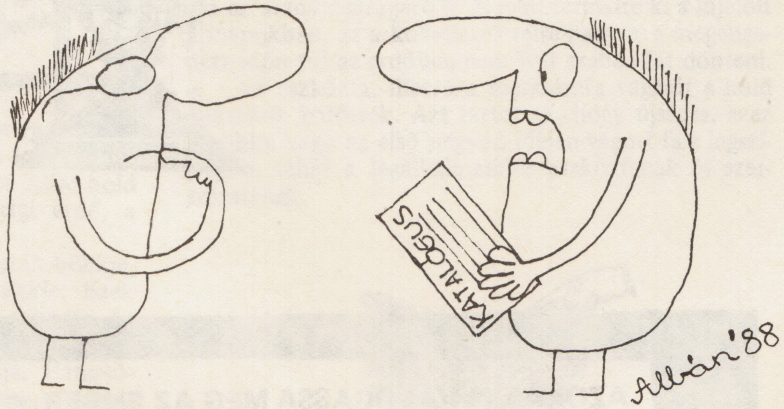
Igy vagy úgy, de többségünk mégiscsak eltölt legalább három, de lehet, hogy öt, sőt hat, hét vagy mégtöbb esztendőt Alma Materünk kornyadozó falai között, melynek már csak a hírnevét lehet öregbíteni, taneszközeit nem. Vannak negyven éves fonnyasztmányaink a növénytani gyűjteményben, melyek jellegzetes ismertetőjegyeit ki-kikezdte az idő vasfoga. Van kétköpenyű hiperboloidunk az ábris tanszéken, amin a cérnaszálaknak csak hírmondói maradtak, mikor mi láttuk utoljára. Vannak erdészeti kártevőket szemléltető tablóink, tabló dirib-darabjaink, kártevő darabjaink, darabocskáink a védelem tanszéken, melyek dicső kort értek meg, s még most is lenne talán előttük jövő, lehetne mire használni őket, ha valaki törődne velük. De hiszen egyetemünk is régi, meg aztán nincs is pénz sokmindenre. Semmire. (Semmi = kollégium rekonstrukciója, botanikuskert rendbehozatala, épületek renoválása, tanulmányutak...)

Ám az igaz, hogy a jólfelszereltség csupán egy adalék a tartalmas jó oktatáshoz és a történelem nem egyszer bizonyította már, hogy silány körülmények között is lehet nagy gondolatokból szívvel-lélekkel erős eszmei várat építeni. Igy lehet tartalmas az intézményünk padjai közt eltöltött idő, sok új és hasznos ismeretet szerezhetünk. Persze azért ehhez kell néhány dolog.

Kellenek hozzá érdeklődő egyetemisták. Akiket érdekel valami. Nem minden. Valami. Ezt egy-két oktatónk a szemünkre is veti. Mármint, hogy minket diákokat nem érdekel semmi. Én ezzel nem értek egyet, s hiszem, hogy sokunk azért jött erre az egyetemre, mert szereti az erdőt, és szeretne minél többet megtudni róla, talán szeretne tenni is valamit érte.

Úgy látszik tudást szomjazó emberek azért lennének. Akkor hát minden rendben is volna? Van, más feltétele is annak, hogy sok hasznos ismeret birtokába jussunk. Jó előadások szükségesek hozzá. Kivétel nélkül minden oktató készüljön becsületesen az előadására. S ez még mindig kevés. Az előadását képes legyen jól meg is tartani, érthetően és értelmesen. Arti-

REJTÉLY



"Nem értem: Kozák professzor nem tart katalógust, mégis mindig tömve vannak a padok!"

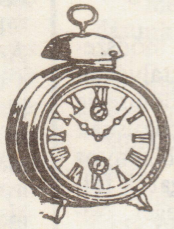
kulálva, magyarul, épkézláb mondatokkal. És akkor joggal várhatja el, hogy ne üres termeknek beszéljen, amikor képességei és tudása legjavát tárja elénk, s ekkor az ott előtte ülők könnyedén és sokat tanulhatnak tőle.

Jó lenne tudni, hol járunk ebben az irányban, mert úgy tűnik elég messze vagyunk ettől a képtől. Vannak olyan oktatóink, akik törekszenek erre, képesek is rá, s vannak olyanok, akik nem. Az előbbieket tiszta szívből becsülöm. Persze ha ez így van, akkor a jó előadásokon tolong mindenki, a rosszakra nem járnak be. Mégsincs így. Sokszor annak az előadásán aki a lelkét is kiteszi, s megadatott neki a jó előadói képesség is, vannak kevesen, és a mindannyiunk által rossznak minősített előadásokon egy-két szék híján megtelnek hátulról kezdve az első széksorok is. Hogy miért van ez így? Mert létezik egy az előadások informárciótartalmi különbségeit kiegyenlítő rendszer, a katalógus. Ezért, az esetleg érdeklődők is akkor intézik óhatatlanul felgyülemlő és újratermelődő aprócseprő, ügyes-bajos dolgaikat, amikor tudják, amikor tehetik, s mikor nem veszik ezért a fejüket. Ezt nemcsak velünk diákokkal szemben érzem igazságtalannak, hanem a már említett, általunk megbecsült, jó előadást tartó, ám nagyvonalú, s ezért katalógust mellőző professzorainkkal szemben is. Hiszen én sem érezném jól magam az ő helyükben, s ráadásul a vizsgaidőszak alatt esetleg kétszeres erőfeszítésembe kerül az anyag elsajátítása.

Mi hallgatók a vizsgákon megmérettetünk. Méretessenek meg oktatóink is. Azt javaslom, legyen egy kísérleti félév, vagy év, mikor az előadásokon nem tartanának katalógust. A gyakorlatok nyilván továbbra is kötelezőek maradnának, ám az előadások így nem. Ekkor kirajzolódnának – mint a mágnes körül az erővonalak – hová járnak be sokan, kik a jó oktatók, melyek a tartalmas előadások.

Tudom, hogy amit itt leírtam, azt sokan fogják támadni; tudom, hogy ellenérveket is lehet felhozni, hogy ezt csak én állítom hogy a diákság zöme közönyös, hogy majd kiderülne, hogy romlanának a tanulmányi eredmények, meg a hallgató arra is lusta, hogy a jó előadásokra bemenjen. Nosza rajta! Próbáljuk ki!

Prütty





Huzatos föld ez a mienk

Itt még a természet erői is rendre megütköznek s megvívnak a hegemóniáért. Az óceáni áramlatok – némi kerülővel az Alpok miatt – észak-nyugat felől törnek be a Kárpát-medencébe, a mediterrán délről, a kontinentális keletről-délkeletről; hol egyik, hol másik kerekedik felül – a magyar meteorológus sosem lehet biztos a dolgában. Mert véglegesen egyik sem hódítja meg ezt a földet, és véglegesen egyik sem vonul legyőzötten vissza; évezredek óta gyürkőznek a környező éghajlati zónák a Kárpát-medence birtoklásáért, eredménytelenül. Mind megőrizte s szilárdan tartja hídfőállásait.

A találkozások országa vagyunk, tehát az összeütközések országa.





AZOKAT IS VÁLOGASSA MEG AZ EMBER, AKIKHEZ SEMMI KÖZE SINCS

Molnár Kálmán

A HARGITA NÉPI ERDŐGAZDÁLKODÁSÁHOZ

Egy előző dolgozatom részletesen foglalkozott az udvarhelyszéki Kápolnásfalu erdőgazdálkodásával: a falu múltjával és kiváltságaival, a fa kitermelésének népi joggyakorlatával, a cimborasági fűrészekkel, a deszkavágással és eladásával, a bejárt útvonalakkal.

Jelen írásomban a szomszédos Szentegyházasfalu néhány régi erdőgazdálkodási kérdését szeretném érinteni, éspedig azokat, amelyek eltérnek a szomszédos Kápolnásfaluétól. A cimborasági fűrészek, a deszkavágás, szállítás eladás egyező vonásokat mutat, egyező a történelmi múltjuk is, mivel 1863-ig egy községet alkottak és egy egyházmegyébe tartoztak. Ami eltérő volt, az az erdőlési joggyakorlatban a közbirtokossági ügyek intézésében mutatkozik.



Ma a községnek kb. 1500 hold erdője van, s valamennyi növendék, csak ötven év múlva lehet kitermelni. Az erdők államosítása (1948) előtt 7200 hold (bükk, fenyő) volt, mind közbirtokossági erdő, a következő erdőrészekben:

Bükkerdők: Nagyarán bükkje. Kicsiarán bükkje, Pókád bükkje, Kisvíz bükkje, Veress bükkje. Ezek 1880 táján levágódtak, helyüket a fenyő felvette, de az erdőrészek bükk elnevezése megmaradt. Fenyőerdők: Nagy-Vargyas oldala, Bagolykő alja, Hátassó-Mező alja, Nagykétág, Lükkenő, Málnavész, György Mihály szálasa, Utasvész, Ördögtörés, Fügéssarok, Nagyszék háta, Csompó alja, Bélhavas, Szelesvész, Kövesdomb, Bargócás, Percenés, Simók likja. Mindezek közbirtokossági és községi erdők voltak. Magánerdő nem volt, csupán kinek-kinek a havasi kaszálóján levő famennyisége.

A községben arányjog szerint osztották a fát: minden használt holdterület után (szántó és kaszáló) egy arányjog erdőrészt adtak. Ez azt jelentette, hogy akinek például 20 hold szántója és kaszálója volt, az 20 arányjogot kapott a közosztatlan közbirtokossági erdőből.

Az erdőkben 1872 előtt csak gyéreltek, illetve szálaltak a téli hónapokban: decemberben, januárban, februárban. Ki ahány fogattal rendelkezett, a gyérelés idejére lefizette fogatonként az előre meghatározott takszát, s annak alapján az erdő bármely részéből annyi fát vihetett haza, amennyit a téli hónapok alatt ki tudott termelni. Csupán egy kikötéssel: nem volt szabad több egymás melletti fát kivágni, azaz mezőt vágni, mezőre termelni.

1872 után az erdészeti hivatal felmérte az erdőket. Egyházasfalu a 7200 hold erdő mellett ugyancsak 7200 hold használható földterületen – szántó, kaszáló – gazdálkodott. Ilyenformán a falut 7200 erdőarányjog illette. A 7200 holdat az erdészeti hivatal felosztotta százéves fordulóra; a felosztást üzemtervnek nevezték. Ennek lényege: minden évben kimérték a 7200 hold egyszázad részét, vagyis 72 holdat tarvágásra. (A tarvágás 1872-ben a Pókád bükkje felső végénél kezdődött.) A 72 holdon levő mindenféle fát mejjmagasságban lekluppáztak (bélyegeztek), utána megállapították a fa magasságát addig a pontig, ahol a fa átmérője még ütötte a 15 cm vastagságot. A fa (a tő) vastagságát, magasságát és sorszámát egy listyára vezették. A faluban alakult egy bizottság, amely a 72 holdon levő famennyiséget kiköbözte. A 72 holdon kb. 5000 m^3 fa volt. Ezt tudva megállapították, hogy egy arányjog után 5000:7200, vagy 0,69 m^3 fa jár.

Ezek után mindenik közbirtokossági tag kapott egy cédulát, amelyen fel volt tüntetve – az illető arányjoga szerint – a még lábon álló fák sorszáma. Ennek alapján az erdőben mindenki megtalálhatta a maga fáját és a meghatározott időben hozzáfoghatott a kitermeléséhez. Ez általában újév előtt történt; ekkor osztották ki a cédulákat. Mindenki saját maga termelte ki és szállította haza a fáját december, január, február és március hónapokban; a vékonyakat egyhosszban, a vastagokat nyolc méteres darabokban bakócaszánnal vagy egyes szánnal. Szabály volt, hogy aki az arányjogára járó fáját nem termelte ki a kijelölt hónapokban, az a következő télre hagyta: a megengedett időn túl az erdőben nem volt szabad fát dönteni.

Az eszközfa, illetve a szerszámfa vágását a hold járásához kötötték. Azt tartották, hogy újságra, azaz újholdra vagy az első negyed idején vágott fa a legszíjasabb, tehát a legalkalmasabb eszközfának és szerszámfának.



Az arányjogok a 661-es számú külön telekkönyvben szerepeltek, mindenik közbirtokossági tag egy sorszámmal: 661/1, 661/2 stb. A Székelyudvarhelyi Telekkönyvi Hivatal ma is őrzi ezt a telekkönyvet. A falunak ezenkívül megvan a rendes telekkönyve a belsőségek, szántók, kaszálók nyilvántartására.

Az arányjog eladható és örökölhető volt. Eladása általában pénzért történt. Elzálogosítására nem emlékeznek.

Az arányjogot a család minden tagja egyformán örökölhette, kivéve ha a hagyományozó tulajdonos névre szólóan végrendelkezett. Házasság alkalmával mind a fiú, mind a leány hozományként annyi arányjogot kapott, amennyit a szülők akarata meghatározott. Ekkor az arányjogokat átírták a 661-es telekkönyvben a fiatalok nevére. Az arányjogok átírása után az új arányjog-tulajdonosok is tárgyalási, szavazati és választhatósági jogot kaptak.

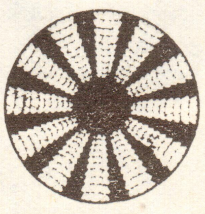
A közbirtokosságnak tagja lehetett minden olyan családfő, akinek arányjoga volt. A testületet 800 főnyi tagság alkotta.

A közbirtokosság ügyeit az öt tagú vezetőség intézte. Ezeket a közbirtokosság tagjaiból nyilvános közgyűlésen választották. A választás menete: minden vezetőségi tisztségre – a község tizes beosztása szerint – három-három személyt jelöltek. A jelölések után következett a szavazás. A tanácsteremben a közbirtokosság tagjai, aszerint, hogy ki kire szavazott, külön csoportokba álltak. Az elnök a csoportok alapján összeszámolta a szavazók, illetve a szavazatok számát. Minden közbirtokossági tag annyi szavazati joggal rendelkezett, ahány arányjoga volt. Akire a legtöbb szavazat jutott, az bekerült a közbirtokosság vezetőségébe.

A vezetőség mellett működött még a közbirtokossági tanács is, amelynek tagjait szintén a fenti módon választották, azzal a különbséggel, hogy minden tízesből hat-hat személy került a tanácsba, azaz összesen huszonnégy. Szabály volt, hogy a tanácsba két testvért nem lehetett beválasztani.

A közgyűlés mindenik tízesből még két-két esküdtet választott. A közbirtokosság vezetőit, a vezető tanács tagjait háromévenként, az esküdteket minden évben újraválasztották.

Minden tisztségviselőnek megvolt külön-külön a maga feladatköre. A közbirtokosság elnöke a közbirtokossági tanács határozatai alapján irányította, vezette, intézte az összes ügyes-bajos dolgokat. Az alelnök helyettesítette az elnököt annak távollétében. A pénztárnok a közbirtokosság anyagi javait kezelte. A jegyző a nagy közgyűlés jegyzőkönyveit vezette és a közbirtokosság irattárát kezelte. Az erdőgazda felelt arról, hogy a hatósági erdőőr – a faluból napról napra kijelölt erdőőrrel – a közbirtokosság erdőjére felvigyázzon. Az esküdtek feladata volt a közbirtokossági és a községi gyűlések összehívása. Mivel az apaállatokat a közbirtokosság kezelte, az esküdtek feladata volt a fenntartásukhoz szükséges kezelési díjak beszedése is.





Évente – a szükségleteknek megfelelően – négyöt nagy közgyűlést tartottak, mindig vasárnap. Az esküdtek 10-15 nappal azelőtt értesítettek mindenkit, kihangsúlyozva a gyűlés közbirtokossági, avagy községi jellegét. Ezeken a nagy közgyűléseken minden soron levő ügyet leszavaztak és a határozatokat jegyzőkönyvelték. A közbirtokossági nagy közgyűléseken hivatalból jelen kellett hogy legyen a járásbíró, az erdészeti hivatal főmérnöke és a pénzügyi ellenőr, meghívottként pedig – de beleszólási jog nélkül – a községi bíró, a kisbíró és a jegyző is. A közbirtokosság vezetősége szintén nem szólhatott bele a községi ügyek rendezésébe.

A gyűléseken a legfontosabb ügyeket tárgyalták meg: a vágtér felosztása, az apaállatok kiadása, az erdőkezelési díjak stb. Ezeken a nagy közgyűléseken minden közbirtokossági tag részt vehetett.

Ha a szükség úgy kívánta, dobszóval rendkívüli gyűléseket is összehívhattak. Az itt tárgyalt ügyeket nem „szavazták le" és nem is jegyzőkönyvelték, mivel ezeknek csak tájékoztató jellegük volt. Például: a tarvágás megkezdésének és befejezésének időpontja, az apaállatállományban történő változás, a kaszálók felszabadításának időpontja őszi legeltetésre stb.

Az egyházasfalusi népi erdőgazdálkodással kapcsolatban szólnunk kell még a gájterekről, vagyis vízifűrészekről. Ezek itt is, akárcsak Kápolnásfaluban, cimborasági (csoportos) tulajdont alkottak, csupán egy volt magánkézben, a Lőrinc B. Jánosé (ma a Székelykeresztúri Múzeum tulajdona.) A gáterek, vízifűrészek a Vargyas pataka és a Halaság pataka mentén sorakoztak. A Vargyas mentén 35 fűrész, a Halaság mentén 20 fűrész működött: öt fűrész tulajdonosának neve feledésbe merült.

A rönköt a kérgétől a fűrész előtt hántották meg fejszével. A kéregből az Alföldre (a Küküllők vidékére) nagyon keveset szállítottak a tímároknak; inkább eltüzelték. A fűrészen az anyagot mindenki saját maga vágta ki foszninak, colos vagy félcolos deszkának, háromnegyedes tetődeszkának. Vágatás után az anyagot hazaszállították, és száradás végett kásztába rakták. Volt rá eset, hogy a kivágott anyagot a fűrésztől egyenesen eladni vitték. Tavasszal és ősszel mentek inkább a felvevő piacokra szekerességre.

A családfő három-négy cimborasági fűrésznek is tagja lehetett. Az adatközlő Lőrinc Józsefnek négy fűrészben volt része, azaz négy cimboraságnak volt tagja. Ha a fűrész javításra szorult, és a cimboraságban nem akadt olyan ember, aki azt meg tudja javítani, akkor a javítási munkák elvégzésére, irányítására a községből egy mestert fogadtak.

Minden fűrész után vízvám-adót, fűrészenként 250-300 lejt kellett fizetni a brassói Vízügyi Hivatalnak. 1945-48 között ezt az adót Marosvásárhelynek fizették. 1948 után – az államosítással – megszűnt a közbirtokosság, a fűrészek járatása és a vízvám-adó is.

Megemlítjük még, hogy a községben 1938 után minisztériumi engedély alapján két gőzgátert is építettek. Ezeken bárki vágathatott anyagot. A vágás bérbe történt, azaz köbméterenként pénzben megállapított vágatási díjat fizettek. Az összeg nagyságát a pénz pillanatnyi értéke határozta meg.

A deszkavágásnak ezek a korszerűsített, nagyobb teljesítményű fűrészüzemei is hozzájárultak a cimboraságban levő gáterek számának fokozatos lemorzsolódásához.

A szekeresség során a gazdának s az állatoknak – lovaknak, ökröknek – is pihenni, illetve enni kellett. Az egyházasfalusi adatközlők emlékezete szerint a következő hagyományos beállóhelyeken időztek: Cekend alatt Péter Áron fogadójánál; Székelyudvarhelyen a Matskási, Szabó Károly vagy Csép Gergely fogadójánál; Boldogfalván a községi fogadónál; Bögözben szintén a községi fogadónál; Székelykeresztúron a Lóci, az Orbán Károly, a Szőke Gábor vagy a Magyariné fogadójánál; Újszékelyen a községi fogadónál; Segesváron a piacon etettek; Ecélen (Szeben megye) a fogadónál, Medgyesen a piaci fogadónál pihentek, etettek.

A népi erdőgazdálkodás egy másik vetülete ugyancsak szorosan az erdőhöz kötődik, ez pedig a fel-felcsillanó humor. Anekdoták, megtörtént események és ráfogások kísérik, teszik színessé, vetnek egy-egy fénysugarat a megélhetésért küszködő havasi ember életére. Ezek is kiegészítik az erdő néprajzának sokrétű vonatkozásait, s épp ezért néhányat – amelyek részben a faszerzésre, részben a szekerességre járó egyházasfalusiak ugratására vonatkoznak – ide iktatok.





1. Egyszer a község olyan rendelkezést kapott, hogy nem mehetnek az erdőbe fát vágni. Ennek orvoslására egy küldöttség felment II. József császárhoz engedélyt kérni, hogy egy létrát vihessenek keresztül az erdőn. Az engedélyt meg is kapták. A küldöttség hazaért és csináltatott egy olyan hosszú létrát, hogy annál hosszabbat már nem is lehetett. Vitték is azt nyomban az erdőbe keresztbe fordultak vele és az erdőn áthaladtukban a létra útjába eső fákat mind kivágták. Így jutott a község népe a tilalom ellenére fához.

2. Többen ökrösszekérrel csoportosan szállították a deszkát Fehérvárra. Útközben megláttak egy földboronát. Nem tudták, hogy mi lehet, de volt közöttük egy okosabb atyafi, aki hosszas tépelődés után kitalálta, hogy mi is lehet. Azt mondta:

– Valami vót, valami megette vót, s ez annak a hátagerince.

3. Néhányan ősszel mentek ökrösszekerekkel deszkásságra. Az „Alföldön" éppen szüreteltek. Amint vitték haza a szőlőt, egy nagy szem az útra esett. Meglátták ezt a deszkások, megálltak, összegyűltek, és tanakodni kezdtek, hogy mi lehet az a valami. Egyikük aztán kitalálta, hogy az egy nagy mérgespók méregtartója. Erre rá is lépett a szőlőszemre, a lé kifrecscsent és bément a komája szemibe. Azt mondja erre az, aki rálépett:

– Komám, add ide a bicskit, hadd vegyem ki a szemed, mert még meg találsz vakulni.

4. Az egyik atyafi, miután a deszkát eladta, kinézett a barompiacra. Ott a többi marhák között meglátott egy bivalyat, és azt mondta magában:

– Én ezt a nagy fekete macskát megveszem, hazaviszem, bérekesztem a pincébe, hogy a patkányokat fogja ki.

Úgy is tett: megvette a bivalyat, hazavitte, bérekesztette a pincébe. Hogy mennyi patkányt fogott ki, arról nem tudunk semmit.

(Népismereti Dolgozatok 1978)
(Kriterion Könyvkiadó)

A KÓS KÁROLY–EST ÜRÜGYÉN

Egyébként is elégedett olvasója vagyok az Erdészeti és Faipari Egyetem lapjának, de az 1987/szeptemberi-októberi számot különösen jó érzéssel olvastam végig.

Azért örültem, mert anélkül, hogy tudatosan összehangoltuk volna, az utóbbi hónapok során az Óvóképző Főiskolán rendezett közművelődési programok ráfeleltek azokra a gondolatokra, amelyek a lap hasábjain megfogalmazódtak. Az újságban megjelent Kós Károly méltatás is hozzájárulhatott ahhoz, hogy szép számmal tisztelték meg az egyetemisták legutóbbi rendezvényünket, melyen a budapesti Forrás Kör mutatkozott be a nagy erdélyi építész halálának 10. évfordulója alkalmából rendezett emlékestünkön.

A színvonalas műsort Medvigy Endre vezette be, aki nemcsak a nagy magyar jelkép erejű magatartását méltatta, hanem beszélt a Forrás Kör törekvéseiről, arról, hogy ez az eset miként illeszkedik szervesen a csoport értékekről vallott elképzeléseibe. Hivatásuk, hogy megismertessék azokat a nemzeti értékeket, amelyek kulturális politikánk rossz beidegződései miatt eddig nem, vagy alig-alig kerültek a magyar szellemi vérkeringésbe. Mindegyik előadóművész, név szerint: Maczkó Mária, Torday Ferenc, Szabó András, Erős József, Homolya Attila igényes teljesítménnyel tette emlékezetessé az együtt töltött órákat. Többi műsorukat is szívesen látjuk majd.

Az est szervesen illeszkedett az Óvóképző Főiskola közművelődési programjának ívébe is, melynek összeállításakor figyelembe vettük egyrészt a hallgatói összetétel, és az intézményünk képzési jellegéből adódó sajátosságokat. Fő törekvésünk a mai magyar társadalom gondjainak megértetése, úgy, hogy közben a hallgatók közösségi elkötelezettségű, felelősen gondolkodni tudó értelmiségiekké válhassanak. Mindenképpen ebben az irányban kell haladnunk, hiszen ifjúságunkon – ezen a mindenféle szempontból igen nehéz helyzetben lévő ifjúságon –, csak a helyes önbecsülés lehetőségének megteremtésével, a gyökértelenség okozta lelki válság enyhítésével segíthetünk. Ehhez csak okos, alapos nemzeti önismereten keresztül vezethet az út. És ezen keresztül vezethet az út az egyetemes emberi élmények megértéséhez is.

Adósságaink vannak a körülöttünk élő népek igazi értékeinek ismerete terén is. Nemigen tudjuk azt sem hogy mi, de azt sem, hogy ők mivel gazdagítják az emberiséget. Egyetlen olyan tantárgyunk sem volt tanulmányaink során, amely azt tanította volna, hogy miért kell szeretni a szomszéd népeket. Az utóbbi idők városi kezdeményezéseit természetesen üdvözöljük. (Finn-Magyar Baráti Kör, Osztrák-Magyar Baráti Kör.) Célunk, hogy olyan előadásokat, programokat szervezzünk, amelyek létezésmechanizmusokat, modelleket is kínálhatnak a pozitív hagyományok jövőbeni újrafogalmazásához. Ebből a szempontból is fontos volt dr. Andrásfalvy Bertalan néprajzkutató előadása, mert arra figyelmeztetett, hogy a népművészet nyitott rendszer, amelyet azért mentett át éppen a parasztság, mert csak a legésszerűbben gondolkodva, a természet közelségében élve tudta fenntartani életét. A népművészet ismerete segíthet az emberi arányok megtalálásában. Közben nemzeti kultúránk alapréteégével is megismerkedhetünk. Igazi értelme mindennek, ebben az emberi élményekben szegény világunkban akkor van, ha alkotó, teremtő emberi modellt is látunk benne. Fogyasztói világunkban ijesztően kiszolgáltatottak lettünk mások ízlésének. Ezért is lett elidegenedett a környezetünk. Ha megtanulnánk, hogy hogyan lehet a saját képünkre alakítani a közvetlen környezetünket, otthonosabban éreznénk magunkat benne.

Keressük tehát azokat a formákat, amelyekkel mindez megtanulható, újratanulható.

Ha már az önismeret fontossága szóba került mindenképpen idekívánkozik, hogy közművelődési programunkban jelentős helyet szánunk az irodalomnak, mint az emberi – nemzeti – nembeli öntudat igen fontos szférájának. Időzavar, vagy közöny miatt (a probléma persze bonyolultabb) kevesen vannak, akik napra készen tájékozottak az elmúlt évtizedek irodalmában. Az irodalom az emberi sorsot minősítő igényével segíthetne a valóság megértésében. Különösen a mi nemzedékünk és az újabbak számára lenne ez nagyon fontos. Ezért hívtuk meg dr.Alexa Károly irodalomtörténészt is, aki az újabb magyar prózáról tartott igen értékes előadást. A témát folytatni szeretnénk.

Jeleztem, hogy programunk összeállításánál fontos szempontként vettük figyelembe a hallgatói összetételt. Magyarország egésze, Budapesthez képest és annak kivételével – kis túlzással – vidéknek számít. Azonban még így is mekkorák a különbségek! Sopron az egyik legelegánsabb városa az országnak. A jól öltözött osztrákokkal és a velük lépést tartani igyekvő soproniakkal nagyon esztétikus az utcakép. Innen aztán alig-alig sejthető, hogy milyen a magyar vidék. Mivel hallgatóink igen nagy százalékban származnak kis és aprófalvakból, ezért a velük való törődés fontos feladatunk. Jó támpontot jelenthet, hogy az 1987-es Honismereti Akadémia elsősorban ezzel a problémával foglalkozott. A konferencián különösen Viga Gyula elemzése aratott sikert és keltett feltűnést, aki hangsúlyozta: „Egyáltalán nem törvényszerű és elfogadható, hogy a hazai településállomány több mint fele, vagyis az aprófalvas, és tanyás tájak lakói az élet számos területén behozhatatlannak tűnő hátrványt szenvedjenek."... „S különösen nem törvényszerű, hogy az erős, indokolatlan mértékű centralizáció, a közigazgatás, a közoktatás és kereskedelem területi összevonása az aprófalvak egy részének népességét megfossza az önigazgatástól, iskolájától, orvosától, papjától, vagyis mindazon gyökereitől, amelyek kötődését, identitását, közérzetét alapvetően meghatározzák. Nem szükségszerű, hogy a felülről jövő intézkedések konzerválják az aprófalvak társadalmi hátrányait, s hogy kis faluban élni – foglalkozástól, jövedelemtől függetlenül – kedvezőtlen legyen" .... „A felszabadulást követő nagy átalakulás ugyanis – ellentétben a célkitűzésekkel – a kisebb-nagyobb közösségek erőteljes erózióját eredményezte. Még azok a közösségek is elsorvadtak, amelyek rövidebb-hosszabb idő alatt képesek lettek volna alkalmazkodni az új társadalmi – politikai rendhez. S itt nem csupán a különféle falusi körökről, egyesületekről van szó, mert azokhoz hasonlóan eltűntek a városok, és iparvidékek egykori munkás és bányász dalárdái, olvasó és színjátszó körei, kultúrális egyesületei is."....

„Ám a falvakban korábban szinte ismeretlen elidegenedés, a gyökerek hiánya, a szülőföldhöz való egykori ragaszkodás feloldódása, a helyi közösséghez való tartozás tudatának hiánya, a lokális identitás megszű-

nése pótolhatatlan veszteséget okoz, amely nemcsak a falusi népesség elvándorlásában nyilvánul meg, hanem egész népünk tudati eróziójában, egyebek mellett magyarságtudatának lepusztulásában.

A főiskolánkon tanuló hallgatók, éppen mert sokuk számára megélt élményről van szó, érdekeltté tehetők abban, hogy cselekvő résztvevői legyenek a gondokat orvosolni kívánó folyamatoknak. Ezért üdvözöljük az új népfőiskolai kezdeményezéseket. Meggyőződésünk, hogy a népfőiskola olyan hatékony felnőttoktatási forma lehet, amely segítheti az elmaradottabb vidékek kultúrális hátrányainak enyhítését. Az egészségesen gondolkodó európai nemzeteknél ez természetes értelmiségi feladat. Ezt jó lenne eltanulni tőlük! Ezen a földrajzi tájon, Nagycenk közelében pedig Széchenyi szelleme is kötelez. Ezért is várjuk Tóth Jánost, az Országos Közművelődési Központ igazgatóhelyettesét az új népfőiskolai mozgalom egyik lelkes támogatóját, hogy beszéljen a népfőiskolák történetéről, mai helyzetéről és az európia művelődéstörténetben betöltött szerepéről.

Több éves hagyománya van már például a Kálimedence faluszemináriumnak, amelyre az idén meghívásunk van és amelyet minden esztendőben februárban szokták megrendezni az Országos Közművelődési Központ és a helyi erők összefogásával. Olyan kezdeményezés ez, ahol komolyan veszik az alulról jövő igényeket, ahol természetes a demokratikus gondolkodás. Az idei szeminárium címe: Természetvédelem és szülőföldszeretet.

Hosszabb távon talán érdemes volna meggondolni egy egyetemisták és főiskolások által szervezett népfőiskolát.

A második félév tervei közül most csak a februári műsorokról szólok pár szót, amelyekre tisztelettel meghívunk és szeretettel várunk minden kollégát és egyetemistát. Ismét vendégeink lesznek a Forrás Kör előadóművészei, akik a február végén esedékes amerikai útjuk előtt mutatják be nekünk Sinka István emlékestjüket. Tóth Jánost várjuk tehát még a népfőiskolai témával. A nemzeti önismereti program keretében a Magyarságkutató Csoport szociológusa Székely András Bertalan tart előadást Magyarságkutatás régen és ma címmel. Polónyi Péter múzeumigazgató a Gödöllői Művészteleprol tart érdekesnek ígérkező előadást. Sokak kérésére újra levetítjük Tengiz Abuladze világhírű filmjét, a Vezeklést. Ez tehát vázlatosan a februári kínálat.

A későbbiekben szeretnénk nyitottá tenni az egyetemisták számára az olyan programokat is, amelyek hagyományosan zárt rendezvények voltak. Itt elsősorban a Karácsonyi Koncertre gondolok. Bensőséges ünnepünk volt ez az idén is, ahol lányaink igazán emelkedett hangulatot teremtettek.
Országos, sőt európai hírű művész kollégáim készítik fel ilyenkor és tanítják a hétköznapokban is a hallgatókat. Méltó találkozási helye lehetne ez az alkalom is az életre komolyan készülő ifjúságnak.

Jó volna, ha intézményeink a humán és reál kultúra összebékítésének lehetnének jelképei. Legalább a szándék legyen meg bennünk!

Végezetül, ha már a Kós Károly-est kapcsán kaptam szót, emlékeztetőül ideirom az ott közösen megtanult népdal szövegét.

Magyarország az én csendes szép hazám
Oda vágyik az én szívem igazán
Magyarország az én csendes szép hazám
Oda vágyik gyenge szívem igazán

Vigy el, vigy el édes lovam messzire
Hogy ne fájjon gyenge szívem ennyire
Vigy el, vigy el édes lovam hazáig
Hogy ne fájjon gyenge szívem sokáig.

Dr.Rónai Ferencné



A MÁSIK EMBER

A múlt év októberében ritka vendéget fogadott az egyetemi KISZ-ház. Kósa Ferenc filmrendező érkezett a Béres-film kapcsán egy beszélgetésre. A beszélgetés közben természetszerűleg előkerültek a régi filmek mellett a jövőbeli tervek, az új filmek. Megtudtuk, hogy már csak néhány simítás és az engedélyezés van hátra „A másik ember" bemutatója előtt. Ez a kétrészes film múltunk két olyan megrázkódtatását idézi, melynek feldolgozását még nem végezte el a nemzet. Nem a hősök, hanem az egyszerű résztvevők mindennapjainak sodródásával éljük át a II. világháború végnapjait, s 1956 őszét.

E két történelmi korszak újra felszínre hozta a Guernicában megfogalmazódó kérdéskört: „... minden embernek joga van leélni az életét, márpedig aki fegyvert fog, lemond erről az – eredendő jogáról, és potenciális gyilkossá, vagy potenciális áldozattá süllyed...". Kósa megrendíthetetlen humanizmusával szemben a film mindvégig súlyos ellenérveket – történéseket – tesz a serpenyő másik oldalába. Hiába tudta az öreg Bojtár „... hogy a másik ember – az mi magunk vagyunk, ezért ha egymást öljük, tulajdonképpen önmagunkat pusztítjuk..", hiába nem fogott fegyvert Anti '56 őszén, mindketten, mint többezer más ártatlan, halottaikban is legyőzöttek maradtak. A határt, hogy meddig lehet hinni az emberek emberi lényegében a film nem húzza meg egyértelműen. Leginkább csak érezzük Kósa álláspontját, de a döntést a mi lelkiismeretünkre bízza.

A film kapcsán az átélt családi és nemzeti tragédiákon keresztül, továbbra is hinnem kell abban, hogy nem takar be minden gondolatot a „mindig a túlélőknek van igaza" tetszetős, de számomra elfogadhatatlan érve. Hinnem kell abban, hogy minden pozitív tett végül is valahol, valamikor összegződik, hinni, hogy nincs minden hiába.

DGy

Kósa Ferenc:

A másik ember

(részlet)

Tüzép-telepen (alkony)

Már alkonyodott, amikor Fejszés Márton a külvárosi Tüzép-telephez érkezett. Kissé távolabb állt meg a szekerével, gyalog indult Anti keresésére.

Meg-megállt, sápadtan nézve a szorongó-léptű, keresgélő embereket, az árnyékba-boruló, fájdalmas arcokat, az imbolygó gyertyák fényeit.

Az utca felől vöröskeresztes zászlókkal fellobogózott teherautó tolatott a szénhalmok közé. Fehérköpenyes lányok és fiúk jelentek meg a leponyvázott teherautó hátsó nyílásánál, és leadogatták a holttesteket.

Valaki a nézelődők közül fölsikoltott.

Az öreg Fejszés Márton szédelegve kóválygott tovább a gyertyák között.

A máglyába rakott talpfák környékén talált rá Antira. Krausz Pista és Kasza Jani közt feküdt kiterítve.

Az öreg azonnal felismerte az unokáját, de nem volt bátorsága, hogy közelebb menjen hozzá.

Levette a kucsmáját, és sokáig állt mozdulatlanul.

A környező házak ablakaiban gyertyák gyulladtak.

Aznap korán bealkonyult.

Halottak napja volt.

A malomban

A két öregember a nyárfából ácsolt hosszú deszkaasztal végében könyökölt. Bojtár Bálint az asztalfőn, Fejszés Márton az asztal hosszanti oldalán. Régóta beszélgettek már és olykor-olykor nagyokat hallgattak a mondatok között.

– Teneked éppúgy unokád, mint énnekem... Sőt ha jól megnézzük a te nevedet örökölte, nem az enyémet.. – mondta Fejszés Márton.

Bojtár Bálint kifelé nézett a nyitott malomajtón.

– Megértelek Márton, de tanácsot nem adhatok, mert az ilyesmi nagyon kényes dolog... Azt mondod menten meghalna a hírre... Igazad lehet... te ismered a lányodat. Ha viszont elhallgatod előle, kérdés, meddig bírsz ekkora hazugságban élni?... És milyen élted lesz? Még az is lehet, hogy te hamarabb szétrohadsz idefenn, mint ő odalenn a földben.. Azonkívül egy anya azt is nehezen éli túl, ha nem temetheti el tisztességgel a gyerekét. Tudod nagyon jól, hogy az én Margitomnak éppen az ment a szívire, mikor a nagyobbik fiam eltünt a fronton. Egyszóval... a koporsómat odaadom, deszka van itt elég, csinálok magamnak másikat. A titkodat is ha rámbizod, megtartom titoknak, de a döntésedbe nem ártom bele magam. Talán aludj rá egyet, azt tanácsolom. Gondold jól meg; mi lenne, ha mégis szépen elmondanál neki mindent töviről-hegyire.. hiszen végül is büntetlenül halt meg... az anyja a lelke legmélyén még büszke is lehet... Ilyen gyerek régen volt, soká lesz.

– Egy férges fát kicsavar a szél, legyintesz, de ha kidől egy életrevaló... Minél büntelenebbül hal meg valaki, annál fájdalmasabb az elvesztése. Az nem fér a fejembe, hogy annyi ember közül miért éppen a mi unokánkat büntette az isten....

– Nem őtet büntette, hanem minket... Kutyának való életünk lett vénségünkre. Bár hát eddig sem volt sokkal jobb... No, hogy döntöttél?

– Temessük el – mondta nehéz szívvel Fejszés Márton.

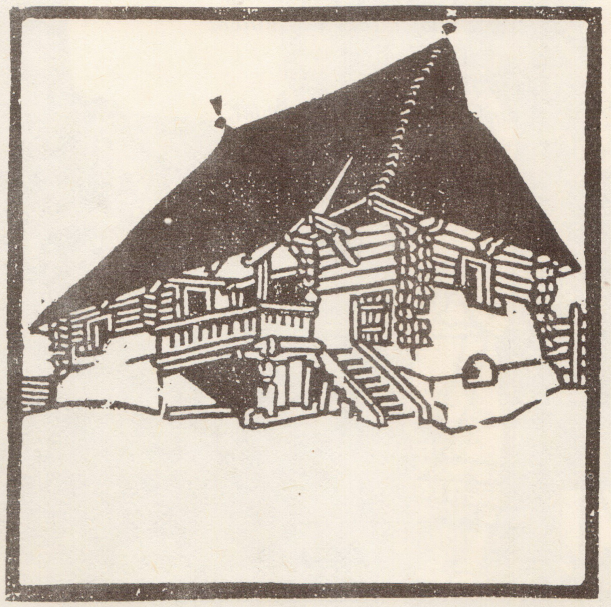
Öklükhöz támasztották a pofacsontjukat és szótlanul bámulták az asztalt.

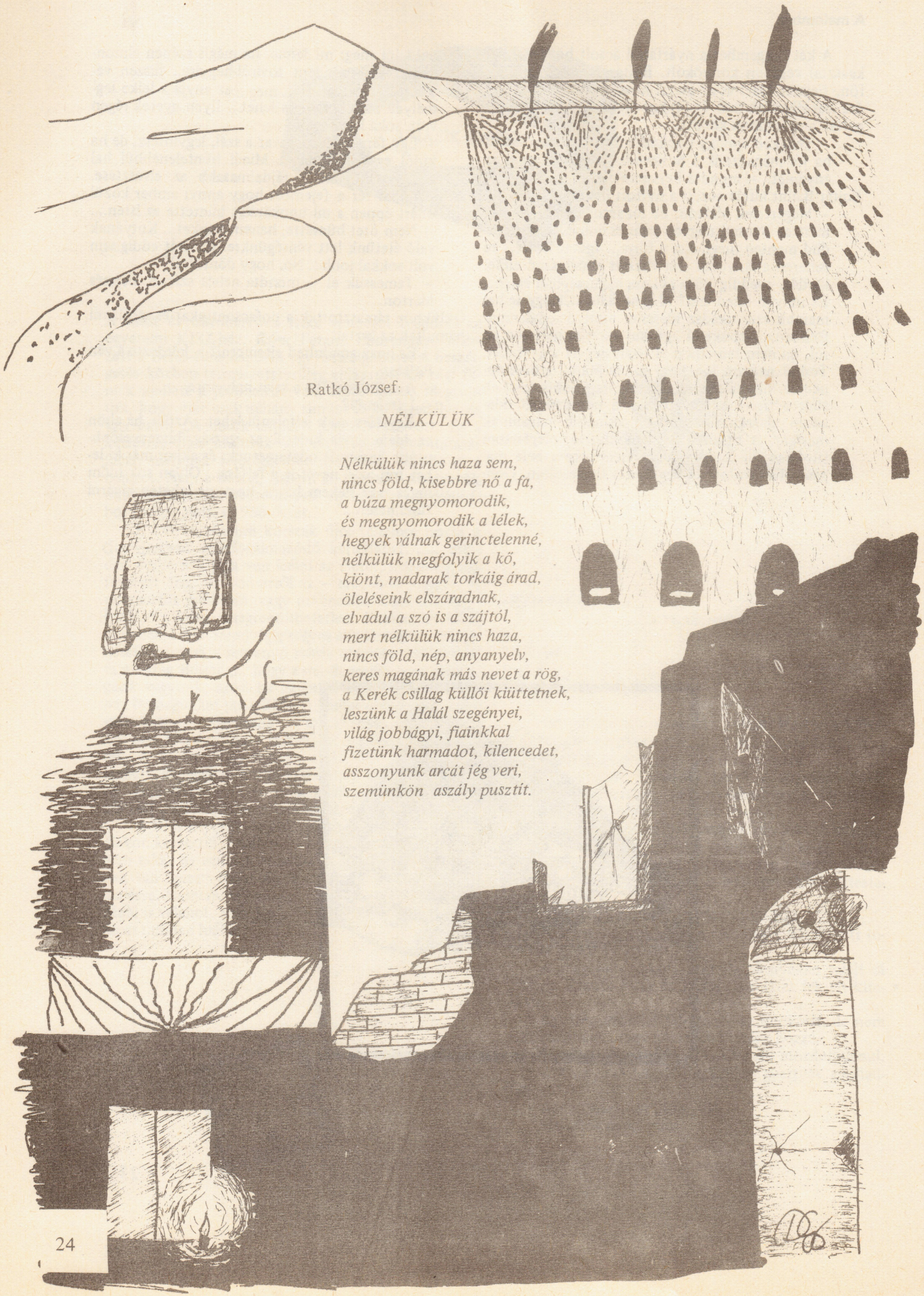
– És hova gondoltad eltemetni? – kérdezte a vén Bojtár.

– A régi temetőbe a saját helyemre.

– Jeltelenül?

– Egyelőre csak jeltelenül lehet.. Aztán, ha eljön az ideje úgyis kiderül az igazság, hiszen előbbutóbb engem is odatemetnek, és akkor már ki lehet írni az ő nevét is a fejfára... Olyan sok időm nincs már nekem hátra, hogy ne lehetne kivárni türelmesen...





Ratkó József:

NÉLKÜLÜK

Nélkülük nincs haza sem,
nincs föld, kisebbre nő a fa,
a búza megnyomorodik,
és megnyomorodik a lélek,
hegyek válnak gerinctelenné,
nélkülük megfolyik a kő,
kiönt, madarak torkáig árad,
öleléseink elszáradnak,
elvadul a szó is a szájtól,
mert nélkülük nincs haza,
nincs föld, nép, anyanyelv,
keres magának más nevet a rög,
a Kerék csillag küllői küttetnek,
leszünk a Halál szegényei,
világ jobbágyi, fiainkkal
fizetünk harmadot, kilencedet,
asszonyunk arcát jég veri,
szemünkön aszály pusztít.

TISZTELET A HALOTTAKNAK!

Február másodika van, gyertyaszentelő napja. A megkésett hóesés puhán ül a tájra. A természetben eljött a temetés ideje, s a tél fehérsége elfedi a megkínzott Föld sebeit, éltetővé, erőtől duzzadóvá téve azt. Minden sejtben, minden hantban ott lapul kitörölhetetlenül az elmúlás üzenete. De most a hó, a megújító emlékezés porán sárrá olvadt. Az új élet a vállalható folytonosság nélkül összeroskadt, s a befejezetlenség koloncai rátapadnak a jelenre.

A ma eltett gyertyák halottainkért égjenek a novemberi alkonyatban, mert tudjuk: „Ház épül rájuk, tartanak/ falat, falut, hazát./ S jövőnk, ha van, ők cipelik/ még ezer éven át." Irántuk érzett tiszteletünk, az általuk megélt múlt feldolgozására, védelmére és a tapasztalatok felhasználására kötelez bennünket.

Különösképpen így kell lennie az emberiség értelmetlen önpusztításai után. Háborúk, terrorkorszakok, forradalmak..... e század magyar történelmében túl sok a nyitott sír.

Szörnyű teher ez!

Azt, hogy halottainkkal jövőnk egy darabját eltemetjük, még tetézni is képesek vagyunk, mert nem temettünk igazán, hiszen a gyászt csak a hozzátartozók viselték. Miféle közösség, miféle nemzet az, amelyik nem segíti viselni a gyermekét siratő szülő, a szüleit sirató gyermek fájdalmát?! A ki tudja hányfelé hasadt lelkek szétesettsége, az ismeretlenségbe taszított halottak, mind egyre, egyre mélyebb szakadékok felé sodornak.

Minden megszakadt élet-fonál megköveteli a virrasztást, s virrasztás után a temetést, s a temetésre a gyászt,

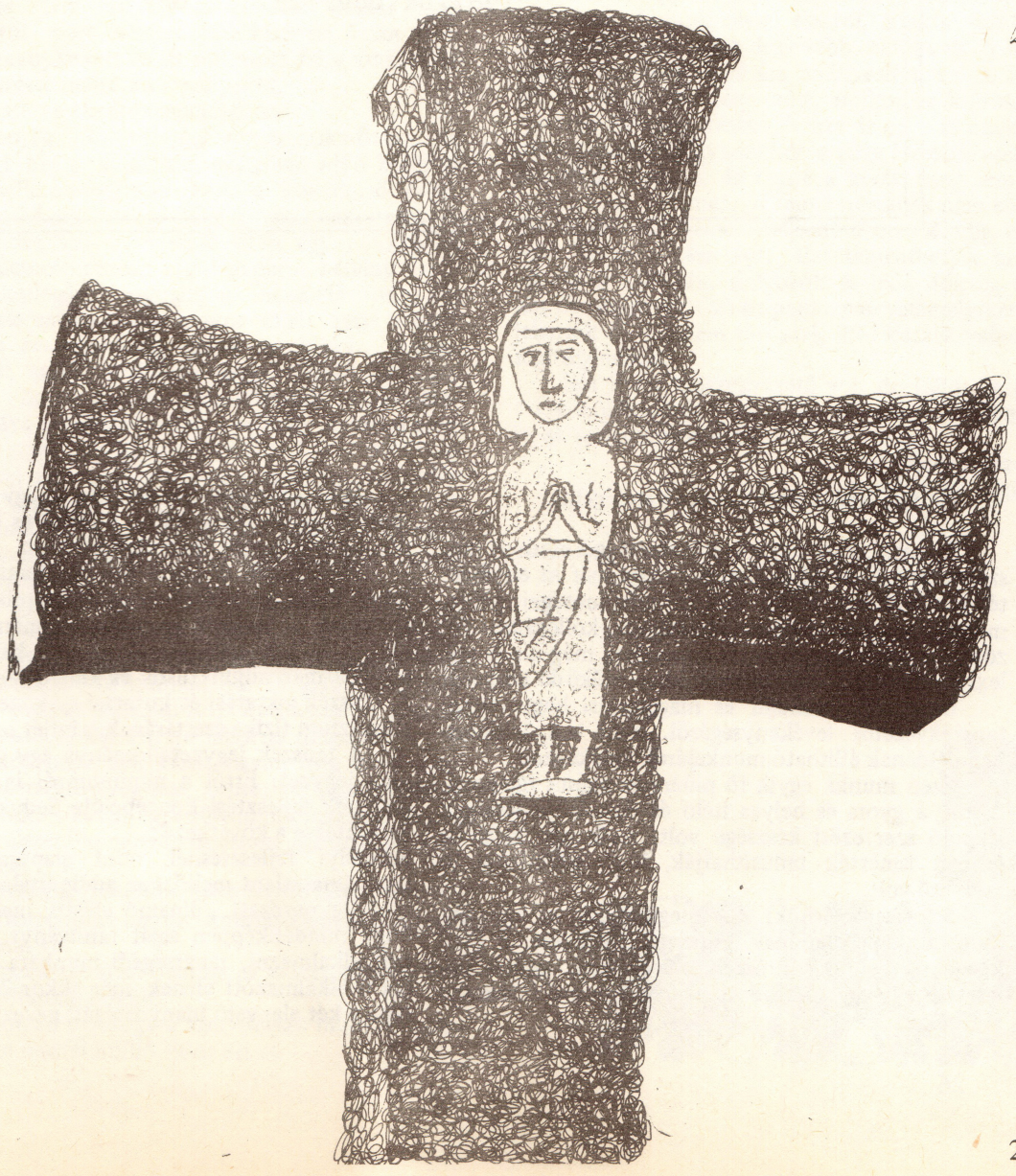
mert enélkül megnyomorodnak a lelkek, megbicsaklanak a hangok, kiszáradnak a torkok,

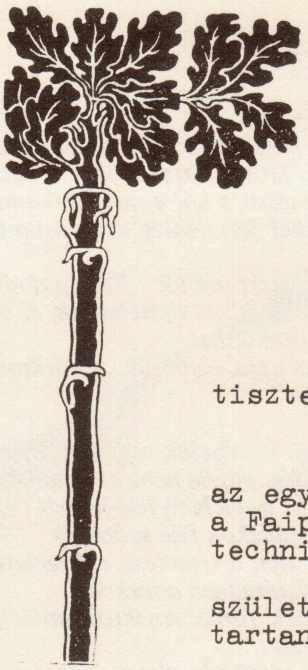
mert nincsenek oldalak, győztesek és vesztesek, mert nem háborúknak, forradalmaknak vannak halottai, hanem népeknek, nemzeteknek vannak visszasírhatatlan, megrendítő veszteségei,

mert a temetetlen halottak nyomasztó súlya behorpasztja a földet alattunk, ahogy a kimondatlan szavak zúzzák szét gondolatainak vázát.

A Halál tragikussá csak így válhat: elsikkasztva a legtisztább, legértékesebb tapasztalatait.

Temetni kell. Temetni, mert beleroppan az is, aki virraszt, s az is aki felejt. Ezt a megrázó, fájdalmas terhet csak az egész nemzet képes újraélni. S meg kell tenni, mert csak ez teremthet olyan erkölcsi alapot, amelyen az eljövendő nemzedékek biztosan állhatnak majd, hiszen az emlékezésnek a „a halál csak látszata, tartalma azonban az élet."





Az Erdészeti és Faipari Egyetem
Fizika-elektrotechnika Tanszéke

tisztelettel meghívja Önt

dr. B é l d i F e r e n c

az egyetem volt rektorhelyettese, MSZMP titkára, a Faipari Mérnöki Kar dékánja, a Fizika-elektrotechnika tanszék vezetője

születésének 60., halálának első évfordulóján tartandó

EMLÉKÜLÉSRE

Az ülés helye és ideje:

A Főépület II.emeletén a Fizika-elektrotechnika Tanszék tanterme (8.sz.tanterem)

1987.október 23. 11 óra

Tisztelt Emlékülés! Kedves Vendégeink!

Egy éve, hogy tragikus hirtelenséggel elhúnyt tanszékvezetőnk dr.Béldi Ferenc. Teste már az enyészeté, szellemi hagyatéka, emberi tulajdonságai, példamutató magatartása, munkatársaihoz, kollégáihoz fűződő baráti, meleg emberi kapcsolata még ma is reflexszerűen ható, cselekedeteinkben működő tényező.

E sokrétű szellemi és magatartási hagyatékból tanszékvezetői tevékenységéről, mint sok tekintetben példának állítható munkájáról emlékezem.

Ezen munka egyik fő pillére az alapos tájékozódáson, a gyors és helyes ítélő és döntési képességen alapuló szervezési készsége volt. Akik egy kicsit is jobban ismerték tanusíthatják, hogy páratlanul jó szervező volt.

Az Üzemmérnöki Kar megindítása, az egyetem külföldi kapcsolatainak korszerű rendezése, a Fizika-elektrotechnika Tanszék műegyetemi szintre fejlesztése egy-egy kiragadott példája sokrétű tevékenységének.

Mint legrégibb munkatársa és így jó ismerője, a tanszéki épitő munkájáról, mint jó és követendő példáról következőket kell elmondanom.

1963 őszén dr.Barta Ernő halála után bízták meg Béldi Ferencet a Fizika-elektrotechnika Tanszék vezetésével. A tanszék személyi állománya ekkor 3 fő oktató – két erdőmérnök és egy bányamérnök –, mindhárman adjunktusok és két fő tanszéki dolgozó. A tanszék oktatási és kutatási eszközellátottsága egy gimnázium fizika szertárának színtjét sem üti meg.

A tanszék jegyzetállománya egy db elektrotechnika jegyzet. Erről a minimumról indul a tanszék, melynek fejlesztési koncepciója deduktív úton következtetve a következő:

Személyi fejlesztésnél, mint alaptárgyi tanszéken használhatatlant mellőzi az addig általánosan alkalmazott úgynevezett „dinamó elvet"; melynek lényege, hogy mindenképpen saját tanítványt, saját nevelést kell alkalmazni, tanársegédi munkára. Ennek a még ma is alkalmazott elvnek, már akkor 24 évvel ezelőtt látta a két alapvető hiányosságát: nevezetesen azt,

hogy alaptárgyat sem két félév alatt, sem autodidakta módon megtanulni nem lehet, és így felkészületlenül tanítani sem szabad. Az a látszólagos antinómia, hogy erdőmérnök létére mégis fizika tanszéken vezető és oktató, rögtön feloldást nyer, ha figyelembe vesszük átlagot messze meghaladó intelligenciáját, több éves külföldön teljesített geofizikai tevékenységét és állandó önképzését. Hozzáteszem még, hogy egészséges önkritikája távol tartotta az elméleti fizikai kongresszusoktól, mert ő helyesen a kísérleti fizika területén tevékenykedett és itt mutatott fel a szakterületén elismerésre méltó eredményeket.

Visszatérve alapkoncepciójához ennek alapján 1963-tól egy matematika-fizika szakos tanárt hív a tanszékre, aki rövid időn belül elvégzi a villamosmérnöki kart, a következő évben egy fizika-kémia szakos tanárt alkalmaz, majd az üzemmérnöki kar bevezetése után egy automatika szakos villamosmérnök; végül pedig – néhány éve – idősebb kollégáink nyugdíjba menetele után egy újabb matematika-fizika szakos tanár zárja a sort. És néhány éven belül egy újabb, az előbbi fejlesztési elvnél hatékonyabb önmagát erősítő folyamat kezdődik. Saját tudását, tapasztalatait, kapcsolatait hozzáadva munkatársaihoz, komoly kutatási eredmények, ennek következményeként korszerűbb műszerek, még nehezebb feladatok megoldása, külföldön és itthon megjelenő cikkek, szerződéses munkák tanszékre áramlása, jegyzetek megjelentetése és az oktatás körülmények által determinált „magas" szintje lett az eredmény.

Csak néhány eredményt említenék fentiek igazolására:

Húsz év leforgása alatt a tanszék szakterületen végzett tudományos munkájából 56 publikáció jelenik meg hazai és külföldi folyóiratokban. A tanszék három oktató és két kutató laborral dolgozik. A műszerállomány noha már kicsit elavult még most is komoly mesterséges öregítési, akusztikai vizsgálatokból szinte a szakterületen egyedülálló munkákra képes. A tanszék műszerállományának értéke meghaladja a 10 millió Ft-ot.

A tanszék jegyzetállománya szinte teljes. A hiány 1 db elektrotechnika mérési útmutató jegyzet. A jegyzetek száma: 18.

A tanszék oktatási profilja az elektronikával és a műszaki hőtannal bővült.

Volt olyan év, hogy a szerződéses munkák vállalási összege másfél millió Ft-ot ért el.

Helyes ítélőképességét dícséri, hogy az oktatásnak adott prioritást a tanszéki munkában. Itt építve munkatársai képzettségükkel együttjáró pedagógiai képességére, bizalmával ajándékozott meg bennünket, így mindenki saját területén önállóan és felelősen látta el saját munkáját. Igy a vezető-beosztott viszony a gyakorlatban baráti viszonyként funkcionált.

Ezen intelligens magatartásnak tudható be, hogy a tanszék egy zavartalan funkcionáló egység és úgy él és dolgozik, mintha ma is köztünk volna. Egy stabilis „hátországot" teremtve és tudva maga mögött, lehetősége nyílott a tanszék, és nagyon széles területen az egyetem érdekeinek védelmére és képviseletére. Csak néhányat említve:

a tanszékünk oktatáshoz szükséges eszközeinek biztosításához szükséges anyagi eszközök kiharcolása, itt 6 millió Ft-ról van szó, a kutatási eszközök korszerűsítéséhez szükséges deviza megszerzése, ami az OMFB-vel vívott másfél éves harc eredménye, devizaforint 1,5 millió. A tanszék dolgozói személyi előmenetelének biztosítása jelzik ezirányú tevékenységét.

Ez utóbbi területen maga és a tanszék oktatói is „hibát" vétettek. Én a hibát itt idézőjelben értem. A sok feltétlenül hasznos, magas színvonalú és széles területen kifejtett tevékenység miatt, értékünket pazarlóan szétszórtuk. Igy nem kandidáltunk és maradtunk hátrányos helyzetű oktatók.

Megemlítem még, mint követendő magatartást puritánságát és mély humanizmusát.

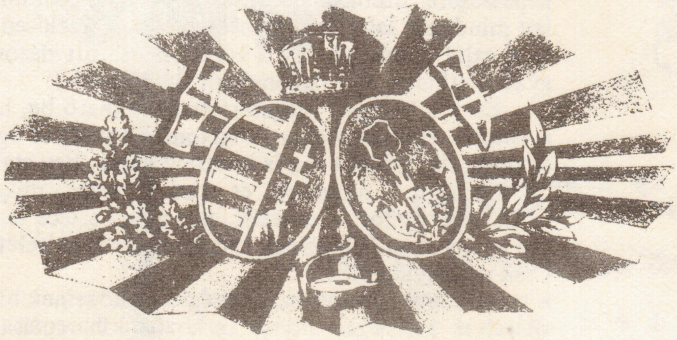
Tanszékünk valamennyi dolgozója nevében mondom, hogy nem tudunk olyan esetről, amikor vezetői beosztásából származó legkisebb előnyt is bármelyikünk, vagy bárki rovására érvényesített volna. Még saját fia érdekében sem szólt, amikor az külföldi ösztöndíjra felvételi írásbelijét írta és mi a tanszék oktatói javítottuk. Ugyanakkor a világ legtermészetesebb dolgának tartotta, és szinte a kérést meg sem várva cselekedett, valamennyi munkatársának nem elvtelen, jót segítő kéréseinek teljesítésében. Mindig együttérző és segítőkész volt. Ezt tanusíthatják azok az egyetemi kollégák, dolgozók és hallgatók is, akik a hét öt napján tartott öt panasznap valamelyikén megjelentek és sohasem távoztak üres kézzel, valamilyen segítség nélkül.

Hát ilyen tanszékvezető volt dr. Béldi Ferenc és ezért emlékezünk rá sokszor, szeretettel és nem csak itt az emlékünnepségen.

Szabó József
egyetemi adjunktus

KÖRÜLNÉZŐBEN

(utókor – emlékezet)



Mottók:

Ha téged visz el, én temetlek el...
S ha majd rád hant borul
Mi hű utódokul vessük sírkövedre fel:
„Mit itt borít a rög; Barátság; szent, s örök!"

S ha az ki elment közülünk
Eszedbe jut megint,
Köszönts rá egy „Jó szerencsét"!

Induljunk el Selmecen! Az utóbbi évtizedekben újra fel-felcsendülnek a szakestek dalai, főleg a Leányvárban és a „Grand Hotel"-nak címzett fogadóban. A mi hallgatóink is elzarándokolnak ide tanulmányútjaik során és néhány éve szakestélyt is tartanak. Legutóbb a másodéves erdészek gondos szervezésében érkezett e célból az ősi városba két autóbusznyi soproni firma és szénégető. Mint kartársaim igen nagy többsége, én sem voltam még selmeci szakestélyen, ezért örömmel és némi meghatódottsággal fogadtam a hallgatók meghívását. Nagyszerűen sikerült minden. A szakestély pompásan megtartatott az egykori Erdészeti Akadémiával szemben lévő ódon épületben, amelyben ma vegyipari technikum székel.

Nagymama, Selmec-nagymamánk pedig szeretettel és gyengéden fogadott bennünket. Őszi lombokkal takarta el öreg ráncait, a lassan gyógyuló, omladékos sebhelyeket. A szikrázó napsütés, s a felhőtlen őszi ég pasztell színekkel szórta körül a vén paloták beteg falait, a fekete és bordó háztetőket, a mindenütt fölénk magasodó Leányvár fehér bástyáit, az Óvár tornyát, s a távolban megbújt Kálváriát.

Halottak napja volt. A temetőben 15 éve jártam utoljára két barátommal. Találtunk régi akadémiai sírokat, egykori tanáraink, diákelődeink nyughelyeit. Vajon megvannak-e még? Akkoriban felfedező úton voltunk, most készültünk is. A sírok rendbetételére szerszámokat hoztunk, zöld-fehér szalagos lomb- és virágcsokrokat, gyertyákat. A hallgatóság lelkes csoportja kutató szemekkel búvta a késő délutánba hajló sírkerteket, a beerdősült, cserjeborította halmokat és egymás után bukkantak fel a régvolt professzorok, akadémikusok sírkövei. Nagy neveket találtunk, már majdnem olvashatatlanul. Neveket, melyeknek viselői naggyá tették, az európai montanisztikai és erdészeti tudomány legfelsőbb régióiba emelték a selmeci akadémiát, elődünket a M.kir.Bányászati és Erdészeti Főiskolát. Neveket, amelyeket ma is emlegetünk, amellyek egykori tulajdonosai szoborként néznek ránk a botanikus kertben, viselőik pedig szinte elfeledve porladoznak egy elhanyagolt szlovákiai kisváros öreg temetőjében... Túl sok sírt találtunk. Nem lett elég a magunkkal hozott csokor, szalag, még a gyertya sem. Végül a „jó selmeciek" segítettek ki bennünket gyertyával, hogy minden megtalált és nagyjából megtisztogatott síron fellobbanhasson a kegyelet piciny lángja...

Az alábbiakban a temetőkben készült feljegyzéseimet közlöm – néhány már itthoni hozzáfűzéssel – a teljesség igénye nélkül.



Új temető
510 – bejárattól balra, a templom mellett

Faller Károly – kohómérnök, 1896-1913 a Fémkohászati tanszék vezetője, sírján az OMBKE, NME nemzeti színű szalagos koszorúi, tőlünk csokor, gyertya.
(OMBKE – Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület,
NME – Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolc)

Blattny Tibor – erdőmérnök, erdészeti szakíró, a máig is egyedülálló, európai színvonalú areálgeográfiai munka egyik szerzője. (Blattny T. –Fekete L. (1913): Az erdészeti jelentőségű fák és cserjék elterjedése a magyar állam területén I-II., Selmecbánya).
Sírjára csokrot, gyertyát tettünk.

Régi temető
277 – A bejáratnál

Szécsy Zsigmond – erdőmérnök, 1867-95 között az akadémia oktatója, 1871-től az Erdőhasználattani tanszék tanára és vezetője.
Sírjára csokrot, gyertyát tettünk.

293 –
Pech Antal – bányamérnök, bányászati szakíró, részt vett az 1848-49-es szabadságharcban, 1873-1889 a Selmecbányai Bányakerület igazgatója, a „Bányászati és kohászati lapok" alapítója. Sírjánál az OMBKE, NME, a dunaújvárosi kohászok nemzeti színű szalagos koszorúi, tőlünk csokor, gyertya.

296 –
Schwartz Ottó – 1869-1909 a selmeci akadémia oktatója, 1872-től a mennyiségtani tanszék vezetője, négy éven át az akadémia igazgatója. Sírján OMBKE, NME koszorúk, tőlünk csokor, gyertya.

604 –
Kerpely Antal – a magyar vaskohászati irodalom és a hazai vaskohászati oktatás megteremtője, a Kohászat-kémlelészet, majd a Vaskohászat-vasgyártás tanszékek vezetője.
Sírján az OMBKE, NME, a dunaújvárosi kohászok nemzeti színű szalagos koszorúi, tőlünk csokor, gyertya.

520 –
Fekete Lajos – neve az erdészeti felsőoktatás négy évtizedével forrott össze. Az Erdőműveléstani Tanszék, majd az Erdőrendezéstani Tanszék vezetője.
Sírjára csokrot, gyertyát tettünk.

516 –
Grillusz Emil – bányamérnök, 1882-84 között tanársegéd az Ábrázoló mértani Tanszéken.
Sírjára csokrot, gyertyát tettünk.

517–
Farbaky Gyula – bánya és kohómérnök, 1905-11 között a Géptan II. Tanszék vezetője.
Sírján OMBKE, NME koszorúk, tőlünk csokor, gyertya.

5?18 –
Farbaky István – 1872-92 között az Általános és vasgyári géptan Tanszék vezetője, 1876-92 között hatszori újraválasztással az akadémia igazgatója, jelentős szerepe volt az erdészeti oktatás magyar nyelvűvé tételében, az „Erdészeti lapok" megalapításában.
Sírján OMBKE, NME koszorúk, tőlünk csokor, gyertya.

463 –
Csiby Lőrinc – erdőmérnök, 1985-1903 az Erdőhasználattani Tanszék vezetője, az akadémiai gyümölcsfa iskola alapítója, az elsők között alkalmazta a fotogrammetriát az erdészetben.
Sírjára csokrot, gyertyát tettünk.
(Bokroktól benőve, a temető felső részén.)

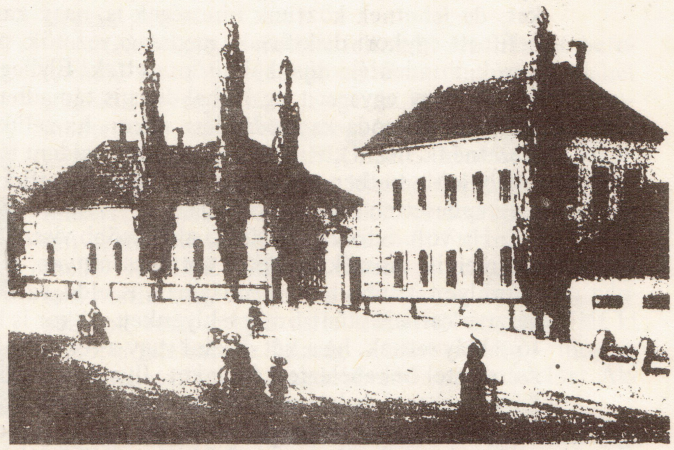
384 –
Brabás Dániel emh. – Sírján gyertyát gyújtottunk.

385 –
Olvashatatlan nevű emh. – Sírján gyertyát gyújtottunk.

449 –
Forkó Sándor erd.akad.hallg. – Sírján gyertyát gyújtottunk.

439 –
Bálint Nándor erd.akad. hallg.
Felírat: „Isten veled haza!"
A síron gyertyát gyújtottunk.

A bemutatott tényszerű felsoroláshoz sok kérdés kapcsolódhatna, én csak egyet kockáztatok meg: Köszöntünk e rá mi, „hű utódok" – mai erdészek, legalább „egy Jó szerencsét" ???



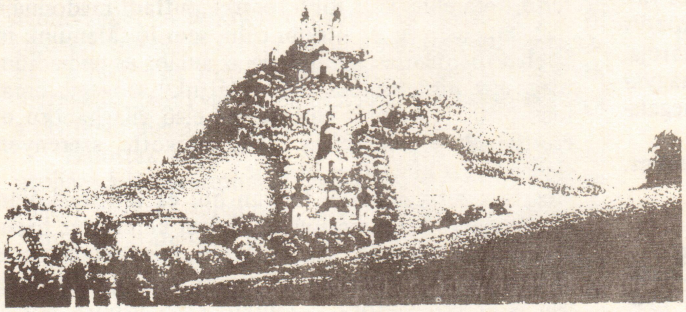
Körülnéző útunkról azonban térjünk vissza Sopronba!
Ide viszont újabb mottó kívánkozik:
Ha visszatérünk újra, e vidám koszorúba....

Igen, ha visszatérünk, ha visszajövünk találkozni annyi év után, meglátogatni az ősi Alma Matert és az otthont adó várost, Sopron Anyánkat mi, valétált erdő- és faipari mérnökök, mit teszünk ilyenkor? Sétálunk a botanikus kertben, gyönyörködünk kertépítészeti szépségeiben, néhány régi szobrában, de igazán ne gyönyörködjünk az újabbakban! A szarvasban pl. amely mint egy halódó kafferbivaly a gimszarvashoz egyáltalán nem illő, utolsó giccses bőgését erőlködi – a gyermekeinknek egyébként jó mászóka – vagy pl. a felső botanikus kert több tonnás, puffadt madonnájában, amely még ez utóbbi célra sem jó. Menjünk inkább a főépületbe, lépjünk be az aulába és ne ijedjünk meg, egy hírdetőtábla „Péren láttuk" szövegű, hatalmas piros felíratától (fölötte az első világháború eleesettjeinek emléktáblája, félig mögötte szerényen, Bedő Albert klasszikus büsztje)....
Koszorúzzunk inkább, ha van hol és van mit! Van. Mert odébb balra a falon egy kővel keretezett bronz dombormű sötétlik. Az erdészeti felsőoktatás másfélszázadik évfordulóján helyezték ide. Valami köze van is az erdészethez – látható rajta többek között valami suháng féle is – de a faiparhoz már semmi (faiparosok tehát ne is koszorúzzanak). Aztán sok köze van az akkoriban szocialista művészeti irányzatként megszabott realizmushoz, csak néhány dolog hiányzik belőle. Többek között a művészet. De mindegy ez van, ezt koszorúzzuk. Fél évszázada végzettek vagy akár öt éve, esztendőnként tucatjával hozzuk-hoznánk, Alma Materünket megtisztelő koszorúnkat, csak adna az ég vagy a HIVATAL egy kötődésünket valóban jelképező művet, ahová tiszteletünk cserfalombjait kifüggeszthetjük!
Majd egyszer tán megadja, addig is menjünk tovább! Csodáljuk meg a rektori tanácsterem régi selmeci képeit, a lenyűgöző szervátiusi Cantata Profana-t, de a fő hivatali helységek szakmánktól, gondolat és érzésvilágunktól messze idegen, ki tudja mit kifejező, „modern művészeti termék"-ként nyilvántartott festményeit jobb ha pillantásra sem méltatjuk. Másutt is lehet látni ilyeneket, hiszen a vidéki művelődési házak unalmas lépcsőfordulóin többnyire ezek terelik az eltévedt látogatókat...
Álljunk inkább körbe, karoljuk át egymást és „fakadjunk dalra mind", mert úgyis sírva fakadunk, ha meglátjuk, megpillantjuk egykori tablónkat.. Több-

nyire a szakma szürke egereiként rágcsálgatjuk éveinket, de lehetnek köztünk híresség is, nagy karriert befutott egykori diáktársak, gazdasági vezetők, politikusok, mindenféle díjakkal kitüntetettek! Elvileg nem kizárt, hogy egyszer még Nobel-díjas is támadhat közülünk... Micsoda kapkodás lesz akkor, ha velük meg szeretnénk nézni „vidám koszorunk" hajdani képét, amely jobb esetben elveszett, de inkább összefirkáltan megtépdesetten lóg valahol!

Ha volt évfolyamtársunk, aki később visszakerült valamelyik tanszékre, akkor szerencsénk van, mert ő bármilyen parányi kis szobájában is eldugva, kifüggesztve cerberusként őrzi ereklyénket. Akkor is bíztató a helyzetünk, ha a két dékáni vagy a rektori hivatal szeretettel bekebelezte képeinket. Ilyenkor legfeljebb kérvényezgető balek-unokáinkra mosolygunk a falakról, jobb esetben évtizedeken át. De jajj, az is megtörténhet, hogy festik vagy átalakítják a szobákat! Ekkor a tablónk vége; a majdnem biztos megsemmisülés. Kiviszik a féltett kincseket valami nedves, poros raktárba és.... és ott felejtik.... Ez történt az 1968., 70., 75., 76., 77-ben végzett erdőmérnökök tablóival! Szomorúan közölhetem, hogy mire a képek újra napvilágot láttak, az 1975-ben valetált erdészek tablója teljesen tönkrement...

Ha nincs évfolyamtársunk az egyetemen, vagy ha van is, de nem zárta el tablónkat, képeink jobb esetben a főépület valamelyik folyosóján lógnak, de inkább a kollégiumokban. Induljunk, nézzük meg; milyenek is voltunk! De vigyázzunk! Tervünk veszélyekkel járhat! A régi kollégiumot lehetőleg csak az utca felől közelítsük meg! A botanikus kert felől rá semismernénk,mert az utóbbi években tartós műszaki

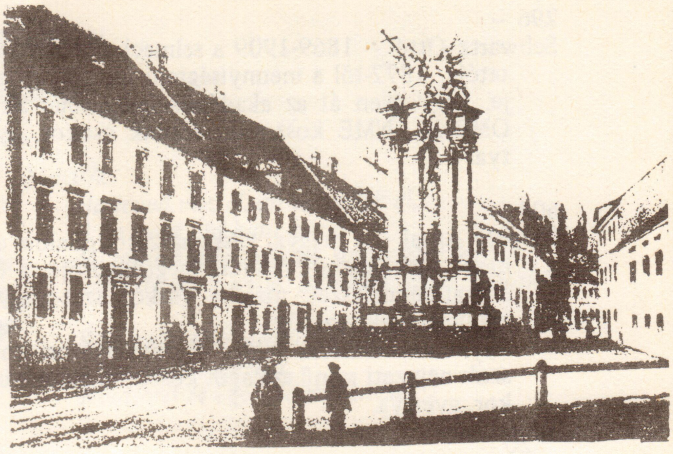


tereppé, épületgépészeti felvonulási körletté alakították. E nézetből egykori kedves épületünk semmiképpen sem hasonlít az Erdészeti és Faipari Egyetem diákotthonára, inkább egy ipari műemlékké nyilvánított krematóriumra. A szokott járdán, amelyet mi is annyi éven át koptattunk, felelőtlen balekok százai naponta tucatszor rohannak végig, vállalva a lábtörés reális lehetőségét, mert a járda beszakadt, vagy nincs is. Középtájban pedig – vigyázat főveszély – vízszintesen, köldökmagasságban, vaskaróhoz rögzített, falba betonozott láncok feszülnek... Kerüljük el inkább ezeket az aljas csapdákat, s ha már mindenáron a régi járda környéke vonz bennünket, vegyünk példát a találékony hallgatóságról, kövessük sártól cuppogó ösvényeit a nagy kéményt megkerülve a bozóton át!

E rövid hangulati bevezető után következzen egy újabb, tényszerű felsorolás megjegyzésekkel és a sérült, tönkretett képekhez tartozó nevek nélkül.

Faipari dékáni folyosója:

1985 – FMK, még szép, de zsanérral és damillal kombinálva, bármikor előidézhető veszélyhelyzetben
1968 – FMK, a nevek fele már hiányzik, üveg nélkül.
1969 – FMK, üveg nélkül, sérült, ráncosodó képek.
1984 – FÜMSZ, üveg nélkül, leváló képek.



A rektori tanácsteremhez vezető lépcsők falain az utóbbi évek tablói, üvegezettek, keretezettek.

Régi kollégium, nagytanuló: erdész tablók, többnyire üvegezettek, keretezve, az 1950., 51., 52., 53., 55., 57., 58., 59., 62-ben valetált évfolyamok képei. Üveg nélküli az 1962-es, egy kép hiányzik egynek a szemét kikaparták.

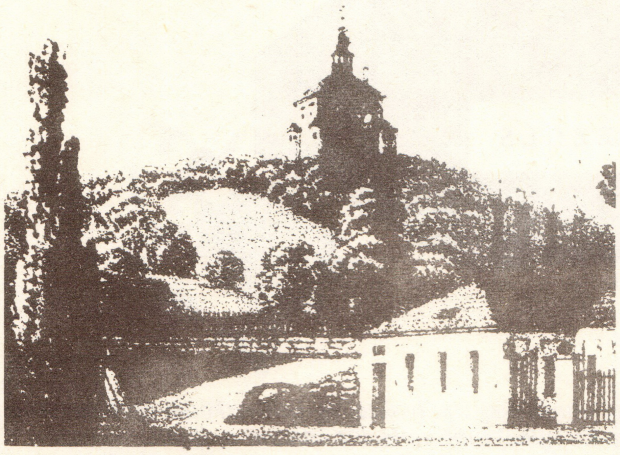
Régi kollégium, földszint, kisfolyosó: üveg nélküli tablók veszélyben, az 1963, 67-ben végzett erdészek képei, a 67-esen 1 kép sérült, kettőt feltéptek.

Új kollégium, első emelet:

1974 – EMK állókép az egész évfolyamról, üveg nélkül.
1973 – EMK üveg nélkül, a képek fakorongokon, ráncosodnak, sérülnek.
1978 – FMK üveg nélkül, több sérült kép, 4 kép sarkai, ill. névaláírásai letépkedve.
1982 – FÜMSZ – körfűrész-szerű tabló, üveg nélkül, még ép.
1968 – EMK 1 kép hiányzik, egynek spanyolos bajuszt rajzoltak, 1 név letépve, 2 kép szaggatva, természetesen üveg nélkül.
1964 – EMK a tabló előtt egy hatalmas „Grönland" hűtőszekrény áll, oldalról belesve úgy tűnik, a képek még megvannak (valószínűleg a hűtőnek köszönhetően).
1976 – FMK üveg nélkül, ráncos, fixirtól barnult képek,1 kép szeme kikaparva.

II. emelet:

1977 – tépett évszámú FMK levelező tabló, üveg nélkül, a képek széle tépkedve, 1 kép teljesen leszakítva.
1979 – EMK, üveg nélkül, két kép leszaggatva.
1979 – FÜMSZ üveg nélküli, kunkorodó sarkú képek szinte kínálják magukat a barbár szaggatásra, ez meg is történt, letépve 4 kép és 4 felirat, összeszaggatva 2 kép.
1979 – FMK, egy újabb „Grönland" féltakarásában üveg nélkül, ezért 1 kép félig leszakítva, a többi válik el az aljzattól.
1986 – EMK, üvegezve de csak derékmagasságban, veszélyesen alacsonyan kifüggesztve.
1983 – FMK, üveg nélkül, félig szaggatva 2 kép, teljesen letépve 1 kép.
1978 – EMK, üveg nélkül, a „Grönland" hűtőszekrény jótékony védelme valószínűleg túl későn hatott, a tabló állapota: ami a hűtő mögül kilátszik tönkretéve, 8 kép teljesen leszakítva, a nevek fele hiányzik.
1978 – FÜMSZ, üveg alatt, ép képek (úgy látszik a valétabizottságok észbe kaptak).
1980 – FÜMSZ, mint előbb.
1980 – EMK, mint előbb.



III. emelet:

1967 – FMK, üveg nélkül, veszélyben, 1 kép tépdesve.

1966 – FMK, üveg nélkül, veszélyben, 1 kép szeme kikaparva (nem oktató).

1981 – EMK – üveg alatt, szép, a képek épségben.

1984 – EMK – mint előbb.

1983 – EMK – mint előbb, szép, egyszerű tabló.

1982 – EMK – dupla szerencse, üveg + keret + hűtőszekrény takarás.

1966 – FMK-levelező végzősök, üveg nélkül, két kép szaggatva, kettő letépve.

1975 – FMK – üveg nélkül, teljesen letépve 1 kép, félig letépve 6 kép, megszaggatva 3 kép, összefirkálva és szaggatva 2 kép.

1973 – FMK – üveg alatt, állókép.

Végszavak:

Az olvasóban méltán feltoluló érzelmeket befolyásolni nincs szándékomban. Praktikus javaslat lehet a tablók egységesítése, üvegezési kötelezettsége, giccsmentesítése, az évfolyam-egyéniség bizonyos keretek közé szorítása. A FELELŐSSÉG kérdését se feszegessük! Ki felelne ezért a lélekbe markoló barbarizmusért? A diákság? Ők tették? Az oktatók, a kollégium személyzete? Nem állíthatnak őrt minden tabló mellé. A KISZ? Miért? Hiszen a valétabizottságok készíttetik vagy készítik a tablókat az évfolyam pénzén sok vesződséggel és lelkesedéssel stb. stb. Hát ki akkor a felelős? Az igazság – mint mindig – most is fellebezhetetlen és megdöbbentő: nincs felelős! Akkor mi van? Semmi sincs...

Az elmúlt hónapokban került elő egy szép régi tabló, egy azok közül, amelyeket a múlt század selmeci éveitől kezdve gyűjtött és féltve őrzött intézményünk hajdanvolt diáksága, egészen az ötvenes évek eleji, menthetetlen szétszóródásig. E tablóval újabb értékes szakmatörténeti ereklye bukkant fel. Egy kép, amelynek megőrzéséért valaha valakik megtisztelve és örömmel vállalták a FELELŐSSÉG-et. S akik ezt tették, ők voltak akkor az ifjúság, Ők voltak az Ifjúsági Kör.

Kántor



PÁLYAKEZDÉS

Ebben a rovatban már végzett hallgatókat szólaltatunk meg a pályakezdés, beilleszkedés problémáiról. Igyekszünk ezt úgy tenni, hogy a munkahelyek széles skáláján minél több variációt érinteni tudjunk.

Ezzel azt a hiányt szeretnénk pótolni, ami a balek-firma viszonyban az öreg firmák valétálása után beáll: a kapcsolatot, amely a „Más kárán tanul az okos" irányába mutat ezekben az írásokban. Tervezzük a jövő tanévben olyan vezető pozicióban lévő, sok éve a szakmában dolgozók tanácsait közreadni, akik felvilágosítást tudnak adni arról, hogy jelenleg milyen jellegű tudásra, milyen pluszra van szüksége annak, aki meg akar felelni a súlyos ökológiai és gazdasági feltételek szabta követelményeknek.

(Amennyiben a felszínre került témáktól eltérő, itt nem szereplő kérdéskörökről is szeretnétek információt szerezni, akkor azt a szerkesztőségbe juttassátok el!)

A diploma megszerzése után következik a sokat emlegetett kilépés az ÉLET-be. Ez mindenkinél különböző, én a saját munkavállalásomat írom le.

A Herendvidéke Mgtsz-szel volt tanulmányi szerződésem, így adott volt az első munkahelyem. Szerencsére ismertem is a körülményeket, mivel harmadév után itt voltam szakmai gyakorlaton. Azóta történt már néhány személyi változás, de a munkatársak nagyrészét már ismertem. Ez könyítette, de kicsit nehezítette is a beilleszkedést. Annyiból jó volt, hogy már nem mindenki volt idegen akivel találkoztam, hátránya viszont, hogy hajlamosak voltak az elején „gyerek"-nek tekinteni, mint amikor utóljára jártam itt. Az legendás „mérnök úr" megszólítást máig sem sikerült elérnem, igaz nem is törekedtem rá. Szeptember elején kezdtem el dolgozni. Előtte még augusztusban leültünk a tsz elnökkel, és megbeszéltük a fontosabb dolgokat. Rögtön bedobtak a mélyvízbe gyakornoki idő nélkül. Így 6.000 Ft fizetést kaptam. Lakásigényem nem volt, ugyanis 8 km-re Veszprémben lakom, onnan járok ki naponta. 15 %-os prémium kategóriába kerültem, ez kezdésnek nem rossz. Az egyetlen nézeteltérés a nyelvpótlék körül alakult ki, ugyanis ezt nem fizet a tsz. Mellékes jövedelemnek számítható, hogy a januári közgyűlésen felvettek tsz tagnak, így majd kapok részesedést és természetbeni juttatásokat.

Erdőnk elég kevés van, 540 hektár. Egy erdésztechnikus vitte az ágazatot és csinálja a napi feladatok jórészét ma is. Van egy faüzemünk, tevékenységem súlypontja erre esik. Kis tsz lévén lehetőségem nyílik diplomám széleskörű hasznosítására. Ez megmutatkozik az irodaudvar parkosításának megtervezésétől és végrehajtásától kezdve a tehénistálló felújításakor az új tetőszerkezet megtervezésén át sok mindenben. Konkrét munkaköri leírásom nincs, az elnök álláspontja az, hogy mindenki csináljon meg mindent amihez ért.

Beilleszkedésem fél év elmúltával talán sikeresnek mondható. Úgy érzem, hogy a problémák majd most következnek. Eddig ugyanis csendben meghúzódtam, nem akarva vitázni és összeveszni az idősebbekkel. Ez egy kicsit kényelmes álláspont volt részemről, a többieknek meg kifejezetten jó volt. Az eltelt hat hónap alatt már kellő helyismeretre tettem szert, megismertem a belső és külső kapcsolatokat, a problémákat, s úgy ítélem meg, hogy már képes vagyok önálló döntésekre és cselekedetekre. Ez fájdalmasan érint néhány embert, s próbál is itt-ott tenni valamit ellene(m). Ezzel én számoltam, de most kell határozottnak lenni, hogy a vezetők elfogadjanak egyenrangú partnernek.

Az egyszerű munkásokkal könnyebb volt jó kapcsolatot kialakítanom. Érzésem szerint a korrekt viselkedést és tudást ők könnyebben elismerik. Ezt leginkább tettekkel lehet elérni náluk. A közvetlen kapcsolatteremtésre alkalmas lehet egy (általam szervezett) kirándulás Csehszlovákiába. Az ilyen lehetőségeket jól ki lehet használni a közvetlenebb beszélgetésre.

A felvetődő napi problémák megoldásánál az ember felhasználhatja az egyetemen tanultakat. Gyakran van úgy az ember, hogy valami rémlik, erről már hallottam a suliban. Ilyenkor nem elég ha tudom, hol kell utánanézni, hanem kell az a könyv is, amiben le van írva. Ezért mindenkinek ajánlom, hogy az egyetem alatt megvett jegyzeteit ne dobja ki, hanem vigye magával a munkahelyére (vagy haza). Célszerű a meg nem vett jegyzeteket is beszerezni végzés előtt. Olcsón, jó háttértársat teremthetünk magunknak, amire azért a kezdeti bizonytalan lépések megtételénél szükség lehet.

Ugyanis biztos hátteret ad az egyetem és az előttünk végzett erdőmérnök is. Ha olyan probléma adódik, amit magunktól (még) nem tudunk megoldani, szerintem nem szégyen megkérdezni erről egy idősebb kollégát vagy oktatót. Én élek ezzel a lehetőséggel, s javaslom mindenkinek.

Üdv az erdésznek!

Leitold László

Igazán megtisztelő, hogy az én tapasztalataimra is kíváncsiak vagytok. Nagyon jónak tartom a kezdeményezést, miszerint a kezdő erdőmérnökök helyzetét a hallgatók elé szándékoztok tárni, bár a mindez talán hatásosabb és eredményesebb lenne egyfajta fórum vagy baráti beszélgetés keretén belül.

Ettől függetlenül tulajdonképpen nem teljesen világos számomra, hogy mire vagytok kíváncsiak. Arra, hogy jelenleg a SEFAG Somogyvári Erdészeténél „dolgozom", mint erdőmérnök gyakornok?! Kíváncsiak vagytok arra, hogy tulajdonképpen nem csinálok semmit?! Állítólag erdőművelési műszaki vezetőt szeretnének faragni belőlem, de egyelőre még előttem az elődöm. Ő végzi eddigi megszokott munkáját, s én figyelek. Próbálom elsajátítani az apróbb fogásokat, megtanulni azt, hogy mi lesz majd a feladatom. Tulajdonképpen nem panaszkodhatom. Az elődöm rendes fickó, „öreg róka", kisujjában van a szakma csínjabínja. A lehetőségekhez képest megpróbál minden ismeretet átadni, amit csak lehet. A kezéből azonban nem enged ki semmit, ő csinál mindent, s én csak figyelek. Ez borzalmasan unalmas és nem is túl érdekfeszítő. Szeretnék én is részesülni a konkrét munkából is.

Kíváncsiak vagytok arra, hogy kedvesen fogadtak a kollégák, de tulajdonképpen senkit nem érdekel, hogy ki vagyok, hogy vagyok egyáltalán, „létszám" vagyok, egy a sok közül?! Nincsenek érdemeim, nincs értékem, statisztikai adatként szereplek. Senki nem foglalkozik velem, azt csinálok, amit akarok, s lehetőleg én se foglalkozzam senkivel. Mindenki végzi a munkáját, nem érnek rá emberi kapcsolatokat teremteni – ez persze nemcsak velem szemben van így. Ez alól csak az elődöm kivétel, hiszen egész nap a nyakán ülök, s így akarva-akaratlan megtudunk egy-két dolgot egymás életéről.

Kíváncsiak vagytok arra, hogy kaptam egy szolgálati lakást – megosztva Pap Zoltán barátommal, aki egy évvel korábban végzett az egyetemen (jelenleg katona) –, s rendbehozatalánál az erdészet képtelen volt érdemlegeset produkálni?! Pedig nem nagy dolgokról volt szó – üvegezés, villanyszerelési munkák stb. A jó szándék természetesen megvolt. A hónapokig tartó hitegetést azonban meguntam – a végén már én szégyeltem, hogy századszor is megemlítem a dolgokat az illetékeseknek –, s amit tudtam saját és rokoni erőből megoldottam. Ha kérdeztem valakit miért van ez így, a válasz egyszerű volt: „Ja, öregem ilyen az élet".

Kíváncsiak vagytok arra, hogy mit adtak az egyetemi évek?! Diákélet szempontjából nagyon sokat, szakmai szempontból nagyon keveset. Úgy érzem, egy műszaki vezető munkáját egy átlagosnál jobb erdésztechnikus simán el tudná végezni.

Kíváncsiak vagytok arra, hogy tulajdonképpen az annyira lenézett és utált üzemtanban tanultaknak veheti az ember leginkább hasznát?! Hogy azok a tantárgyak, amelyekre oly nagy hangsúlyt fektetnek az egyetemen, a végzettek 80 %-ának feleslegesek? Nem ismerek olyan műszaki vezetőt errefelé akinek klotoid átmeneti ívek, vagy a hibaszámítás, ne adj Isten a hozadékszabályozás oldaná meg a feladatait. Ezzel szemben az erdőhasználattani, erdőműveléstani és üzemtani ismereteink – főleg ami a gyakorlati tudnivalókat illeti – meglehetősen hiányosak. Nem túlzás azt állítani, hogy a hasznosítható szakmai tudásom 80 %-át a szakközépiskolában szereztem.

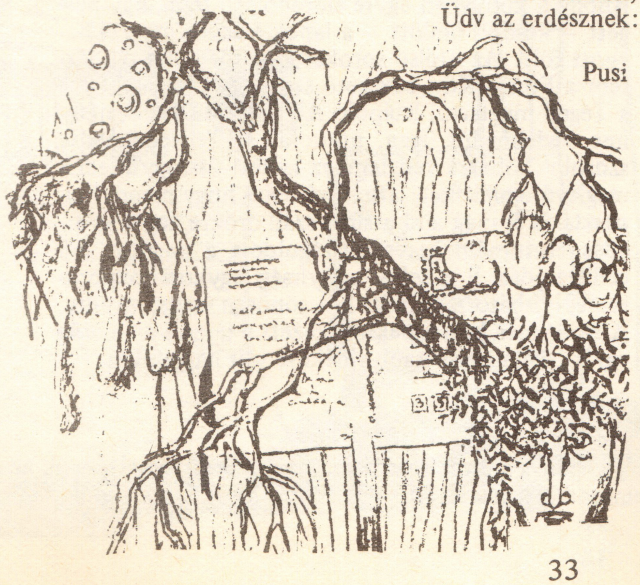
Kíváncsiak vagytok arra, hogy egy 3000 lakosú községben egyedül baromi unalmas az élet?! Hogy az elvileg hetente két alkalommal üzemelő mozi havonta átlagosan kétszer tartja meg előadásait a nézők hiánya vagy a gépész részegsége miatt?! A fiatalok vagy dolgoznak valahol másutt, vagy tanulnak valahol másutt, vagy ha véletlenül Somogyváron vannak, akkor a családjukkal foglalkoznak. Ha élhetek egy javaslattal, az egyetemi évek befejeztével próbáljatok valamilyen formában társat szerezni magatoknak, s úgy megkezdeni a munkát, főként ha valamilyen kisebb helyre kerültök. Higgyétek el, sokat számít. Az egyetemen az ember „büszkén" áll be ötödév végén a hősök csapatába, s ez így helyes is. A valétálás után azonban ezt a talmi büszkeséget érdemes mielőbb levetkőzni, s asszony után nézni. Hiába öreg, ilyen az élet!

S végül, ha éppen kíváncsiak vagytok rá, bevallom, hogy mindezt munkaidőben vetettem papírra, mert éppen most sem csinálok semmit.

Ha minderre kíváncsiak vagytok, hát tessék! Ezek nem különleges dolgok, valószínűleg a legtöbb pályakezdővel megtörténnek. Sokak szerint ez a kezdeti tétlenség, sehova sem tartozás természetes, ezen át kell esni, s én sem panaszkodni akarok. Ha mégis megkérdezed miért írtam le így mindezt, a válasz egyértelmű: „Ja öreg, ilyen az élet" (Tudod, az a nagy „É" betűs!).

Szevasztok,
Üdv az erdésznek:

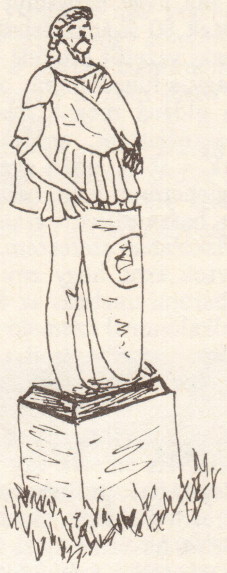
Pusi



könyv, könyv, könyv, könyv

Kunszabó Ferenc

bátor



„... Az „érzelem" = „ragaszkodás" – ragaszkodás. Múlthoz, Jelenhez, Jövőhöz! A mindent megszervező civilizáció nihilizmusa alól kivont érzelemvilágban bomlanak ki az alapvető emberi értékek-kötések elemi szokásainkhoz.

A Család szolgálata, a közösségi normák vállalása, a művészeti értékek felismerése. – Ragaszkodás a Téged megtartó, istápoló ANYAFÖLDHÖZ, mely íme védelmedre, igen, pontosan a Te védelmedre szorul...." [x]

Ma az ország gazdasági, politikai életében a legfőbb kérdés, hogy sikerül-e olyan változásokat létrehozni, amelyek következetes véghezvitelével elkerüljük a perifériára szorulást, vagy a fölzárkózás minimális esélyeit is elveszítjük. Sikerül-e olyan (ön)igazgatási szervezetet, olyan politikai intézményrendszert életrehívni amelynek alapja a cselekvő ember? Súlyos kérdés ez, azonban a kételyek ennél tovább gyűrűznek. Hol van hát ez az alap?! Lassan, e legutolsónak tekinthető erőforrásunk is kimerül.... iszapeső hull a földre...

x

Ahogy a könyvben egyre előrébb jutottam, úgy pergett – később ömlött – a lapok közül a magára hagyott föld. Az utolsó sorokat követően újra felidéztem a Forrás Köri bevezető szavait... „Ragaszkodás a Téged megtartó, istápoló ANYAFÖLDHÖZ, mely íme védelmedre, igen, pontosan a Te védelmedre szorul." Ehhez a védelemhez kellett összegyűjteni a meglévő emlékeket, láthatóvá tenni hogy mennyi tapasztalás él még ami a sírba száll örökre, mert az átadás csatornáin keresztülszáguldott a megtört ívű civilizálódás. E gázolást a Nyírség, egykori központjával Nyírbátorral együtt kölcsönösen megszenvedte. A törés már korán bekövetkezett e tájon s az ország egyik legelmaradottabb vidékévé vált napjainkra.

A felzárkózás esélyeit tovább rontják a már országos mértékű rossz beidegződések múltról, történelemről..... „Miért ne növelhetnénk hát önbizalmát azzal, hogy e táj valaha jeles volt, és kiemelkedő, időnként kisugárzó központként működött..." és tényleg, mi lenne ha az emberekbe sulykolt alárendeltség, bűntudat helyén újra a közösségépítés egyik alapja, a „mi"-tudat tudna magának kiverekedni tisztes helyet? Az emlékezet nélküli nép képtelen a cselekedeteit egymásra építeni, s ne higgyük hogy csupán a közelmúlt kimondatlan, elfelejtett történései miatt állunk bizonytalanul e földön.

A gyermekkor egyik legfontosabb közösségi élménye a szülőföldhöz kapcsolódó legendák világa. Mára már ez is eltűnőben van, mintha elfelejtettünk volna hinni a szépben, az eszményben. E történeteknek ereje nem igazságtartalmukban van.... „.... az emberek követik az eseményeket, sőt vissza is akarnak hatni azokra, ha másként nem, hát mesés, babonás úton." Az évszázadokon át őrzött erkölcsi tanításainkat adjuk fel egy-egy el nem mondott mesével, elfeledett történettel. E helyi legendák összegyűjtésére a könyv nem vállalkozott csak mintegy kijelölte a szükségest, az elvégezni való munkát – mindenkinek, saját, szűkebb hazájában.

A mű, a történelmi folyamatokba ágyazva kíséri végig Bátor életét, s különleges érzékenységgel tárja fel a „cselekvő" ember mozgásterének fokozatos

[x] Részletek a Forrás Kör bemutatójának (Szemelvények az erdélyi magyar irodalomból.... – 1986) bevezetőjéből, elmondta Kunszabó Ferenc

szűkülését, a település önállóságának elvesztését. Az elemzéshez felhasználja a Sárköz című munkából megismert életszintek továbbfejlesztett változatát ami egy település életének feltérképezéséhez ad hathatós segítséget.

A könyv változatosságát a különböző megközelítési módok adják. Találhatunk az önéletrajztól kezdve a múltszázadi végrendeletekig egy sor dokumentumot, visszaemlékezést. Az elmúlt emberöltőnyi idő történetének hitelét a megszólaltatott öreg bátori emberek adják, s az elmondottak alapján sokszor érezni lehetett, hogy akadtak – nem is kevesen –, akik a hivatalossággal szemben illegálisan építik a szocializmust. A vallomások sodra kimossa az eltömődött csatornákból az akadályok egyrészét, s ha az „átadás" ma még csak szivárog, s nem is a hagyományos „apáról-fiúra" módon teremtődött újjá, az éltető víz már megjelent.

Végül, e könyv legnagyobb értékének azt tartom, hogy társadalmi életünk bajaihoz nem a sokszor megunt védekező ¬[kesergő-beletörődő álláspontból közelít, hanem a nemzeti önépítés megtöredezett alapjához keresi a kötőanyagot. Ez ma az egyetlen esélyünk.

D. Gy.

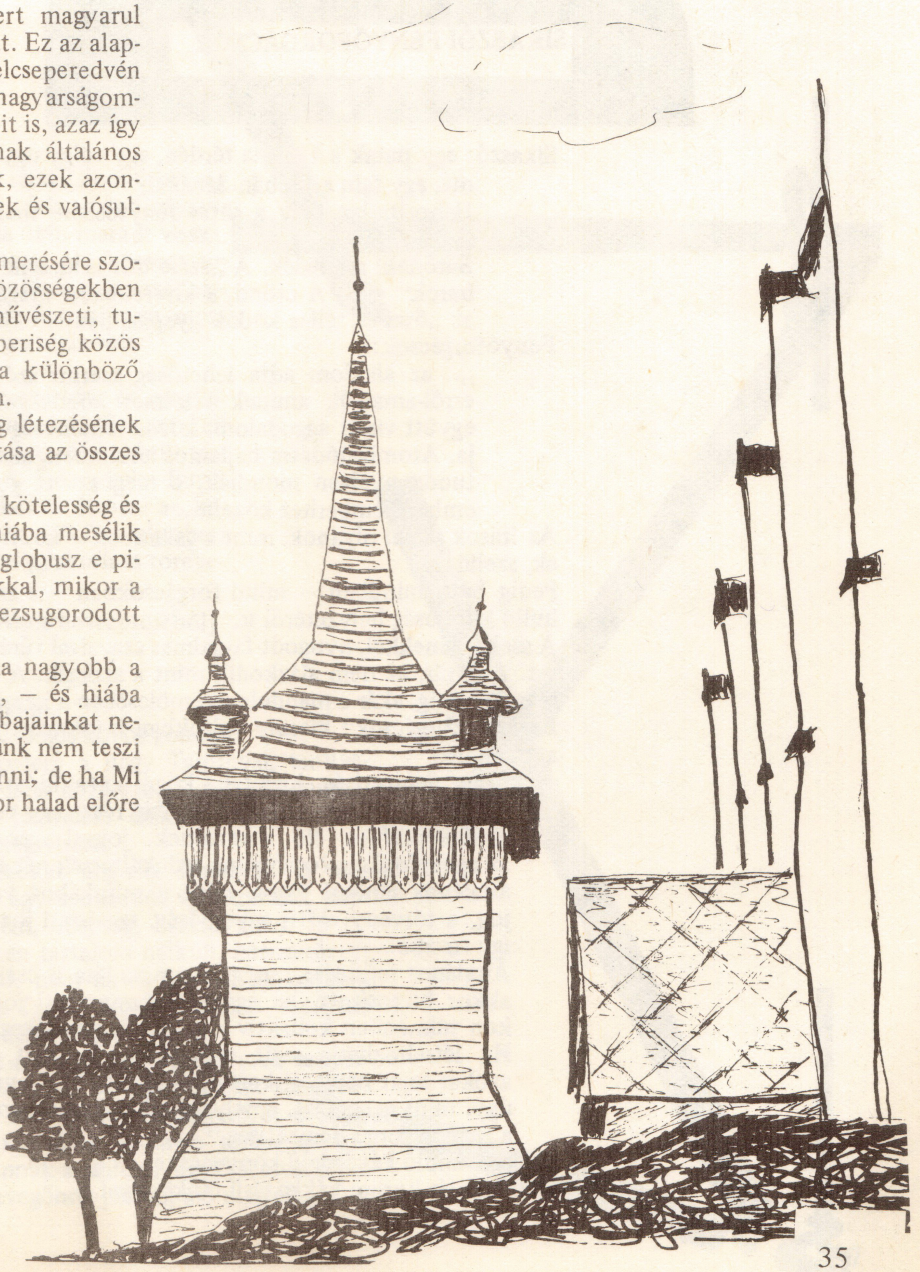
„... Azért vagyok „Magyar", mert magyarul énekelt édesanyám a bölcsőm felett. Ez az alapvető lelki, érzelmi kötésem és felcseperedvén vált bennem tudatossá! – És jó magyarságommal szolgálom az emberiség érdekeit is, azaz így vagyok haladó! Mert persze vannak általános emberi, vannak örök nagy eszmék, ezek azonban sohasem általában jelentkeznek és valósulnak, hanem konkrétan.

Történelmi tudásunk annak beismerésére szorít, hogy az emberiség mindig közösségekben szervesül. Ami szellemi, anyagi, művészeti, tudományos értéket találunk az emberiség közös nagy kincses-házában, azt mind a különböző nemzetek adták össze az idők során.

A népek léte tehát az emberiség létezésének módja, és a nemzetek felvirágoztatása az összes emberi fejlődés záloga.

Magyarságunkat megőrizni ezért kötelesség és lehetőség egyszerre! – És ezért hiába mesélik nekünk hogy mit kínlódunk itt a globusz e picinyke darabján nemzeti gondjainkkal, mikor a diadalmas XX. században összezsugorodott bolygónk?

Hiába, mert a lélektől-lélekig ma nagyobb a távolság, mint száz, vagy ezer éve, – és hiába mert pontosan tudjuk, hogy saját bajainkat nekünk kell orvosolni. Senki helyettünk nem teszi és mi senki helyett nem tudjuk tenni; de ha Mi is, Ti is, Ők is megcselekszik, akkor halad előre a Világ." ✕





„A magyar irodalomba tévedve föl kellett figyelnem valóságos helyzetemre, miszerint nem erdőben, hanem bokorban születtem, az anyanyelv diribdarabjai közé, ahol minden, amiből a legkisebb költőnek is föl kellene ruházkodnia: csupa maradvány, foltnak való szalagvég, elhullajtott kacat."

Sütő András: Anyám könnyű álmot igér

SIKASZÓI FENYŐFORGÁCSOK

Sikaszó: egy patak a Hargita térdén, egy völgy ugyanott, egy falu a „Libán lábánál."

Háborítatlan hely a sötét fenyvesben, melegséggel.

Sütőnek: menedék. A „szálerdőt is kaszáló viharok" elől. A csönd, a kiverekedett magány az „őszi és télies ködök gyapjas nyájai" közt.

Fenyőforgácsok:

„... az alkalom adta lehetőség szerint szólok erről-amarról, aminek értelmét közös gond, együtt viselt aggodalom, közös reménység adja. Atomizálódásra hajlamos létünkben, ahogy tudós nyelven mondják, a megosztott gond embert, emberhez közelít..."

Az írások címei olyanok, mint a galambok – könnyűek, szelídek.

Pedig Sütő mindben – mind forgácsokban – a széthulló kisebbség helyzetéről ír.

A szelíd címekkel, nyugodt-fájdalmas szavaival tűrésre int. Aki tűr, az nem alázkodik mint a szolgák. A tűrés: méltóság, akár a mandula gyümölcsében a keser.

Ezek a „forgácsok" kicsiny voltukban is jól mutatják a „szálfát":

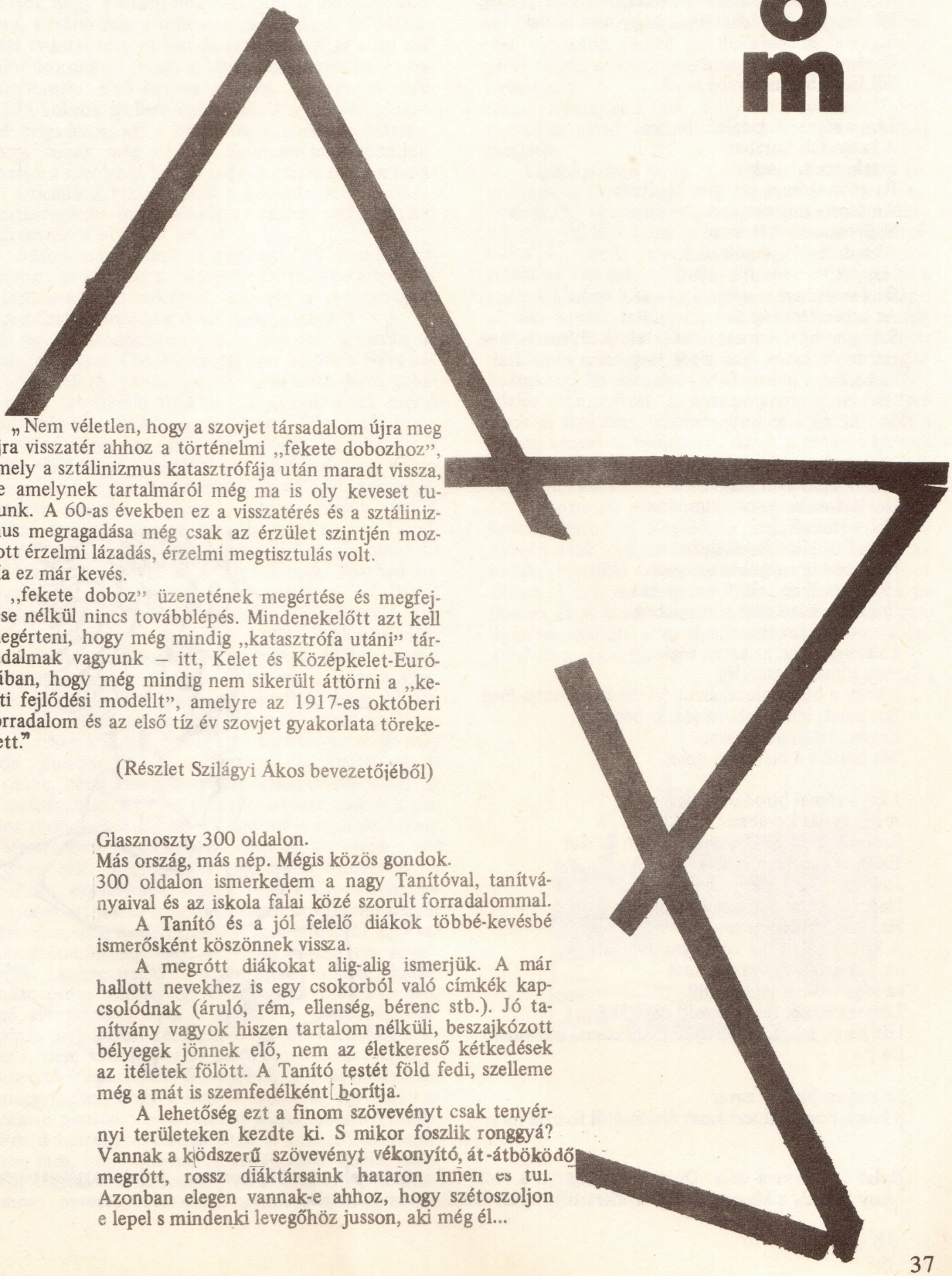
„Egy nemzetiség, kivált ha közel kétmilliós létszámú népről van szó, és etikailag része egy saját államkeretében élő nemzetnek, joggal igényli: az egyenjogúság fogalma ne redukáltassék néhány általános emberi jogra, mint a munkához való jog, a törvény előtti egyenlőség, szavazati jog és így tovább...

Általános fejlődése, még fennmaradása is csak... akkor biztosított, ha egyéni, állampolgári jogokon túlmenően kollektív jogokkal is rendelkezik. Ha létrehozhatja saját művelődési kereteit, és azokat saját nemzeti kultúrájával tölti ki. Ugyanúgy, mint a nemzet, amelynek államkeretében él a szóban forgó nemzetiség."

Kézhez símuló kékfedelű könyvecske.

Akár iskolás-korom kékkötésű tankönyvei...

befejezetlen forradalom



„Nem véletlen, hogy a szovjet társadalom újra meg újra visszatér ahhoz a történelmi „fekete dobozhoz", amely a sztálinizmus katasztrófája után maradt vissza, de amelynek tartalmáról még ma is oly keveset tudunk. A 60-as években ez a visszatérés és a sztálinizmus megragadása még csak az érzület szintjén mozgott érzelmi lázadás, érzelmi megtisztulás volt.
Ma ez már kevés.
A „fekete doboz" üzeneténak megértése és megfejtése nélkül nincs továbblépés. Mindenekelőtt azt kell megérteni, hogy még mindig „katasztrófa utáni" társadalmak vagyunk – itt, Kelet és Középkelet-Európában, hogy még mindig nem sikerült áttörni a „keleti fejlődési modellt", amelyre az 1917-es októberi forradalom és az első tíz év szovjet gyakorlata törekedett."

(Részlet Szilágyi Ákos bevezetőjéből)

Glasznoszty 300 oldalon.
Más ország, más nép. Mégis közös gondok.
300 oldalon ismerkedem a nagy Tanítóval, tanítványaival és az iskola falai közé szorult forradalommal.

A Tanító és a jól felelő diákok többé-kevésbé ismerősként köszönnek vissza.

A megrótt diákokat alig-alig ismerjük. A már hallott nevekhez is egy csokorból való címkék kapcsolódnak (áruló, rém, ellenség, bérenc stb.). Jó tanítvány vagyok hiszen tartalom nélküli, beszajkózott bélyegek jönnek elő, nem az életkereső kétkedések az itéletek fölött. A Tanító testét föld fedi, szelleme még a mát is szemfedélként borítja.

A lehetőség ezt a finom szövevényt csak tenyérnyi területeken kezdte ki. S mikor foszlik ronggyá? Vannak a ködszerű szövevényt vékonyító, át-átbödő megrótt, rossz diáktársaink határon innen és tul. Azonban elegen vannak-e ahhoz, hogy szétoszoljon e lepel s mindenki levegőhöz jusson, aki még él...

Lám, a római birodalom
A hanyatlás korában
Őrizgette még a kemény rend látszatát
Trónján ült a császár
Vazallusi körötte
Az élet csodás volt
Hisz így állt a jelentésekben.

S ha valaki azt mondja,
hogy a vazallus szó nem római fogalom
S hogy e hiba dalocskámat értelmétől fosztja meg,
Hát lehet, lehet, lehetséges, hogy nem római
fogalom, ki bánja
Engem ugyan nem zavar,
Sőt inkább a mennybe emel.

Lám a római birodalom férfiai
A hanyatlás korában
Ettek, amit leltek
És néha egészen piszkosul beittak
S másnap a másnaposság napján
Nagyban vedelték az uborkalét
Láthatólag fogalmuk sem volt
Hogy itten kérem, hanyatlás van
S ha valaki azt mondja, hogy az uborkalé
Az aztán végképp nem római ital
S hogy e hiba dalocskámat értelmétől fosztja meg,
Hát lehet, lehet, lehetséges, hogy nem római ital
Ki bánja
Engem ugyan nem zavar,
Sőt inkább a mennybe emel.

Lám a római birodalom ifjai
A hanyatlás korában
Hol katonaborjukról álmodtak
Hol csatákról,
Hol támadásba lendültek
Hol beásták magukat mélyen
Hol a Pamíron találták magukat
Hol meg, nézd csak, Európában.
S ha valaki azt mondja, hogy
a katonaborju, az aztán végképp
nem római felszerelés,
S hogy e hiba dalocskámat értelmétől fosztja meg
Hát lehet, lehet, lehetséges, ki bánja
Engem aztán nem zavar
Sőt inkább a mennybe emel.

Lám a római birodalom lányai
A hanyatlás korában
Szépecskéim, Nektek szép igazán az élet
Előttetek aztán minden út nyitva áll
Jövőbe pillant fényes szemetek
Ha tetszik munkába mentek,
Ha tetszik, fórumra
A kritikusok most kórusban bólogatnak:
ah, fórum, bizonyám fórum
ez végre római intézmény.
Lám e kis szó, hogy ékesíti dalocskámat
Hát lehet, lehet, lehetséges, hogy római intézmény
De kár

Ez engem bizony zavar
S lehet, hogy dalocskámat értelmétől fosztja meg.



Bulat Okudcsava dala. Oroszul elhangzott a rádió „Gondolat-jel" című műsorában. A dal magyar szövegét Szénássy Sándor a Magyar Rádió szerkesztője nyers-fordításában közöljük.

LENINGRÁDI ANZIKSZ

A magyar televízió egyik őszi „Panoráma" műsorában ismerős képsorokra lettem figyelmes, amelyek eredetijét Leningrádban láttam.

1987. májusában két hetet töltöttem tanulmányúton észak Velencéjében, és már az első naptól kezdve rendszeresen néztem a leningrádi televízió műsorát. Eleinte csak praktikus megfontolásból, hogy a fülem hozzászokjon az orosz beszédhez, később már a műsorok tartalmáért. Például az esti tv-híradóért. A híradó felépítése eltér a mi mai hírműsorunktól, talán a 10-15 évvel ezelőttihez hasonlítanám: első helyen a hazai eredmények, zöldellő bokrok mellett vígan szántó traktoron csicsergő brigadéros, aki a hitelesség kedvéért hozzáteszi, hogy hibák még vannak, de majd kiküszöböljük. Aztán a távolabbi köztársaságok élete, majd a baráti szocialista tábor, végül a kommentátor „miheztartásvégetti" magyarázata az aznapi világpolitikai történésekről (képek helyett).

Mondanom sem kell, hogy aki 1987-ben hosszasabban időzhetett a Szovjetunióban, akaratlanul is előfeltevésekkel érkezett, keresve a peresztrojkát égen-földön, utcán és vízen. Igen, a vízen is.

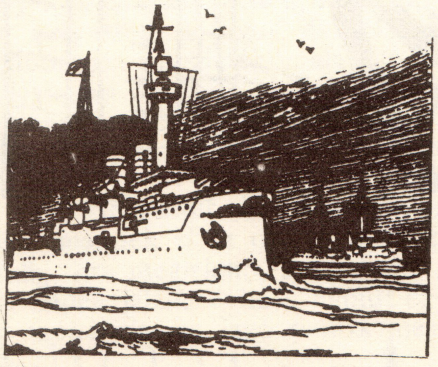
Az egyik, Ermitázsban töltött nap után a Néván sétahajókáztam. Csodálatos egyórás hajóút a Néva két partján elhelyezkedő paloták sora közt. Nem győztem a látnivalók elraktározását, miközben mohó turistaként az útikönyvet olvastam, félve attól, hogy lemaradhatok egy igazi látnivalóról. Felpillantva a könyvből megdöbbenéssel vettem észre, hogy velem szemben egy pár telepedett le, barna bőrű, termetes, virágos szoknyás fejkendős asszony (nálunk is élő náció tagjaihoz erősen hasonlatosan) a nagy fiával, vagy egy fiatalember (ugyancsak hasonlatosan) az idősödő feleségével, és engem néznek! Közben sutyorognak, nevetgélnek. A mellettem ülő fiatal hölgy, arcán erőteljes nemtetszéssel elköltözött mellőlem, ám én moccanni sem mertem, csak egyre idegesebben szorongattam a hátralévő időkre éppen elégséges apanázsomat, attól tartva, a pénzem akarják elszedni. Azt rögtön észrevették, hogy idegen vagyok, de bizonyságul meg is szólítottak, amire zavaromban a meglévő magyar akcentusom mellé még kis újfundlandit is keverhettem. Elégedetten összenéztek, hátradőltek. Énrólam lassan csörgedeztek az izzadságpatakok, és a paloták helyett csak változatos rémképeket láttam leendő helyzetemről, ahogy fejvesztetten fogok menekülni a hajóút végén e két figura elől. Még mielőtt végzetessé fordult volna sorsom, egyszercsak, mint a tündér a mesében, egy katonatiszt jelent meg mellettem, udvariasan helyet kérve, mert a korábbi székén nem látott jól. Egy varázsütésre elégedettség; sutyorgás, összenézés, nevetgélés „abbamaradva",, az én lelkemet pedig határtalan öröm töltötte el, az egyenruha iránti eredendő averziómnak még a nyomát is elsöpörve. Sürgősen meg kellett kérdeznem egy szó jelentését tőle, amit nem kristálytisztán értettem a magnóról tájékoztató idegenvezető szövegéből, és azon melegében meggyőztem, hogy a hajóút után még egy darabon nekem pontosan arra vezet az utam, amerre ő megy. Rövid beszélgetésünkből (már a szárazföldön) tudtam meg, hogy valamelyik közép-ázsiai köztársaságból érkezhetett az asszony és a férfi, ám ő is, mint ahogy nevetve bevallotta, ugyanúgy félt, mint én. Ez az apróság elgondolkoztatott. Egy ilyen hatalmas, földrésznyi országban, egymás számára majdnem tökéletesen ismeretlen nációk együttéléséből a peresztrojka és a nyíltság egészen más arculatot ölt, mint ahogy azt mi a Moszkvából küldött TASSZ jelentések alapján érzékelhetjük, vagy akár a „Panoráma" műsorában bemutathatták. Az említett műsor egy stúdióbeszélgetés volt kb. 50 behívott résztvevővel és 3 külső helyszínnel, a téma pedig a társadalmat leginkább feszítő gondok, az alkoholizmus, a prostitució, a kábítószerezés, és a fiatalok közönyössége.

Maga a téma, és a tény, hogy ezt a tv-ben műsorra tűzhették, jelzi csak az átalakítás (peresztrojka) meglétét.

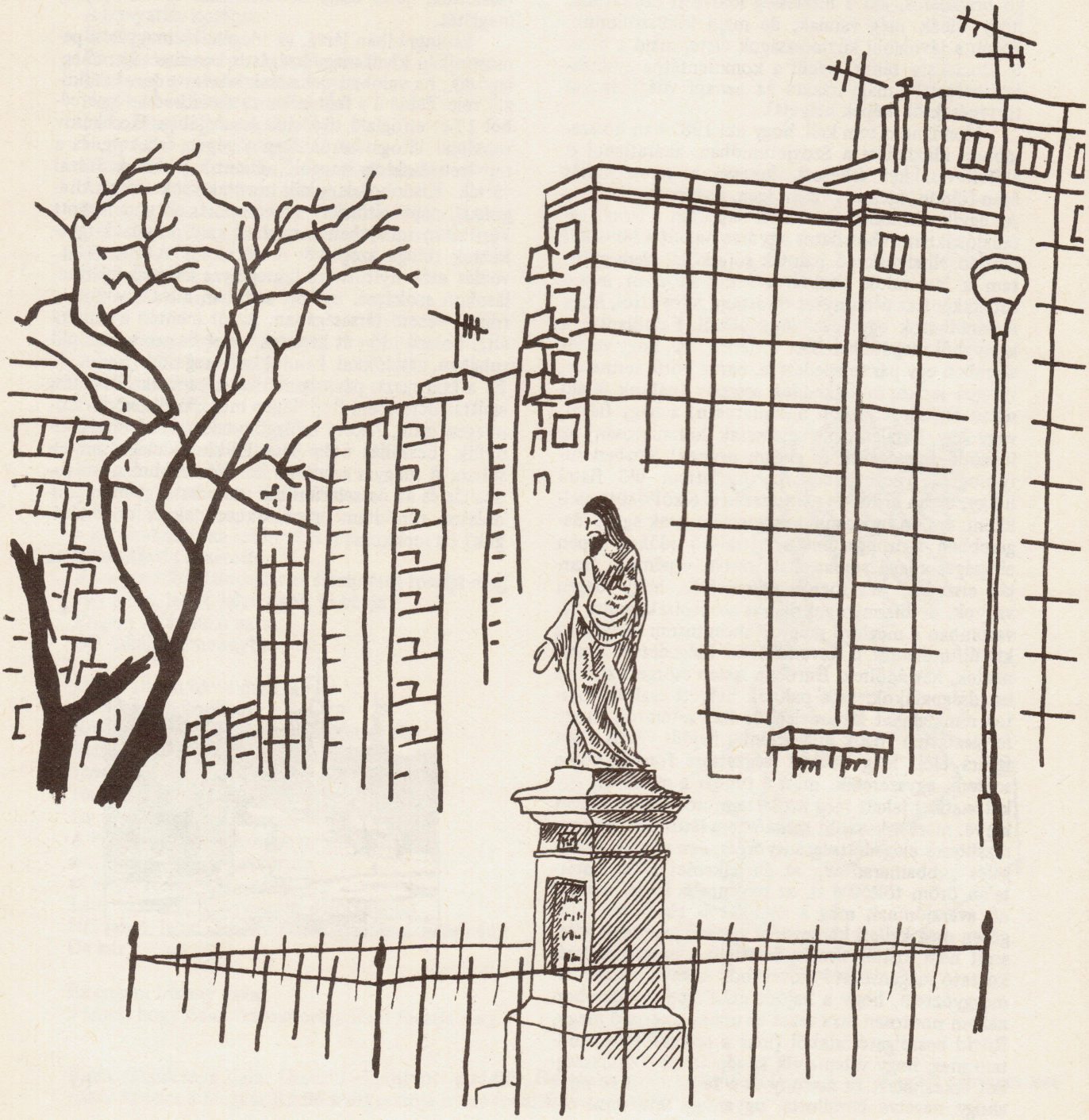
Leningrádban járva, az idegen, ha magyar, a peresztrojkán kívül magyarságát is keresi, és igen meglepődik, ha valóban – ha csak közvetve is – találkozik vele. Például a fent jellemzett tv híradó 40 percéből 17-et elfoglaló tudósítás formájában, Gorbacsov romániai látogatásáról. Repülőgépen érkezett, és a reptéren boldog, tapsoló, éljenző emberek százai várták. Kisdobos lánykák hordtak csokorszám virágokat, népi öltözékű tánccsoport pörgött-forgott körülötte, miközben a sugárzó arcú dolgozók igyekeztek ruhája szegélyét megérinteni. A hosszas üdvözlés után nyitott, az ünnepélyes katonai felvonulásokon szokásos, nyitott autóban állva távozott a román vezető társaságában. Az út mentén a kamera által hosszú időn át követve, ezrek és ezrek ünneplő ruhában, zászlókkal, kendőkkel integettek.

És a kontraszt: pár nap múlva ugyancsak látogatás, ezúttal Berlinben. Repülőgép megérkezik, vörös szőnyegen csók, fekete lefüggönyözött autó ajtaja kinyílik, beszállás után becsukódik és elegánsan elsuhan. A magyar szemmel döbbenetes bukaresti tudósítás és az összehasonlítás után csak egyetlen gondolaton tünődtem: a politikusoknak is van hiúságuk? És mekkora?

Déry Márta



Lengyelország: villámsújtotta Krisztus-szobor

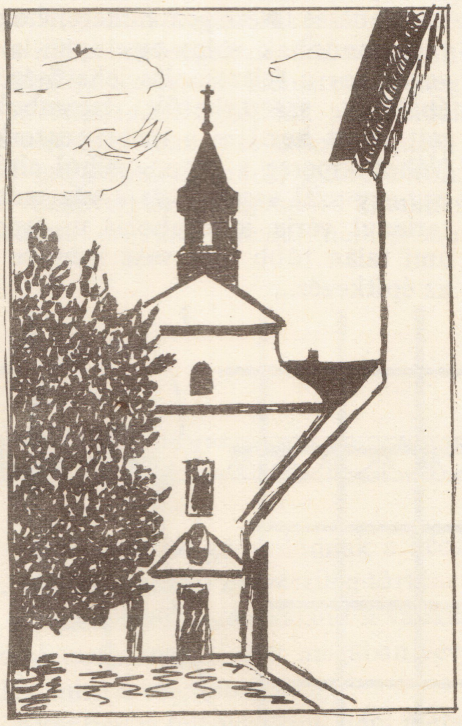


1987 június 11. csütörtök

Rövidebb-hosszabb bóbiskolások után lassan megvirradt, s a vonat befutott Varsó földalatti főpályaudvarára. Itt elbúcsúztam útitársamtól, aki – mint kiderült – a krakkói mise miatt vonatozott mintegy tizenkét órát.

Varsó

A tegnapi sűrű nap utáni vákuum, a kialvatlanság fáradtságával tetézve, eleve rossz hangulatúvá tett, s mindezt tovább fokozta az első épület, amit a pályaudvarról kilépve megláttam. Egy nagy kiterjedésű tér közepén, a Lomonoszov Egyetemre emlékeztető, Kultúra és Tudomány Palotája trónol a város fölött. Ez a hasonmás a múlt többi, idegesítően idegen másolásának megszemélyesítését, formába öntését jelentette számomra, annak ellenére, hogy tisztában vagyok vele, hogy „ajándékként" került ide az ötvenes évek elején. Eközben ráadásként belekeveredtem a nagy varsói miséhez felállított korlátrendszerbe, és csak nehezen sikerült kijutnom a térről.



Az Óvárosba érve félreteszem minden ellenérzésem. A magammögött hagyott terek, széles utak helyét a szabálytalanul vezetett utcák, apró közök veszik át. A változatos formákon a pillantás elkalandozik, s a nyüzsgést, a nyomasztó, szürke alapszínű város merev képét, az éleket, a lekerekítés nélküli sarkokat egy emberközelibb, csendesebb világ váltja fel. Még fényképezni is elfelejtettem....

A Visztula mellett egy órácskát aludtam a bágyadt napfényben. A rakpart kihalt, se jármű, se ember – hirtelen nagyon egyedül éreztem magam.

Útban a belváros felé a Szt. Anna templom melletti emlékoszlopon Jerzy Popieluszko* kiragasztott képe alatt II. János Pál fotója is megjelent. Valamikor délelőtt ragaszthatta ki valaki... Az egész hely a hervadó virágokkal, a régebben lekapart fényképmaradványokkal, újabb olyan jelzés volt, ami az ország lefojtottságára, kínlódásra utalt.

Egy Wajda film kockái peregnek előttem:
....A kivégzésnek vége. Danton feje a kosárba hullott...
....Egy ágy, benne Robespierre fekszik s fehér kendővel le van takarva az arca. A közelebbi képen látszik, hogy a teljesen átizzadt kendőt csak a nehezen kipréselt levegő mozgatja meg. A kivégzés hírére a lepel lassan lecsúszik a fejről. A merev vonásokba bele van vésve, hogy tudja: feláldozta ezt a forradalmat egy másikért, de az ereje fogytán – így nem megmentette, hanem megölte a Forradalmat... s mögötte már ott sorjáznak azok akik féresöprik őt is az útból... visszaáll a régi „rend".

A nem egészen két évvel a szükségállapot felfüggesztése után elkövetett terrorcselekmény újra labilissá tette a hatalmon lévő csoport helyzetét. A jogos, és országos méretű felháborodás a pozíciókon alapuló hatalmi berendezkedés ösztönös reakciói miatt a lassan nyugodni látszó légkört újra felkorbácsolta, s az eddigi változtatások léte is veszélybe került.

Ma a vihar elült. Az emberek megtorpanás nélkül mennek el az oszlop mellett. Mégis a mindig újra megjelenő, s a mindig újra lekapart képek jelzik – ha a hamut egy erősebb szél szétszórja, az izzó parázs megint lobot vet...

*1987. decemberében a gyilkosságot elkövető három belügyi tiszt főnökének ítéletét 25 évről 10 évre, az akció vezetőjének ítéletét 25 évről 15 évre, a másik két tiszt ítéletét 15 évről 6 évre, illetve 14 évről 4,5 évre csökkentették az elítéltek egészségi állapotára, és jó magaviseletére való tekintettel.

Bent a városközpontban feltúrt utcák vártak. A házfalakról a II. világháború emlékei folynak az utcákra. Az emléktáblákat hordozó falak, mint megannyi Déva-vár áll... a földig rombolt város a lemészárolt lakosság hamujából épült újra fel. Az ötvenes évek stílusában készült vaskos, tömör épületek megdöbbentő erővel szegeznek a földhöz. A több mint másfélmilliós nagyváros a háború végén alig 150 ezer főt tudhatott romjai között – élve. Nem lehet ép ésszel felfogni ezt a pusztítást.

Menekülök Varsóból. Menekülök az üresen tátongó térségektől, az ormótlan, mégis szuggesztív épületektől, a kivégzettek, elhurcoltak, deportáltak százezreitől. Menekülök, és viszem magammal emléküket.



Végre feltűntek Krakkó szélső házai. Az apró épületek közül kinövő lakótelep felpiszkálta a kíváncsiságomat. Elhatároztam, hogy délelőtt Nowa Hutát nézem meg és csak délután megyek Tarnowba, leróni tiszteletemet Bem apó sírjánál.

Annyira beleéltem magam a programváltozásba, hogy a már induló vonatról kellett lehajigálnom a holmimat. Úgy terveztem, hogy ezt az éjszakát is végigvonatozom (Gdansk felé), most hogy így alakult, s az éjszaka szépnek igérkezett, nem bonyolítottam tovább a helyzetem szálláskereséssel, hanem rögtön elindultam arra a mezőre ahol az istentiszteletet tartották. A sötétben a mező még nagyobbnak tűnt, az egyetlen fénylő pont a hatalmas megvilágított kereszt volt.

A hálózsákban egy darabig még elmélkedtem a közeli vendéglős zenei ízlésén..... aztán reggel ..... felébredtem.

Az öt órás várakozás a vonatjegyért egy kicsit megviselt, s sajnos le kellett mondanom a tarnowi utazásról. Maradt ez a több mint kétszázezres városrész, amelynek hírétől is megborzongtam. Három óra a tízemeletes panelek között a siyárrá tarolt homokon – lehetetlen visszaadni azt az érzést...

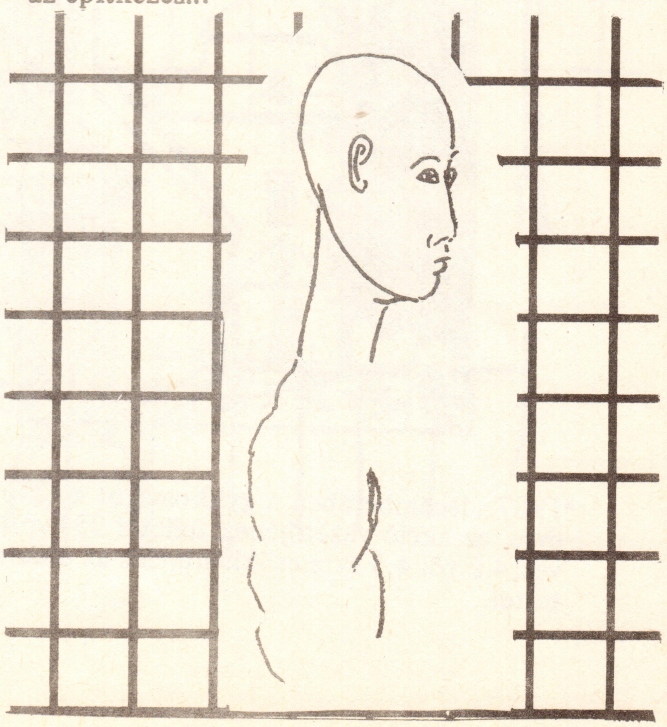
Szorongás, ... félelem?

Hétéves korom óta lakótelepen élek, tehát azzal vádolni, hogy illuzióim vannak e vasbetonkalitkákkal kapcsolatban nem lehet, mégis, amivel itt találkoztam, az a végletekig felkavart.

Egész házakról hiányzott a kavicsos „diszítő-szigetelő" borítás. A szürke, nyers beton a védtelenség, a kiszolgáltatottság jelképeként végigkísérte napom. Új, kiásott házhelyeket láttam, holott egész idő alatt mindössze egy iskolával, és egy épülő üzlettel találkoztam. Hol nagy kiterjedésű beépítetlen területen bukdácsoltam a széttúrt buckákon, hol az egymásrazsúfolt épületek között megrekedt melegtől fulladoztam. A homlokomról induló verítékcsepp szürke csíkot húz az arcomon. Megpihennék, leülnék valahova, megmosakodnék, innék egy kortyot....

Mintha a Kombinát egy nagy anyagraktárában járnék. Az alkatrészek név szerint elkülönítve, külön dobozban. A rideg raktárépületek között a fű se nő, s azzal sem törődik senki, ha az anyagok elkopnak, megrepedeznek, kifáradnak. Csak a törés látszik, csak a törés fáj. (A Kombinát üzemegységeiben igen magas volt a Szolidarítás szervezettsége.)

Nem sikerült végigjárnom az egész lakótelepet, a néhány órás gyaloglás alatt csak egy töredékét láttam, s bízom benne, hogy a többi része rendezettebb. Mégis tovább mélyült abbéli meggyőződésem, hogy a lakásgondok megoldásának ez nem járható útja. Beláthattatlan kimenetelű kísérlet ez az emberek százezreivel, egy rövidtávú látszatgyőzelem csalfa reményével. Az ideiglenesség jegyében született városrészek helyett mára a lakók váltak ideiglenessé. Nemigen hiszem, hogy valaha is végiggondolták volna egy ilyen lakótelep tervezésekor a felszámolás lehetőségét. A téglaépületek szétverhetők, lerombolhatók, de mit lehet kezdeni a vasbetonszerkezetekkel? Néhol kipereg a beton, néhol elrág a rozsda egy-egy szál vasat..., de a váz szétrobbanthatatlanul várja a rombolás új technológiáját, ami talán több időt vesz igénybe mint maga az építkezés...



Nincsenek adataim, nem ismerek egyetlen olyan témájú felmérést sem, ami megcáfolhatatlanul igazolná azt, hogy minden panel-lakás úgy funkcionál a nemzetek életében, mint egy-egy fogamzásgátló tabletta, csak azt tudom, hogy az 50-60 m^2-re zsúfolt családtagok egymásrazártsága miatt felszaporodnak a súrlódások, s ha ez nem is vezet mindenütt szakadáshoz, mindenképp rendkívül káros a családok életében. Tudom, hogy nem ez az egyetlen ok, de ahol három embernek már szűk a hely, oda negyediket, ötödiket nemigen terveznek... és talán még valamit: egyetlen játszótér, egyetlen zöld folt nélkül a poros, kietlen környezetbe képtelen vagyok beilleszteni a gyerekeket...

*

A pályaudvar felé az úton azon meditáltam, hogy miért nézek én mindent az árnyoldalairól. Ahelyett, hogy napfényben fürdő arcokat látnék, csak fáradt, izzadt fejeket bámulok. Ahelyett hogy Krakkó évszázados csodáiból építkeznék, Nowa Huta néhány évtizede nyílott fekélyében turkálok...de az mégsem igaz, hogy a napfényben is csak a szállongó port látom meg.

Egész úton végigkísért a megválaszolatlanság: valahol mélyebben kell keresni a két nép egymást kereső mozdulatainak okát. Úgy érzem, a magam számára sikerült ezt tisztáznom: a különbözőségek dacára, mindenhol saját magunkat kerestem. Kerestem és megtaláltam: az évszázados falakban, a legendákban, az igavonó házakban, a felszikrázó, majd beletörődő arcokban, a fáradt, gyűrött vonásokban, a visszavert fásultságban... Fájdalmas, komor szeretet ez. Nem sajnálat, nem önsajnálat. Ezek az életek vádak, de nem ítéletet, nem leszámolást hordoznak, csak azt a kimondatlan tanulságot, hogy az emberek ne tartsák többé oda a másik orcájukat.

*

Fáradtan búcsúzom az országtól. Újra városok, emberek mellett rohanunk el. Az idő folyosóin vissza-visszatévedve tekintetem előtt képek futnak, néha meg-megállva, hogy egy pillanat múlva újakat keretezzen a vonatablak.

A száguldó vonatok országhatárokat nem ismerve fúrják fejüket az éjszakák alagútjaiba. Vonatok futnak északnak, délnek, keletnek és nyugatnak. Vonatok a közép-európai kálvárián. Az együvétartozás, az egymásrautaltság keresztjét vonszolva, mély barázdákat hasítunk a Föld arcába. Vonszoljuk, ki-kiejtve a kézből, hogy újra és újra akadjon valaki, akinek nem sértik a kezét a durva szálkák, a súlyos gondok. Itt a határok még mindíg nem csak térképi jelek, de életeken, házakon gázolnak keresztül. Pedig a vonalak nem határok. A határok bennünk élnek, s kinyújtott kezünk nem falnál, vagy drótnál áll meg, hanem már a mozdulat elején.

*

Krakkó, Kassa, Budapest...

*

Visszafelé az egész úton lüktetett bennem:

Gdansk, Gdansk, Gdansk....

Polak-Wegier dwa bratanki,
I do szabli, i do szklanki.

A hazatérés mámora nem olyan erős mint máskor. Hazaértem és hiányt érzek....

Történészeink gúnyolódnak a bécsi orvlövészen; meglehet történész szempontból indokolatlan. Holott igazabb művészileg-történetileg! – a költött legenda Zrínyi haláláról, mint az esetleges, véletlenszerű vadászkaland a vadkannal. Az, hogy a legendás változat széltében elterjedt és makacsul tartja magát, már magában véve bizonyíték: teljesen képviseli a történelmi igazságot a kitalálás, mint a véletlenvalóság.

Akár úgy is felfoghatom: népi metafora az orvlövész – az ostoba valóság jogos korrekciója.

GEORGE ORWELL

állati gazdaság

1

Mr.Jones, a MANOR FARM tulajdonosa, éjszaka bezárta ugyan a baromfiól ajtaját, de túlságosan részeg volt ahhoz, hogy a szellőzőnyílások becsukására is gondoljon. Lámpájának imbolygó fénykörében keresztülbotorkált az udvaron, a hátsó ajtó mögött lehúzta lábáról a csizmát, a moslékfőző konyhában felhajtotta az utolsó pohár sört, és felmászott az ágyra, ahol Mrs.Jones már javában horkolt.

Alighogy elsötétült a hálószoba ablaka, a gazdaság valamennyi épületében mocorgás és mozgolódás támadt. Napközben híre terjedt, hogy Vén Röff, a díjnyertes kan, az előző éjjel különös álmot látott, amit a többi állatnak is el akar mondani. Elhatározták, hogy teljes számban össze fognak jönni a nagy pajtában, mihelyt Mr.Jones nem lesz már útjukban. Vén Röff (mindenki így hívta, jóllehet az a név, mellyel a kiállításon díjat nyert, Willingdon Gyöngye volt) olyan nagy tekintélyt élvezett az egész gazdaságban, hogy mindenki szívesen feláldozott egy órácskát éjszakai álmából, hogy meghallgassa, amit mondani akart.

A nagy pajta egyik végében Röff már kényelmesen elhelyezkedett szalmaágyán, egy emelvényszerűségen. Felette a gerendán egy lámpa himbálódzott. Tizenkét éves volt és az utóbbi időkben derekasan meghízott, de még mindig tekintélyt parancsoló megjelenésű, bölcs és jóságos arcú disznó volt, annak ellenére, hogy agyarait sohasem távolították el. Csakhamar gyülekezni kezdett a többi állat is, és mindegyik a saját szokása szerint helyezte magát kényelembe. Először a három kutya, Harangvirág, Jessie és Csípdmeg jött, utánuk a disznók, akik közvetlenül az emelvény előtt feküdtek a szalmára. A tyúkok az ablakpárkányra telepedtek, a galambok felszálltak a szarufára, a birkák a tehenek és disznók mögött foglaltak helyet és azonnal kérődzni kezdtek. A két igásló, Tróger és Lóhere együtt jött be, nagyon lassan lépdeltek és hatalmas, szőrös patáikat roppant óvatosan emelték, nehogy véletlenül eltapossák valamelyik apró állatot a szalma között. Lóhere testes anyakanca volt, aki éveinek derekán járt és négy ellése után soha nem nyerte vissza régi alakját. Tróger irtózatosan nagy állat volt, csaknem tizennyolc tenyér magas és olyan erős, mint két közönséges ló együtt. Az orrán lévő fehér folt miatt arckifejezése egy kissé ostobának látszott, és valóban nem volt valami ragyogó koponya, de állhatatos jelleme és rettenetes munkabírása miatt általános megbecsülés övezte. A lovak után Muriel jött, a fehér kecske, és Benjámin, a szamár. Benjámin volt a legöregebb állat a gazdaságban, és a legkevésbé barátságos. Ritkán beszélt, s ha megszólalt is, legtöbbször csak azért, hogy valamilyen cinikus megjegyzést tegyen – például azt mondta, hogy Isten ugyan farkat adott neki, hogy azzal a legyeket elkergethesse, ő azonban személy szerint szívesebben lemondott volna a farkáról és a legyekről is. Ő volt az egyetlen állat a gazdaságban, aki sohasem nevetett. Ha kérdezték, miért nem, azt szokta válaszolni, hogy nem talál semmi nevetni valót. Ennek ellenére, anélkül, hogy ezt nyíltan bevallotta volna, ragaszkodott Trógerhez; ők ketten rendszerint együtt töltötték a vasárnapot a gyümölcsös mögött lévő kis dombon, szorosan egymás mellett legelve és egy szót sem szólva egymáshoz.

A két ló éppen lefeküdt, amikor egy sereg kis kacsa sorjázott be, akik elvesztették anyjukat, panaszosan csipogtak és ide-oda totyogtak, hogy valami helyet keressenek, ahol nem lépnek rájuk. Lóhere hosszú mellső lábával szinte falat vont köréjük, befészkelték magukat és azon nyomban elaludtak. Az utolsó pillanatban érkezett Mollie, a bolondos, csinos, fehér kanca, aki Mr.Jones nyitott kétkerekűjét szokta húzni. Kényeskedve ügetett be és egy darab kockacukrot ropogtatott. Legelől választott magának helyet és kacéran rázni kezdte fehér sörényét abban a reményben, hogy felhívja a figyelmet a beléfont piros szalagokra. Legvégül megjelent a macska, aki szokása szerint a legmelegebb helyet kereste ki és végül Tróger és Lóhere közé furakodott, ahol Vén Röff egész beszéde alatt békésen dorombolt anélkül, hogy egyetlen szóra is figyelt volna.

Most már minden állat együtt volt, kivéve Mózest a megszelídített hollót, aki a hátsó ajtó mögött egy ülőrúdon aludt. Mikor Röff látta, hogy valamennyien kényelmesen elhelyezkedtek és feszülten várakoznak, megköszörülte a torkát és elkezdte:

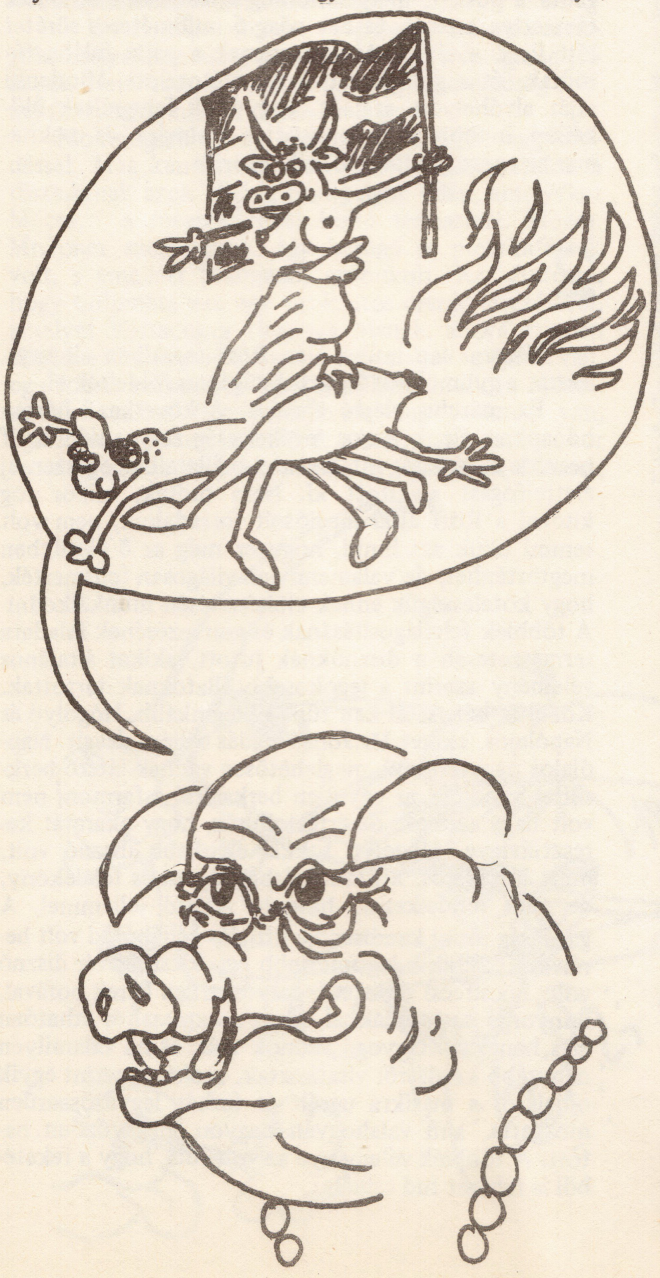
– Elvtársak, értesültetek már a különös álomról, amit a múlt éjszaka láttam. De erről az álomról majd később fogok szólni. Előbb valami mást akarok nektek mondani. Nem hiszem, elvtársak, hogy még sok hónapot tölthetek köztetek, s mielőtt meghalnék, kötelességemnek tartom továbbadni nektek azt a bölcsességet, amelyre életem során szert tettem. Hosszú élet van mögöttem, sok időm volt a gondolkodásra, míg ólamban feküdtem, és nyugodtan merem állítani, hogy megértettem ennek a földi létnek valódi természetét, azt, ahogyan akármelyik állat most él. És erről szeretnék szólni nektek.

Nos, elvtársak, milyen is hát a mi életünk természete? Legyünk őszinték: a mi életünk nyomorúságos, fáradsággal teli és rövid. Megszületünk, éppen csak annyi táplálékot kapunk, hogy életben maradjunk, s aki közülünk alkalmas rá, arra kényszerül, hogy erejének utolsó maradékáig robotoljon; és abban a pillanatban, amikor nem veszik többé hasznunkat, borzalmas kegyetlenséggel lemészárolnak bennünket. Nincs olyan állat Angliában aki ismerné a boldogság vagy a kényelem jelentését egyéves kora után. Nincs állat Angliában, amelyik szabad lenne. Egy állat élete nyomorúság és szolgaság: ez a meztelen igazság.

De valóban ez lenne a természet rendje? Talán azért van ez, mert országunk túlságosan szegény

ahhoz, hogy azoknak, akik benépesítik, biztos megélhetést nyújtson? Nem, elvtársak, ezerszer is nem! Anglia földje termékeny, éghajlata jó, és mindenképpen alkalmas arra, hogy a ma élőknél összehasonlíthatatlanul nagyobb számú állatnak bőséges élelemmel szolgáljon. Egyedül a mi gazdaságunk egy tucat lovat, húsz tehenet, száz birkát el tudna tartani – és mindezek olyan kényelemben és jólétben élhetnének, amilyet most el se tudunk képzelni. Miért élünk hát akkor ebben a nyomorúságos állapotban? Azért, mert munkánknak csaknem egész eredményét kizsákmányolja az ember. Ebben rejlik a válasz, elvtársak, minden problémánkra. Egyetlen szóban lehet összefoglalni – az ember. Az ember a mi egyetlen igazi ellenségünk. Tüntessétek el az embert a föld színéről, és az éhezés és túlterhelés oka egyszer s mindenkorra ki van küszöbölve.

Az ember az egyetlen teremtmény, amely csak fogyaszt, anélkül, hogy termelne. Nem ad tejet, nem rak tojást, túl gyönge ahhoz, hogy húzza az ekét, s nem tud elég gyorsan futni ahhoz, hogy nyulat fogjon. És mégis ő uralkodik valamennyi állat felett. Munkára fogja őket és ennek fejében csak a létminimumot nyújtja nekik, hogy épp éhen ne vesszenek, s a többletet megtartja magának. A mi munkánk szántja fel a földet, a mi trágyánk teszi termékennyé, s



mégsincs köztünk egyetlen egy sem, aki több felett rendelkezik, mint a saját bőre. Ti tehenek, ott előttem, hány ezer gallon tejet adtatok a legutolsó évben? És mi történik azzal a tejjel, amivel izmos borjakat nevelhettetek volna naggyá? Minden cseppje az ellenség torkán folyik le. És ti tyúkok, hány tojást tojtatok a múlt évben, és ezek közül hányból keltek ki kis csibék? A többi mind a piacra került, hogy pénzt hozzon Jonesnak és embereinek. És te, Lóhere, hol van a négy csikó, akiket szültél, és öregségedre támaszaid és gyönyörűséged lehettek volna? Mindegyiket eladták egyéves korában – egyiket sem fogod soha többé viszontlátni. Mi mást kaptál négy vemhességedért és a szántóföldön végzett munkádért, a szűkös táplálékon és egy istállón kívül?

És még az a nyomorúságos élet, amelyben tengődünk, még az sem érheti meg a természet szabta időtartamát. Ami engem illet, nem zúgolódhatok, mert én a szerencsések közé tartozom. Tizenkét éves vagyok és több,mint négyszáz gyerekem van. Ilyen a disznók természetes élete. Végül azonban egyetlen állat sem kerülheti el a kegyetlen kést. Ti fiatal süldők, akik itt előttem ültök, egy éven belül valamennyien a mészáros bárdjától fogtok kimúlni. Ez a szörnyűség vár mindenkire – tehenekre, disznókra, tyúkokra, birkákra – mindenkire. Még a lovakra és a kutyákra sem vár jobb sors. Téged, Tróger, azon a napon, amikor hatalmas izmaid elgyengülnek, Jones elad a gyepmesternek, aki elvágja torkodat és kutyaeledelt készít belőled. Ami pedig a kutyákat illeti, azoknak a nyakára Jones követ köt és belefojtja őket a legközelebbi tóba, ha megöregszenek és elveszítik fogaikat.

Nem napnál világosabb hát, elvtársak, hogy életünk minden bajának az ember zsarnoksága az oka? Csak szabaduljunk meg az embertől és munkánk eredménye felett magunk rendelkezhetünk. Egyetlen éjszaka alatt gazdagok és szabadok lehetünk. Mit kell tehát tennünk? Nos, éjjel és nappal, testestől-lelkestől az emberi faj uralmának megdöntésén kell munkálkodnunk! Ez az én üzenetem számotokra, elvtársak: Forradalom! Nem tudom, ez a forradalom mikor fog eljönni, egy hét vagy száz év múlva, de tudom, olyan bizonyosan, mint ahogyan ezt a szalmát látom a lábam alatt, hogy előbb vagy utóbb győz az igazság. Erre szegezzétek a tekinteteteket, elvtársak, a még előttetek álló rövid élet tartama alatt. És mindenekelőtt adjátok tovább ezt az én jóslatomat az utánatok jövőknek, hogy a jövendő nemzedékek folytassák a harcot a végső győzelemig.

És ne felejtsétek el, elvtársak, hogy elszántságotok soha nem lankadhat. Semmilyen érv ne vezessen félre benneteket. Ne hallgasatok azokra, akik azt mesélik, hogy az embereknek és állatoknak közös az érdekük, az egyik jóléte feltétele a másik jólétének is. Szemenszedett hazugság. Az ember egyedül és kizárólag csak a saját érdekeivel törődik. Az állatok között pedig a harcban teljes egységnek, tökéletes elvtársiasságnak kell uralkodnia. Minden ember ellenség. Minden állat elvtárs.

Ebben a pillanatban hatalmas kavarodás támadt. Mialatt Vén Röff beszélt, négy nagy patkány bújt elő lukjából, s a hátsó felükre ülve hallgatták. Hirtelen észrevették őket a kutyák, és a patkányok életét a lukba való villámgyors visszarohanás mentette meg. Vén Röff felemelt csülkével nyugalomra intett.

– Elvtársak, – mondta – ez a kérdés tisztázásra szorul. A vadon élő teremtmények, mint a patkányok és a nyulak – barátaink vagy ellenségeink? Erről határoznunk kell. Felteszem az egybegyülteknek a kérdést: elvtársaink a patkányok?

Azonnal szavaztak és nagy többséggel eldöntötték, hogy a patkányok is elvtársak. Csak négy ellenszavazat volt, a három kutyáé és a macskáé, akik azonban mint később kiderült, mind a két oldalra szavazatak. Vén Röff tovább folytatta:

– Már nem sok mondanivalóm van. Csak megismétlem: tekintsétek mindig kötelességeteknek, hogy harcoljatok az ember és annak minden cselekedete ellen. Minden, ami két lábon jár, ellenség. Minden, ami négy lábon jár vagy szárnya van, barát. És gondoljatok arra is, hogy ebben a harcunkban az ember ellen, mi sohasem lehetünk hozzá hasonlóak. Ha legyőzitek őt, ne essetek bele az ő bűneibe. Egyetlen állat sem lakhat házban, nem aludhat ágyban, nem hordhat ruhát, nem ihat alkoholt, nem szívhat dohányt, nem szerezhet pénzt és nem köthet üzletet. Az embernek csakis bűnös szokásai vannak. És mindenekelőtt egyetlen állat sem nyomhatja el a hozzá hasonlót. Gyengék vagy erősek, okosak vagy gyámoltalanok, mi mind testvérek vagyunk. Állat soha nem ölhet meg egy másik állatot. Minden állat egyenlő.

És most, elvtársak, szeretnék beszélni nektek a múlt éjjel látott álmomról. Nem tudom nektek leírni ezt az álmot. A földről szólt az álom, amilyen lesz majd, ha az ember eltűnik róla. De emlékeztetett valamire, amiről azt hittem, hogy már régen elfelejtettem. Sok évvel ezelőtt, amikor még kis malac voltam, anyám és a többi koca egy régi dalt énekelt, aminek azonban csak a dallamát és az első pár szavát tudták. Gyermekkoromban én is tudtam ezt a dallamot, de azóta már régen kiment a fejemből. A múlt éjjel álmomban mégis visszatért. És nem csak a dallam, a szavak is eszembe jutottak – azok a szavak, amelyeket az állatok, ebben biztos vagyok, ősidők óta énekeltek, de azután nemzedékeken keresztül kiestek az emlékezetükből. Ezt a dalt akarom most nektek elénekelni, elvtársak. Öreg vagyok és a hangom rekedt, de ha megtanítom a dallamot nektek, ti majd szebben fogjátok énekelni. A dal címe: „Anglia állatai."

Vén Röff megköszörülte a torkát és énekelni kezdett. A hangja, mint mondta, rekedt volt, de mégis hibátlanul énekelt, a dallam pedig magával ragadó volt, valahol a „Kis kacsa" és a „La Cucaracha" között. A szövege így szólt:

Angliában, Irországban
Szerte élő állatok,
Örvendjetek, s halljátok a
Vigasztaló jóslatot!

Jő egy nap majd, és az ember
Zsarnoksága véget ér,
S Angliának dús mezőin
Csupa boldog állat él.

Orrkarikát nem hord senki,
Járom nem tör már nyakat,
Sarkantyúkból ócskavas lesz,
Gyeplő, ostor szétszakad.

Hihetetlen nagy bőség vár:
Búza, árpa, széna, zab,
Lóhere és marharépa –
Mind meghozza ez a nap.

Harmatos, zöld, üde rétek,
Vígan csörgő patakok
Várnak ránk, ha szabadságunk
Fényes napja felragyog.

Ha mi nem is érjük tán meg,
Eljő ez a nap, ha itt
Hintik majd ló, lúd, tyúk, pulyka
A szabadság magvait.

Angliának, Irországnak
Földjén élő állatok,
Halljátok és hírdessétek
A szép, boldog jóslatot!

A dal eléneklése roppant felizgatta az állatokat. Mielőtt Röff a végére ért volna, már maguk is énekelni kezdték. Közülük a legostobábbak is elsajátították a dallamot és felcsíptek egy pár szót, ami pedig az okosabbakat illeti, mint a disznók és kutyák, azok az egész dalt pár perc alatt kívülről tudták. Néhány próba után, a gazdaság lelkes egyetértéssel rázendített az „Anglia állatai"-ra. A tehenek bőgték, a kutyák ugatták, a birkák bégették, a lovak nyihogták, a kacsák hápogták. Annyira fellelkesítette őket a dal, hogy ötször egymás után elénekelték, és talán egész éjszakán át énekelték volna, ha nem jön közbe semmi.

Balszerencséjükre a hangverseny felébresztette Mr.Jonest, aki kiugrott az ágyból, mert biztos volt benne, hogy róka ólálkodik az udvar körül. Megragadta a puskát, melyet mindig a hálószoba sarkának támasztva tartott, és egy adag 6 milliméteres sörétet lőtt ki a sötétbe. A sörétszemek a pajta falába fúródtak, és a gyülekezet sietve szétoszlott. Mindenki saját alvóhelyére szaladt. A tyúkok felugráltak ülőkéikre, a többi állat lefeküdt a szalmára, és csakhamar az egész gazdaság álomba merült.

2

Három nap múlva Vén Röff csendben elhúnyt. Testét a gyümölcsös leghátsó zúgában földelték el.

Ez március elején történt. A következő három hónapban élénk titkos tevékenység folyt. Vén Röff beszéde a gazdaság intelligensebb állataiban egészen új életfelfogást alakított ki. Nem tudták, mikor fog kitörni a Röff által megjósolt forradalom, nem volt semmi okuk azt hinni, hogy ez még az ő életükben megtörténhet, de valamennyien világosan felismerték, hogy kötelességük ennek előkészítésén munkálkodni A többiek felvilágosításának és szervezésének feladata természetesen a disznóknak jutott, akiket általános vélemény szerint a legokosabb állatoknak tartottak. Közülük két fiatal kan tűnt ki leginkább. Hógolyó és Napólajos, akiket Mr.Jones eladás céljára nevelt. Napólajos nagytermetű, meglehetősen vadnak látszó berkshirei kan volt, az egyetlen berkshirei a farmon, nem volt nagy szónok, de értett ahhoz, hogy akaratát keresztülvigye. Hógolyó sokkal élénkebb disznó volt, mint Napólajos, a szónoklásban ügyes és találékony, de nem rendelkezett hasonló szilárd jellemmel. A gazdaság többi kandisznója hízlalás céljából ki volt herélve. Közülük a legismertebb egy kicsi, kövér disznó volt, Locsifecsi nevezetű, golyószerűen kerek pofával, hunyorgó szempillákkal, fürge mozgással és áthatóan éles hanggal. Ragyogó szónok volt, és ha valamilyen nehezebb kérdésről vitatkoztak, szokása szerint egyik oldaláról a másikra ugrált és farkát legyezőszerűen mozgatta, ami valahogyan nagyon meggyőzően hatott. A többiek véleménye az volt róla, hogy a feketéből is fehéret tud csinálni.

Ők hárman Vén Röff tanait teljes gondolatrendszerré dolgozták ki, aminek az „animalizmus" nevet adták. Éjszaka, hetenként többször is, amikor Mr.Jones aludni tért, a pajtában titkos gyűléseket tartottak és ismertették a többiekkel az animalizmus alapelveit. Kezdetben sok ostobaságba és értetlenségbe ütköztek. Néhány állat a kötelező lojalitásról beszélt Mr.Jones iránt, akit „úr"-nak neveztek, vagy olyan alapvető észrevételeket tettek, mint: „Mr.Jones etet bennünket. Ha ő nem lenne, éhenhalnánk." Mások olyan kérdéseket tettek fel: „Miért csináljunk gondot abból, mi történik a halálunk után?" vagy: „Ha az a forradalom így is, úgy is eljön, mi a különbség, hogy dolgozunk az előkészítésén vagy nem?", és a disznóknak nagy fáradságukba került meggyőzni őket arról, hogy ez ellenkezik az animalizmus szellemével. A legostobább kérdést Mollie a fehér kanca tette fel. Legelső kérdése Hógolyóhoz így hangzott: Lesz cukor a forradalom után is?

– Nem, – mondta Hógolyó határozottan.-Nem rendelkezünk a szükséges eszközökkel, hogy ebben a gazdaságban cukrot állítsunk elő. De ezenkívül nincs is szükséged cukorra. Annyi zabot és szénát fogsz kapni, amennyit csak akarsz.

– És hordhatok majd akkor is színes szalagokat a sörényemben? – kérdezte Mollie.

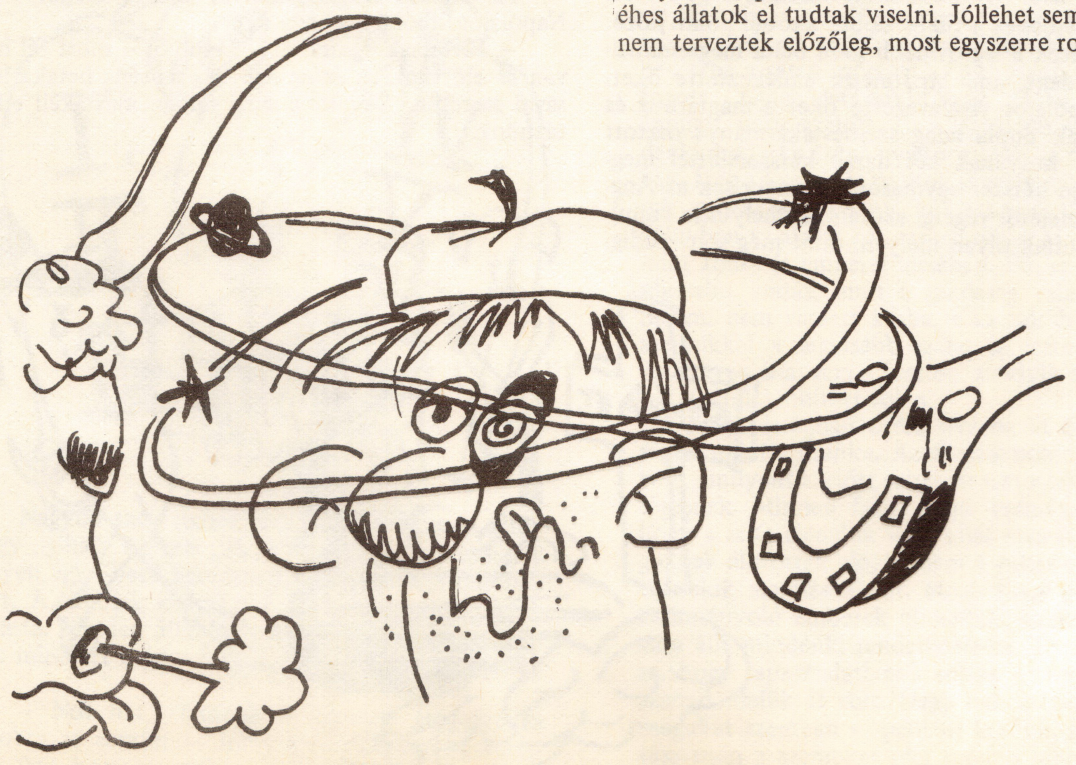
– Elvtársnő, – mondta Hógolyó – ezek a szalagok, melyekhez annyira ragaszkodsz, a szolgaság jelképei. Nem tudod megérteni, hogy a szabadság sokkal fontosabb, mint a színes szalagok?

Mollie igazat adott neki, de nem nagy meggyőződéssel. Még keményebb harcot kellett folytatniok a disznóknak azok ellen a hazugságok ellen, amelyeket Mózes, a megszelídített holló terjesztett. Mózes, Mr.Jones szemefénye, egy besúgó és pletykafészek volt, s emellett pompásan szónokolt. Azt állította, hogy tudomása van egy titokzatos ország létezéséről, amelyet Vattacukor Hegynek hívnak, ahová minden állat kerülni fog halála után. Ez valahol az égben van, egy kicsit messzebb, mint a felhők, mondta Mózes. A Vattacukor Hegyen minden nap vasárnap van, egész évben lóhere zöldell és a bokrokon kockacukor és olajpogácsa terem. Az állatok gyűlölték Mózest, mert rengeteget fecsegett és nem dolgozott, de néhányan mégis elhitték a Vattacukor Hegyet és a disznóknak keményen kellett vitatkozniok velük, amíg meggyőzték őket arról, hogy egyáltalán nem létezik ilyen hely.

Leghűségesebb tanítványuk a két igásló volt, Tróger és Lóhere. Az önálló gondolkodás mindkettőjüknek nehezére esett ugyan, de egy-kettőre elfogadták a disznókat tanítóikul, és elhittek mindent, amit azok nekik mondtak, majd egyszerű kijelentések formájában továbbadták a többi állatnak. Fáradhatatlanok voltak a titkos összejöveteleken való részvételben, és az Anglia állatai éneklésében, amivel a gyűléseket be szokták zárni, ők adták a vezérhangot.

Úgy adódott, hogy a forradalom sokkal hamarabb és könnyebben ment végbe, mint gondolták volna. Korábban Mr.Jones derék, bár kissé korlátolt gazda volt, az utóbbi időkben azonban balszerencse üldözte. Amikor egy perben anyagi veszteség érte, amiatt annyira nekikeseredett, hogy ivásnak adta a fejét. Néha egész nap tétlenül lebzselt a konyhai karosszékében, újságot olvasva, italát kortyolgatva, s olykorolykor Mózest etetve sörbe mártott kenyérfalatokkal. Cselédei semmitevők és tisztességtelenek voltak, a földeket ellepte a gyom, az épületek tetőfedő után kiáltottak, a sövénykerítés nyíratlanul burjánzott és az állatok kevés élelmet kaptak.

Június közeledett és a széna szinte kaszálásra érett. Jánosnap előestéjén, ami szombatra esett, Mr. Jones bement Willingdonba és a Vörös Oroszlánban annyit engedett le a torkán, hogy csak vasárnap délben keveredett haza. Emberei hajnalok hajnalán megfejték a teheneket, azután elmentek nyúlra vadászni anélkül, hogy az állatok etetésével törődtek volna. Amikor Mr.Jones hazaért, azonnal lefeküdt a lakószoba heverőjére és a Világhíradót arcára terítve elaludt, így jött el az este és az állatok még mindig nem kaptak enni. Végül már nem bírták tovább. Az egyik tehén szarvával betörte a magtár ajtaját és az állatok nekiestek a zsákoknak. Erre már Mr.Jones is fölébredt. A következő pillanatban már négy emberével együtt a magtárban termett, ostorral a kezükben minden irányban csapkodtak. Ez már több volt, mint amit az éhes állatok el tudtak viselni. Jóllehet semmi ilyesmit nem terveztek előzőleg, most egyszerre rohanták meg



kínzóikat. Jonest és embereit hirtelen minden oldalról taszítások és rúgások érték. Egyáltalán nem voltak már urai a helyzetnek. Sohasem láttak még állatokat így viselkedni, s most ezeknek a teremtményeknek a váratlan lázadása láttán, akiket eddig kedvük szerint verhettek és kergethettek, elvesztették a fejüket. Egészen rövid idő alatt beszüntették az ellenállást és kereket oldottak. Egy perc múlva mind az öten hanyatt-homlok futottak a kocsiúton, ami az országútra vezetett, s az állatok diadalittasan üldözték őket.

Mrs.Jones kinézett a hálószoba ablakán, látta, mi történt, néhány ruhadarabot gyorsan behányt egy bőröndbe és egy másik úton kiosont a birtokról. Mózes leugrott ülőkéjéről és hangos károgással repült utána. Közben az állatok Jonest embereivel együtt az országútig kergették s az öt keresztrúdból álló rácsos kaput becsukták mögöttük. Ilymódon anélkül, hogy ráeszmélhettek volna, mi is történt valójában, a forradalom sikeresen megvalósult. Jonest elkergették és a Manor Farm az övék lett.

Az első percekben az állatok alig tudtak hinni a jó szerencséjükben. Első cselekedetük abból állt, hogy zárt rendben végigszaladtak a birtok határain, mintha így akartak volna meggyőződni arról, nem rejtőzik-e valahol egy emberi teremtmény; azután visszarohantak a gazdasági épületekhez, hogy Jones gyűlölt uralmának utolsó nyomait is eltűntessék. Az istálló mögött a szerszámoskamrát feltörték és a kantárokat, orrkarikákat, kutyaláncokat, a kegyetlen kést, amit Mr.Jones a disznók és birkák herélésére használt, mindenestől a kútba vetették. A hámok, kötőfékek, szemellenzők, a megalázó abrakos tarisznyák az égő szeméthalomba röpültek, amely az udvaron lángolt. Az ostorok úgyszintén. Minden állat ugrándozott örömében, látva, amint a korbácsokat megemészti a láng. Hógolyó a tűzbe dobta azokat a szalagokat is, amelyeket vásári napokon a lovak sörényébe és farkába szoktak fűzni.

– A szalagok – mondta, – ruhadarabnak számítanak, amelyek az ember ismertető jegyei. Minden állatnak meztelenül kell járnia.

Mikor ezt Tróger meghallotta, felkapta a kis szalmakalapot, amit nyáron szokott hordani, hogy fülét a legyektől védje, és a tűzbe dobta a többi holmi közé.

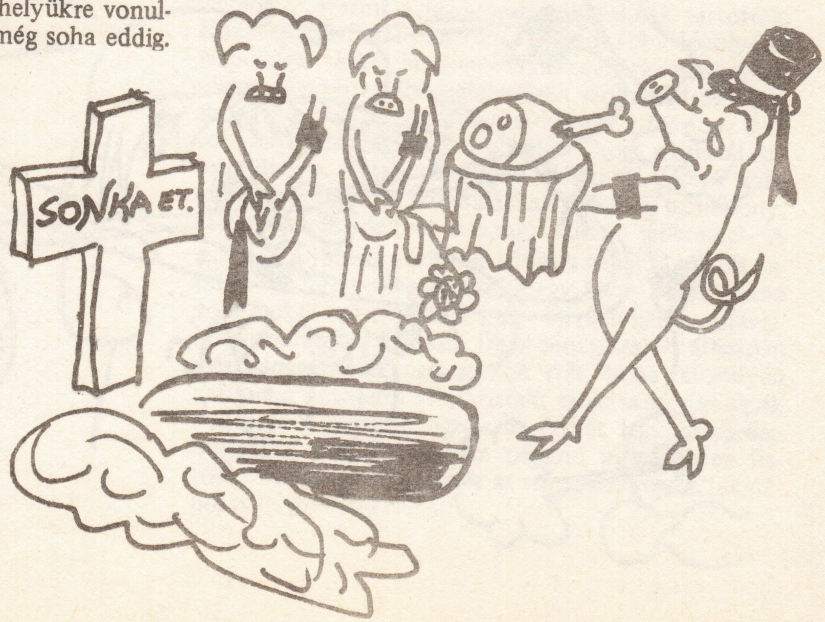
Az állatok a legrövidebb időn belül megsemmisítettek mindent, ami Mr.Jonesre emlékeztette őket. Akkor Napólajos visszavezette őket a magtárhoz és mindenkinek dupla adag szemestakarmányt osztott ki, minden kutyának két darab kétszersülttel megtoldva. Majd hétszer egymásután elénekelték az Angla állatait elejétől végéig, azután hálóhelyükre vonultak és elaludtak olyan mélyen, mint még soha eddig.

De pirkadatkor a szokásos időben felébredtek és amikor eszükbe jutott a nagyszerű esemény, melynek részesei voltak, mind egyszerre rohantak ki a rétre. A rét egyik felén egy kicsi, kerek domb emelkedett, amelyről a birtok nagy részét át lehetett tekinteni. Az állatok ennek a tetejére futottak és a reggeli tiszta fényben körülnéztek. Igen, ez az övék – minden, amit innen láthatnak, az övék! Lelkes csodálkozásukban kiáltoztak és izgatottan ugrándoztak. Meghemperedtek a harmatban, teliszájjal legelték az édes, nyári fűvet, nagy rögöket kapartak ki a fekete földből és beszívták gazdag, fűszeres illatát. Utána végigjárták az egész gazdaságot és szótlan csodálattal vizsgálták végig a szántóföldeket, a legelőt, a gyümölcsöst, a kis tavat, a rekettyést. Olyan volt, mintha még sose látták volna, s még most is alig akarták elhinni, hogy mindez valóban az övék.

Azután visszavonultak az épületekhez és némán megálltak a lakóház előtt. Ez is az övék volt már, de féltek bemenni. Egy idő után azonban Hógolyó és Napólajos vállával belökte az ajtót, az állatok libasorban beléptek és rendkívül óvatosan közlekedtek, nehogy valamiben kárt tegyenek. Lábujjhegyen jártak szobáról-szobára, csak suttogva mertek szólni és bizonyos fajta tisztelettel szemlélték a hihetetlen fényűzést, a tollpaplanos ágyakat, a tükröt, a lószőrrel tömött heverőt, a brüsszeli kárpitot, Viktória királynő litografált képét a lakószoba kandallójának párkánya felett. Már éppen lefelé jöttek a lépcsőn, amikor észrevették, hogy Mollie hiányzik. Visszafordulva a többiek észrevették, hogy a legszebb hálószobában maradt le. Mrs.Jones toalettasztaláról egy kék szalagot vett fel, a vállához szorítva tartotta és roppant ostoba módon csodálta magát a tükörben. A többiek szigorúan rendreutasították, s azután valamennyien kimentek. Azonkívül, hogy néhány sonkának, melyek a konyhában lógtak, temetést rendeztek és házon kívül és a mosókonyhában Tróger fellökött egy söröshordót, semmi máshoz nem nyúltak a házban. Egyhangú határozatot hoztak arról, hogy a lakóházat múzeumnak őrzik meg. Mindannyioknak az volt a véleménye, hogy ott állat sosem lakhat.

Az állatok megreggeliztek, azután Hógolyó és Napólajos újból összehívta őket.

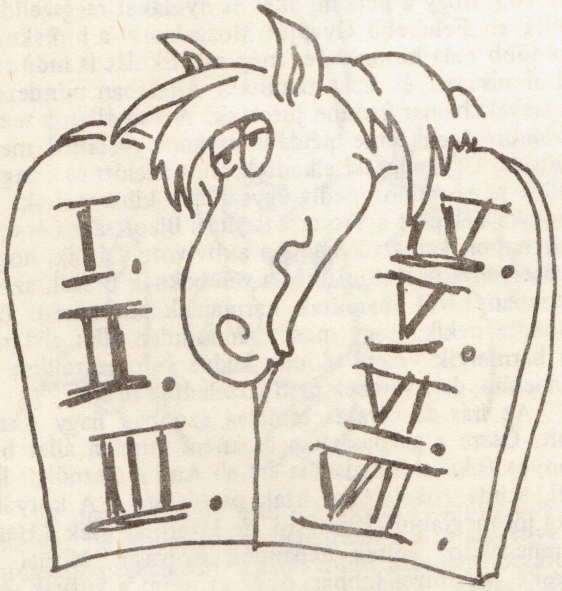
– Elvtársak – mondta Hógolyó – most fél hat van és előttünk az egész nap. Ma a széna betakarításával kezdjük. De előbb még valami mást kell elintéznünk.



A disznók most árulták el, hogy az elmúlt három hónap alatt megtanultak írni és olvasni, éspedig egy régi ábécés-könyvből, mely valamikor Mr.Jones gyerekeié volt és végül a szemétdombra került. Napólajos fekete és fehér festékért küldött és levezette a többieket az ötgerendás rácsos kapuhoz, mely a főútra nyílt. Akkor Hógolyó (mert ő tudott legjobban írni) egy ecsetet szorított hasított patájának két körme közé, lefestette a Manor Farm-ot a legfelső gerendán és a helyére „Állati gazdaság"-ot írt. Ez lett mostantól kezdve a birtok neve. Ezután visszamentek az épületekhez, ahol Hógolyó és Napólajos egy létráért küldött, amelyet a nagy pajta hátsó falához támasztottak. Közölték, hogy háromhónapos tanulásuk alatt a disznóknak sikerült az animalizmus alapelveit a Hétparancsolatban összefoglalniok. A Hétparancsolatot fölírták a falra. Ezután ezeknek a változtathatatlan törvényeknek a szellemében kell élniük az állatoknak a gazdaságban. Némi fáradtság árán (mert nem könnyű egy disznónak a létrán egyensúlyban tartani magát) Hógolyó felmászott és munkához látott, s közben néhány létrafokkal lejjebb Locsifecsi tartotta a festékes vödröt. A törvényeket nagy, fehér betűkkel írták fel a bekátrányozott falra, úgy, hogy harminc yard távolságból is olvashatók voltak. Igy nézett ki:

A HÉTPARANCSOLAT

1. MINDEN, AMI KÉT LÁBON JÁR, ELLENSÉG.
2. MINDEN, AMI NÉGY LÁBON JÁR VAGY SZÁRNYA VAN, BARÁT.
3. EGYETLEN ÁLLAT SEM HORDHAT RUHÁT.
4. EGYETLEN ÁLLAT SEM AHLAT ÁGYBAN.
5. EGYETLEN ÁLLAT SEM IHAT ALKOHOLT.
6. EGYETLEN ÁLAT SEM ÖLHET MEG EGY MÁSIK ÁLLATOT.
7. MINDEN ÁLLAT EGYENLŐ.



Nagyon szép tisztán írta fel és eltekintve attól, hogy „alhat" helyett „ahlat" volt olvasható és egyik helyen egy l-betű hiányzott, a helyesírás is rendben volt. A többiek kedvéért Hógolyó hangosan is felolvasta. Minden állat egyetértett vele és az okosabbak mindjárt neki is fogtak, hogy kívülről megtanulják.

– Nos hát, elvtársak – mondta Hógolyó és eldobta az ecsetet.– Irány a rét! Legyen becsületbeli ügy, hogy gyorsabban végezzünk a betakarítással, mint Jones és emberei.

De ebben a pillanatban a három tehén, akik szemmel láthatóan már elég régóta rosszul érezhették magukat, hangosan bőgni kezdett. Már huszonnégy órája nem fejték meg őket és tőgyük pattanásig feszült. Rövid tanácskozás után a disznók vödröket hozattak és nagyon ügyesen megfejték a teheneket, mivel erre a munkára az ő körmük volt a legalkalmasabb. Csakhamar öt vödörben habzott a zsíros tej, amit a sok állat nagy érdeklődéssel szemlélt.

– Mi lesz ezzel a sok tejjel? – kérdezte egyikük.

– Jones néha kevert ebből valamennyit a mi daránkba –, mondta az egyik tyúk.

– Ne törődjetek a tejjel, elvtársak – kiáltott Napólajos és a vödrök elé állt. – Majd gondunk lesz rá. A betakarítás fontosabb. Hógolyó elvtárs odavezet benneteket. Nemsokára én is utánatok megyek. Előre, elvtársak! Vár a széna.

Az állatok sorban elindultak a rétre, hogy hozzáfogjanak a szénagyűjtéshez, s amikor este visszajöttek, észrevették, hogy a tej eltűnt.

3

Mennyit vesződtek és izzadtak, hogy a szénát behordják! De fáradozásuk elnyerte jutalmát, mert az eredmény még nagyobb volt, mint remélték.

Néha nehezen ment a munka; a szerszámok emberek és nem állatok számára készültek, és nagy hátrányt jelentett az is, hogy egyetlen állat sem tudott olyan eszközzel dolgozni, melynek használatához a hátsó lábaira kellett volna állnia. De a disznók olyan ötletesek voltak, hogy minden nehézségből találtak kiutat. Ami a lovakat illeti, azok ismerték a szántóföld minden talpalatnyi helyét és a kaszálógép s a borona használatához sokkal jobban értettek, mint Jones és emberei. A disznók nem dolgoztak szószerinti értelembe, hanem irányították és felügyelték a többieket. Hatalmas tudásuk folytán természetes volt, hogy ők vették át a vezető szerepet. Tróger és Lóhere befogták magukat a kaszálógép és a gereblye elé (kantár és gyeplő ezekben a napokban természetesen felesleges volt) és kötelességtudóan jártak körbe-körbe a réten mögöttük egy disznó sétált és kiáltozott: „Gyia, elvtársak!" vagy „Hóha, elvtársak!", éppúgy, mint azelőtt. És a legkisebb állatokig mindenki segített a széna megforgatásában és behordásában. Még a kacsák és tyúkok is egész nap ide-oda jártak csőrükben piciny szénacsomókkal. Végeredményben az aratás két nappal rövidebb ideig tartott, mint Jones és emberei idejében. Sőt ez volt a legbőségesebb aratás, amit a gazdaság valaha is látott. Semmi nem veszett kárba, a kacsák és tyúkok éles szemükkel a legkisebb szálat is észrevették. Nem volt olyan állat sem a farmon, amelyik egyetlen falatot is eltulajdonított volna.

A gazdaságban egész nyáron át óraműpontossággal ment a munka. Az állatok boldogsága akkora volt, amilyent azelőtt sohasem tartottak volna lehetségesnek. Minden falat eledel csemege volt, minthogy a saját eledelük volt, saját maguk és saját maguknak állították elő, és nem a fukar uraság osztotta nekik alamizsnaként. Most, hogy a hitvány, kizsákmányoló emberek elmentek, sokkal több ennivaló állt mindenki rendelkezésére. És annak ellenére, hogy tapasztalatlanok voltak a munkában, több szabad idejük is volt. Nagy nehézségekkel találták magukat szemben – például később, a gabona aratása után a szemeket régi módon lábbal kellett kitaposniok, és a pelyvát saját tüdejükkel elfújniok,

mert a gazdaságban nem volt cséplőgép– de a disznók az ő leleményességükkel és Tróger a rettenetes erejével mindig kihúzták őket a bajból. Trógert mindannyian csodálták. Már Jones idejében is keményen dolgozott, de most mintha három ló helyett dolgozna: voltak napok, amikor úgy látszott, hogy a gazdaság egész terhe az ő hatalmas vállain nyugszik. Reggeltől estig emelt és húzott, mindig ott, ahol a legnehezebb volt a munka. Megállapodott egy fiatal kakassal, hogy reggel egy félórával előbb ébressze őt fel, mint a többieket, és mielőtt a rendes napi munkaidő elkezdődött volna, egy kis önkéntes munkát végzett ott, ahol a legszükségesebbnek látszott. Minden problémára, minden nehézségre ez volt a válasza: „Még keményebben akarok és fogok dolgozni" – és ezt saját személyes jelszavának tekintette.

Egyébként is mindenki legjobb képességei szerint dolgozott. A tyúkok és kacsák például aratáskor az elszóródott szemek összeszedésével öt véka gabonát gyűjtöttek össze. Senki sem lopott, senki sem zúgolódott fejadagja miatt, a marakodás és irigység, ami régebben napirenden volt, szinte teljesen eltűnt. Senki sem vonta ki magát a közös munka alól – azaz majdnem senki. Az igazat megvallva Mollie-nak nem nagyon tetszett a reggeli felkelés és azt a szokást vette fel, hogy a patájába szorult kavics ürügyén korán otthagyja a munkát. És a macska viselkedése is nagyon különös volt. Hamar kiderült, hogy a macska sohasem volt megtalálható ott, ahol dolgozni kellett. Órákra eltűnt és csak az étkezések idején vagy este jelent meg, munka után, mintha mi sem történt volna. De mindig olyan kitünő mentséget talált és olyan odaadóan dorombolt, hogy lehetetlen volt kételkedni az őszinteségében. Úgy látszott, hogy az öreg Benjámin, a szamár viselkedésén a forradalom semmit sem változtatott. Munkáját ugyanolyan unottan és mogorván végezte, mint Jones idejében; nem vonta ki magát alóla, de önkéntes munkára sem jelentkezett soha. A forradalomról és eredményeiről nem volt hajlandó véleményt nyilvánítani. Ha megkérdezték tőle, nem érzi-e magát boldogabbnak most, hogy Jones nincs többé, csupán ennyit mondott: „A szamarak hosszú életűek. Senki sem látott még közületek halott szamarat", és a többieknek be kellett érniök ezzel a talányos felelettel.

Vasárnap nem dolgoztak. Reggeli egy órával később volt, mint egyébként, és reggeli után kisebb ünnepségre került sor, amit kivétel nélkül minden héten megtartottak. Először a zászlót vonták fel. Hógolyó a szerszámkamrából előszedte Mrs.Jones régi, zöld asztalterítőjét és arra egy fehér patát és szarvat festett. Ezt a zászlót minden vasárnap reggel felhúzták a lakóház kertjében álló zászlórúdra. A zászló azért zöld, magyarázta Hógolyó, mert ez Anglia zöld mezőit jelképezi, a pata és a szarv pedig az eljövendő Állati Köztársaságot jelenti, ami akkor valósul majd meg, ha az emberi fajt végleg legyőzik. A zászlófelvonás után az állatok a nagy pajtába sereglettek, s ezt „Gyűlés"-nek nevezték. Itt megtervezték a következő hét munkáját, javaslatokat tettek és vitattak meg. A javaslatokat mindig a disznók tették. A többi állat csak a szavazáshoz értett, és sosem gondolt arra, hogy saját javaslattal álljon elő. A viták során Hógolyó és Napólajos messze a legaktivabbak voltak. De meg lehetett figyelni, hogy ezek ketten sohasem voltak azonos véleményen: akármilyen javaslatot tett az egyik, a másik egészen biztosan ellenezte. Még akkor is, amikor elhatározták, – ez olyan dolog, ami ellen senkinek sem jutott volna eszébe ellenkezni –, hogy a gyümölcsös mögött egy kis bekerítettt rétet alakítanak ki azoknak az állatoknak pihenőhelyéül, akik túl voltak a munkaképes koron, viharos vita támadt köztük az egyes állatok nyugdíjkorhatárának kérdésében. A gyűlés mindig az Anglia állatai eléneklésével fejeződött be, a délután pedig a pihenésé volt.



A disznók a szerszámkamrában ütötték fel főhadiszállásukat. Itt esténként azokból a könyvekből tanultak, amelyeket a lakóházból hoztak ki és patkolókovács meg ácsmunkákról és más szükséges tevékenységről szóltak. Hógolyó azzal is foglalkozott, hogy a többi állatot úgynevezett Állati bizottságokba szervezze be. Ebben fáradhatatlannak mutatkozott. Megalakította a „Tojástermelési Bizottság"-ot a tyúkoknak, a „Tiszta Farok Ligát"-t a teheneknek, a „Vad Állatok Visszaháziasítási Bizottság"-át (ennek célja az volt, hogy a patkányokat és nyulakat megszelídítsék), a „Fehérebb Gyapjút Mozgalmat" a birkáknak és több más hasonlót és még esti iskolát is indított, ahol olvasást és írást tanultak. Általában mindezek a tervek hamar csődbe jutottak. A vad állatok megszelídítésének terve például csaknem azonnal meghiúsult. Ugyanúgy viselkedtek,mint azelőtt és a nagylelkű bánásmódot pedig egyszerűen kihasználták. A macska belépett a Visszaháziasítási Bizottságba és egy pár napon keresztül nagyon aktív volt. Látták, hogy egész nap a háztetőn ül és a verebeknek beszél, azok azonban kívül maradtak karmainak hatókörén. Elmondta nekik, hogy most már minden állat elvtárs, és bármelyik veréb, akinek kedve van, rászállhat a mancsára, de a verebek nem közeledtek feléje.

Az írás és olvasás tanítása azonban nagy siker volt. Őszre a gazdaságban csaknem minden állat bizonyos fokú előrehaladást ért el. Ami a disznókat illeti, szinte tökéletesen írtak és olvastak. A kutyák elég jól megtanultak olvasni, de kizárólag csak a Hétparancsolatot voltak hajlandók elolvasni. Muriel a kecske, valamivel jobban olvasott, mint a kutyák, és esténként néha felolvasott a többieknek azokról az újságlapokról, melyeket a szemétdombon talált. Benjámin ugyanolyan jól tudott olvasni, mint bármelyik disznó, de sohasem használta ezt a képességét. Eddig, ahogy ő tudja,mondta, nem volt semmi, amit érdemes lett volna elolvasni. Lóhere megtanulta az egész ábécét, de egyetlen szót sem tudott összeolvasni. Tróger nem jutott túl a D-betűn. Hatalmas patájával A,B,C, D betűt írt a porba, ott állt és lehajtott fülekkel meredt a betűkre, néha megrázta sörényét és minden erejével megpróbált visszaemlékezni, mi következik ezek

után, anélkül, hogy ez valaha is sikerült volna neki. Megtanulta persze az E, F, G, H betűket is többször, de ha ez végre sikerült neki, mindig kiderült, hogy az A, B, C, D-t elfelejtette. Végül elhatározta, hogy megelégszik az első négy betűvel, s ezeket rendszeresen naponta egyszer-kétszer leírta, hogy emlékezetét felfrissítse. Mollie nem volt hajlandó más betűket megtanulni, mint azt a hatot, melyekből a neve áll. Ezeket ágdarabokkal nagyon csinosan lerajzolta, néhány virággal feldíszítette, és csodálva járta körbe.

A birtok többi állata nem jutott tovább az A betűnél. Kiderült, hogy az ostobább állatok, mint a birkák, tyúkok és kacsák nem képesek arra, hogy a Hét Törvényt kívülről megtanulják. Hosszas töprengés után Hógolyó kihirdette, hogy a Hét Törvényt tulajdonképpen egyetlen maximába lehet sűríteni, nevezetesen „Négyláb jó, kétláb rossz." Ez, mondta, tartalmazza az animalizmus lényegét. Aki ezt alaposan elsajátítja, mentes marad az emberi befolyástól. A madarak először tiltakoztak, mert úgy vélték, nekik csak két lábuk van, de Hógolyó bebizonyította nekik, hogy nem így van.

– Egy madárszárny, elvtársak, – mondta, – a mobilizáció szerve és nem a manipulációé. Ezért olyannak kell tekinteni, mintha láb lenne. Az ember megkülönböztető jegye a kéz, az a szerszám, mellyel gonoszságait elköveti.



A madarak nem értették ugyan Hógolyó hosszú szavait, de elfogadták kijelentéseit, és a szerényebb tudással megelégedő állatok mind azonnal hozzáfogtak, hogy az új maximát kívülről megtanulják. NÉGYLÁB JÓ, KÉTLÁB ROSSZ felkerült a nagy pajta falára a Hétparancsolat fölé, még nagyobb betűkkel. Amikor már kívülről tudták, a birkák nagyon megkedvelték ezt a jelszót és gyakran, amikor a réten legeltek, valamennyien egyszerre kezdték bégetni: „Négyláb jó, kétláb rossz", „Négyláb jó, kétláb rossz!", órákon keresztül, és soha nem fáradtak bele.

Napólajos nem tanusított érdeklődést Hógolyó bizottságai iránt. Azt mondta, az ifjúság nevelése fontosabb mindannál, amit a felnőtt állatok érdekében még tenni lehet. Úgy esett, hogy Jessie és Harangvirág nem sokkal a széna behordása után szültek és együtt kilenc izmos kutyakölyköt hoztak világra.

Mihelyt ezeket elválasztották, Napólajos elvette őket anyjuktól és azt mondta, személyesen gondoskodik felnevelésükről. Egy kisebb magtárba vitte fel őket, amelyet a szerszámkamra felett egy létráról lehetett elérni, és ott tartotta őket bezárva, úgy, hogy a birtok többi állata hamar megfeledkezett létezésükről.

A tej eltűnésének titkára hamarosan fény derült. Naponta a disznók táplálékába keverték. Most érett a korai alma, és a fű a kertben tele volt hullott gyümölccsel. Az állatok magától értetődőnek tartották, hogy ez egyenlő arányban szétosztásra kerül közöttük, egy napon azonban utasítást kaptak, hogy minden lehullott gyümölcsöt össze kell szedni és a disznók rendelkezésére kell bocsátani. Az állatok közül néhányan zúgolódtak emiatt, de ez nem használt semmit. Ebben a kérdésben minden disznó teljesen egységes álláspontot volt, még Hógolyó és Napólajos is. Locsifecsit küldték ki, hogy a többieknek megadja a szükséges felvilágosítást.

– Elvtársak, – kiáltotta. – Remélem, nem hisztek olyasmit, hogy mi disznók önérdekből tesszük ezt, és valami privilégiumra törekszünk? Közülünk sokan nem is szeretik a tejet meg az almát. Én személy szerint utálom. Hogy mégis így jártunk el, annak egyedüli célja az egészségünk fenntartása. A tej és az alma (ez tudományosan bizonyított, elvtársak), olyan lényeges alkotóelemeket tartalmaz, amelyek egy disznó egészségéhez elengedhetetlenül szükségesek. Mi, disznók, szellemi munkások vagyunk. A gazdaság egész vezetése és megszervezése a mi gondunk. Mi éjjel-nappal vigyázunk a ti jólétetekre. A ti érdeketekben isszuk ezt a tejet és esszük ezt az almát. Tudjátok, mi történne, ha mi disznók megszegnénk ezt a kötelességünket? Jones visszatérne! Igen, visszatérne. Ugye nincs, elvtársak – kiáltotta Locsifecsi szinte rimánkodó hangon, egyik oldaláról a másikra ugrálva és farkával legyezve – ugye nincs köztetek senki, aki akarná látni Jones visszatérését?

Ha volt valami, amiben az állatok bizonyosak voltak, akkor ez az volt, hogy nem akarták Jonest viszontlátni. Amikor a történteket ebben a megvilágításban tárták fel előttük, nem volt több megjegyzésük hozzá. Teljesen nyilvánvaló volt a disznók egészségének fontossága. Ezért minden további vita nélkül egyetértettek abban, hogy a tejet és a lehulló gyümölcsöt (és később az almatermés javát is) egyedül a disznók számára kell fenntartani.

4

A nyár végére a fél megyében elterjedt a híre, mi történt az Állati Gazdaságban. Hógolyó és Napólajos naponta hírvivő galambokat bocsátott útra azzal a megbízással, hogy a szomszéd gazdaságok állatai közé vegyülve mondják el a Forradalom történetét és terjesszék az Anglia állatai dallamát.

Mr.Jones idejének legnagyobb részét azzal töltötte el, hogy a willingdoni Vörös Oroszlán kocsmában ült és mindenkinek, aki hajlandó volt őt meghallgatni, a szörnyű jogtalanságról siránkozott, ami azáltal érte őt, hogy a semmirekelő állatok bandája kiűzte őt birtokáról. A többi gazda alapjában véve együttérzett vele, de kezdetben alig segítettek neki. Titokban mindegyik azt fontolgatta magában, hogy Jones szerencsétlenségéből nem tudna-e valami hasznot húzni. Külön szerencse volt, hogy az Állati Gazdasággal

szomszédos két birtok tulajdonosai régóta nagyon feszült viszonyban álltak egymással. Az egyik, amelyet „Rókaerdőnek" hívtak, nagy, értéktelen, régimódi gazdaság volt, kizsarolt földjét felverte a dudva, és kerítése is gyalázatos állapotban volt. Tulajdonosa, Mr.Pilkington, felelőlenül gazdálkodott és ideje jó részét – évszaktól függően – horgászattal vagy vadászattal töltötte. A másik birtok, amelyet „Hörcsögtanyának" hívtak, kisebb és jobb állapotban volt. Tulajdonosa bizonyos Mr.Frederick volt, szikár minden hájjal megkent ember, aki állandóan pereskedett és az volt a híre, hogy állandóan piszkos üzleti ügyekbe keveredik. Ezek ketten olyan halálos ellenségek voltak, hogy nem juthattak volna semmiféle egyetértésre akkor sem, ha saját érdekeik védelméről lett volna szó.

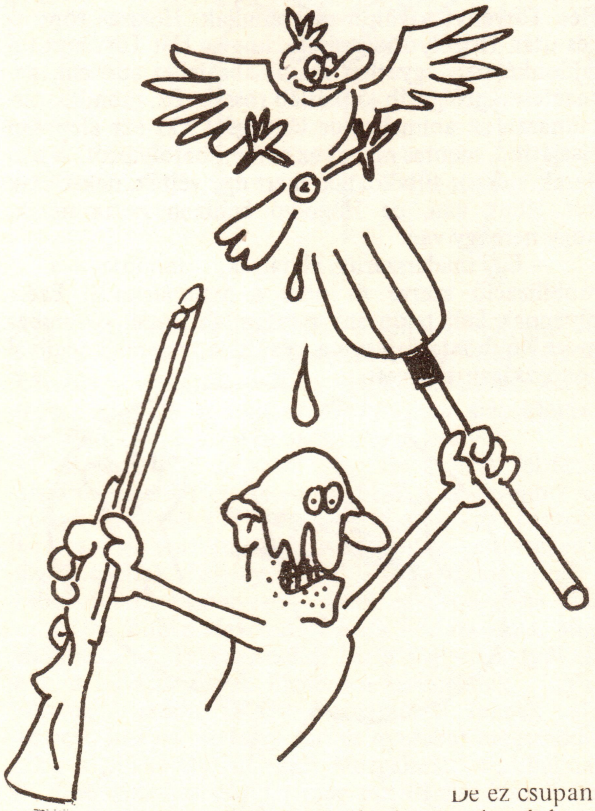
Az állati gazdaságban végbement forradalom mindazonáltal bennük is alapos ijedtséget keltett és gondosan igyekeztek megakadályozni, hogy saját állataik túl sokat tudjanak meg róla. Először úgy tettek, mintha nevetségesnek tartották volna azt az elképzelést, hogy az állatok saját kezelésükbe tudnak venni egy gazdaságot. Az egész dolognak két héten belül vége lesz, mondták. Olyan híreket terjesztettek, hogy az állatok a Manor Farmon (makacsul Manor Farmnak hívták, az Állati Gazdaság nevet nem ismerték el) állandó civakodásban élnek és hamarosan éhen fognak halni. Ahogy múlt az idő és az állatok nyilvánvalóan nem haltak éhen, Frederick és Pilkington más hangot ütöttek meg és azokról a borzalmakról kezdtek beszélni, melyek most az Állati Gazdaságban végbemennek. Kitudódott, hogy ott az állatok között elterjedt a kannibalizmus, vörösen izzó patkóvassal kínozzák egymást és az asszonyokat közösen használják. Ez lesz abból, ha valaki a természet törvényei ellen lázad, mondta Frederick és Pilkington.

De ezeket a történeteket soha sem hitték el egészen. A legmerészebb és leghihetetlenebb formában terjedtek továbbra is a hírek egy csodálatos gazdaságról, ahonnan az embereket elkergették és ahol az állatok saját maguk szabályozzák életüket. Egy engedetlenségi hullám söpört végig a vidéken az év folyamán. Bikák, akik eddig kezesek voltak, hirtelen megvadultak, birkák áttörték a kerítést és lelegelték a vetést, tehenek felborították a tejesvödröket, hátaslovak megbokrosodtak az akadályok előtt és levetették lovasaikat. Elsősorban azonban az Anglia állatai dallama és szövege vált mindenütt ismertté. A dal hihetetlen gyorsasággal terjedt el. Az emberek nem tudták leplezni félelmüket, ha a dalt meghallották, bár úgy tettek, mintha egyszerűen csak nevetségesnek találnák. Érthetetlen, mondták, hogy tisztességes állatok egy ilyen gyalázatos ocsmányság éneklésére vetemedjenek. Bármely állat, akit a dal éneklésén kaptak, ott helyben alapos verésben részesült. De a dalt mégsem lehetett elfojtani. Feketerigók fütyülték a sövényen, galambok túrbékolták a szileken és elnyomta a kovácsműhelyek zaját és a templomi harangok zúgását is. És ha az emberek meghallották titokban remegni kezdtek, mert úgy gondolták, hogy közeli pusztulásuk jövendölése szól belőle.

Október elején, amikor a gabonát már learatták, kicsépelték és részben már meg is őrölték, egy csapat galamb szállt le nagy sietve és a legnagyobb izgalomban az Állati Gazdaság udvarára. Jones valamennyi emberével és még vagy fél tucat ember Rókaerdőből és Hörcsögtanyáról betörték az ötgerendás kaput, és már a gazdasághoz vezető kocsiúton jönnek felfelé. Valamennyiüknél bot van, maga Jones pedig kezében puskával halad az élen. Nyilvánvalóan meg akarják kísérelni a gazdaság visszafoglalását.

Régóta számítottak már erre, és minden előkészületet megtettek. Hógolyó vezette a védelmet, aki a házban egy régi könyvet talált Julius Caesar hadjáratairól és azt alaposan áttanulmányozta. Gyorsan kiosztotta a parancsokat és pár perc múlva már minden állat a helyén volt.

Amikor az emberek megközelítették a gazdaság épületeit, akkor intézte ellenük Hógolyó az első rohamot. Valamennyi galamb, számszerint harmincöt, az emberek feje fölé surrant és röptében egy kiadósat pottyantott rájuk, s miközben a férfiak ezzel voltak elfoglalva, a libák kibújtak rejtekhelyükről a kerítés mögül és dühösen lábikrájukba csíptek.



De ez csupán jelentéktelen zavaró manőver volt, és az emberek botjaikkal könnyen elűzték a libákat. Ekkor indította Hógolyó a második támadási hullámot. Muriel, Benjámin, és egy sereg disznó, élükön Hógolyóval előrerohantak, minden oldalról lökték és taszították az embereket, miközben Benjámin körbeforogva rugdosott feléjük. De az emberek botjaikkal és vasalt csizmáikkal másodszor is helytálltak, s akkor Hógolyó egy visítására, ami a visszavonulás megbeszélt jele volt, hirtelen valamennyi állat megfordult és a kapun át az udvarba futott.

Az emberek diadalkiáltásba törtek ki. Azt hitték, megfutamították ellenségeiket és fejetlenül rohantak utánuk. Pontosan erre számított Hógolyó. Amikor az emberek az udvaron voltak, hirtelen megjelent mögöttük a három ló, a három tehén és a többi disznó, akik az istállóban álltak lesben. Ő maga egyenesen Jonesra rontott. Jones látta őt közeledni, felemelte a puskáját és tüzelt. A sörétszemek véres barázdát szántottak Hógolyó hátán és egy birka holtan esett össze. Hógolyó azonban pillanatnyi megtorpanás nélkül, százkilencven font súlyával Jones lábának rohant. Jones egy trágyadombon kötött ki, és a puska kirepült a kezéből. A legfélelmetesebb látványt azonban Tróger nyújtotta, aki hátsó lábaira ágaskodott és hatalmas, megvasalt patáival úgy csapott le, mint egy pöröly. Már első rúgása koponyán talált egy Rókaerdőből való istállófiút, és élettelenül a sárba döntötte. Ezt látva a többi férfi eldobta botját és megpróbált

elfutni. Pánik tört ki, s a következő pillanatban minden állat körbe-körbe kergette őket az udvaron. Csípték, rúgták, harapták, lökték és taposták őket. Nem volt egyetlen állat sem, amelyik a maga módján ne bántotta volna őket. Még a macska is a háztetőről hirtelen egy tehenészlegény vállára ugrott és karmait úgy a nyakába mélyesztette, hogy az hangosan felüvöltött. Amikor a kijárat egy pillanatra őrizetlen maradt, az emberek örültek, hogy kimenekülhettek az udvarról – és az országút irányába kereket oldottak. És így alig öt perccel a behatolásuk után szégyenletesen kotródtak vissza ugyanazon az úton, amelyiken jöttek, s mögöttük egy libacsapat sziszegett, egyre csípkedve a lábuk szárát.

Minden ember elment már, egy kivételével. Hátul az udvaron Tróger patájával a lovászfiút kaparászta, aki arccal a sárba feküdt és megpróbálta megfordítani. A fiú nem mozdult.

– Meghalt, – mondta Tróger gondterhelten. – Ezt nem akartam. Egészen elfelejtettem, hogy vaspatkót viselek. Ki fogja nekem elhinni, hogy nem szándékosan tettem?

– Csak semmi érzelgősség, elvtárs! – kiáltotta Hógolyó, akinek sebeiből még mindig szivárgott a vér. – A háború az háború. Csak a halott ember a jó ember.

– Senkinek nem akarom kioltani az életét, még egy emberét sem – ismételte Tróger könnyekkel a szemében.

– Hol van Mollie? – kiáltott fel valaki hirtelen.

Mollie tényleg hiányzott. Egy pillanatra nagy aggodalom fogta el őket, attól tartottak, az emberek megsebesítették, vagy talán magukkal is vitték. De végül megtalálták az istállójában, ahová, fejét a szénába dugva, elbújt. Az első puskalövés után azonnal elfutott. És amikor a többiek Mollie kereséséből visszatértek, felfedezték, hogy a lovászfiú, aki valójában csak elájult, már magához tért és eltűnt.

Az állatok akkor fellelkesedve újból összeverődtek, s mindegyik elmesélte még egyszer, olyan hangosan, ahogy csak tudta, saját hőstettét a csatában. Rögtönzött győzelmi ünnepet tartottak azonnal. Felhúzták a zászlót és jó néhányszor elénekelték az Anglia állatait, majd az elesett birkát ünnepélyesen eltemették. és sírjára egy galagonyavesszőt ültettek. A sírnál Hógolyó rövid beszédet mondott, melyben annak fontosságát hangsúlyozta, hogy az állatoknak szükség esetén készen kell lenniök életüket is adni az Állati Gazdaságért.

Egyhangúlag elhatározták, hogy „Első Osztályú Állathős" elnevezéssel katonai érdemrendet alapítanak, amit azon nyomban meg is kapott Hógolyó és Tróger. Ez egy kerek sárgaréz lap volt (tulajdonképpen egy régi, díszes boglár, amit a szerszámkamrában találtak) és vasár- és ünnepnapokon lehetett hordani. Volt „Második Osztályú Állathős" cím is, ezt posztumusz a halott birka kapta.

Hosszan és kimerítően vitatkoztak arról, milyen nevet kapjon a csata. Végül a „Marhaistálló csatája" nevet kapta, mert ott csalták tőrbe az ellenséget. Mr. Jones puskáját megtalálták a sárban, és tudták azt is, hogy a házban lőszer is van. Elhatározták, hogy a puskát a zászlórúdhoz támasztva tartják, mint a tüzérség egy darabját és évente kétszer elsütik – egyszer október 12-én, a Marhaistálló csatájának évfordulóján és egyszer János-napon, a Forradalom évfordulóján.

5

Ahogy közeledett a tél, annál nehezebb volt a dolog Mollieval. Minden reggel késve jelent meg munkahelyén és azzal védekezett, hogy elaludt, s állandóan rejtélyes fájdalmakról panaszkodott, noha étvágya kitűnő volt. Minden elképzelhető ürüggyel otthagyta a munkát és az itatóhoz ment, ahol bolond módon álldogált saját tükörképében gyönyörködve. De még aggasztóbb hírek is keringtek róla. Amikor egy napon Mollie vidáman bejött az udvarba, hosszú sörényét kacéran ide-oda rázva és közben egy szénaszálat rágcsált, Lóhere melléje lépett.

– Mollie –, mondta, – valami nagyon komoly dolgot kell megmondanom neked. Ma reggel láttam, hogy áthajoltál a kerítésen, amelyik az Állati Gazdaságot Rókaerdőtől elválasztja. Mr.Pilkington egyik embere állt a kerítés túlsó oldalán. És – én ugyan meglehetősen messze voltam, de biztos vagyok benne, hogy jól láttam – ő beszélt veled, sőt te meg is engedted neki, hogy az orrodat megsimogassa. Mit jelentsen ez, Mollie?

– Semmit.... Egyáltalán nem igaz! – tiltakozott hevesen Mollie és a földet rugdosta.

– Mollie! Nézz a szemembe! Becsületszavadat adod, hogy az az ember nem simogatta az orrodat?

– Egyáltalán nem igaz! – ismételte Mollie, de nem tudott Lóhere szemébe nézni, és a következő pillanatban otthagyta és kiügetett a mezőre.

Lóherének egy hirtelen ötlete támadt. Anélkül, hogy másnak szólt volna, Mollie fekhelyéhez ment és patájával megkotorta a szalmát. A szalma alatt eldugva egy marék kockacukor és néhány színes szalag volt.

Három nappal később Mollie eltűnt. Néhány hétig semmit sem tudtak hollétéről, azután a galambok jelentették, hogy Willingdon túlsó felén látták. Egy elegáns, pirosra és feketére festett kétkerekű elé befogva, ami egy vendéglő előtt állt. Egy kövér, vörösarcú férfi, aki kockás térdnadrágot és lábszárvédőt hordott és úgy nézett ki, mint egy kocsmáros, az orrát simogatta és cukorral etette. A szőre frissen volt kefélve és a homlokába hulló sörényét rózsaszínű szalag fogta össze. Úgy látszott, hogy jól érzi magát, mondták a galambok. Egyetlen állat sem említette ezután többé Mollie nevét.

A január kemény hideget hozott. A talaj kemény volt, mint a vas, és a földeken semmit sem lehetett csinálni. Számos összejövetelt tartottak a nagy pajtában, és a disznók azzal foglalkoztak, hogy terveket készítettek a következő gazdasági évre. Általános helyesléssel találkozott az, hogy mivel a disznók sokkal okosabbak a gazdaság többi állatánál, gazdaságpolitikai kérdésekben őket illeti a döntés joga, amennyiben ezeket a döntéseket a többség szavazata szentesíti. Ez a módszer jól is funkcionált volna, ha nem lettek volna az állandó viták Hógolyó és Napólajos között. Ők ketten minden kérdésben, amiben csak lehetséges volt szembenálltak egymással. Ha egyikük azt javasolta, hogy egy nagyobb területet árpával vessenek be, a másik egész biztosan a zabnak követelt nagyobb területet, és ha az egyik azt mondta, hogy ez vagy az a tábla nagyon alkalmas burgonyavetésre, a másik kijelentette, hogy egyedül és kizárólag csak répának jó. Mindegyiknek megvolt a maga tábora és sok heves veszekedés zajlott köztük. A gyűléseken

Hógolyó gyakran megnyerte a többséget ragyogó beszédeivel, de Napólajos ügyesebb volt abban, hogy két gyűlés között szerezzen magának támogatókat. Különösen a birkák között volt sikere. A birkák az utóbbi időben azt a szokást vették fel, hogy minden megfelelő vagy meg nem felelő alkalommal elkezdték a „négyláb jó, kétláb rossz" bégetését, és ezzel sokszor a gyűléseket is lehetetlenné tették. Feltűnt, hogy legszívesebben éppen Hógolyó beszédeinek döntő pontjainál zendítettek rá a „négyláb jó, kétláb rossz" jelszavukra. Hógolyó behatóan áttanulmányozta a „Mezőgazdaság és marhanevelés" néhány régi számát, amelyeket a lakóházban talált, és különböző terveket készített újításokra és a munka hatékonyabb megszervezésére. Szakszerűen beszélt talajjavításról, alagcsövezésről, és készített egy bonyolult tervet arra is, hogy minden állat a trágyáját közvetlenül a földekre tegye, éspedig naponta más helyen, hogy megtakaríthassák a kiszállítás munkáját. Napólajos nem terjesztett elő saját terveket, hanem nyugodtan kijelentette, hogy Hógolyó terveivel nem mennek semmire, s egyébként úgy látszott, mintha csak a megfelelő pillanatra várna. De egyetlen összecsapásuk sem volt olyan elkeseredett, mint az, amelyik a szélmalom kérdésében támadt köztük.

A hosszan elnyúló réten, nem messze az épületektől, egy domb volt, amely a birtok legmagasabb pontját képezte. A terület alapos megvizsgálása után Hógolyó kijelentette, hogy ez pontosan a legjobb hely egy szélmalom számára, amely egy dinamót működtethetne és a gazdaságot elektromossággal látná el. Ezáltal az istállókban világítani és télen fűteni lehetne, és később egy körfűrészt, egy szecskavágó gépet, egy répaszeletelőt és villamos fejőgépet is hajthatnának vele. Az állatok ilyesmiről még sohasem hallottak (mert a gazdaság elég régimódi volt és csak a legegyszerűbb gépekkel rendelkezett), és teli voltak álmélkodással, amikor Hógolyó fantasztikus gépek képét varázsolta eléjük, melyek majd leveszik vállukról a munkát, miközben ők párjukkal a réten legelnek, vagy olvasmányok és beszélgetések révén tágítják szellemi látókörüket.

Néhány hét alatt Hógolyó teljesen kidolgozta a szélmalom tervrajzát. A mechanikai természetű részeket főleg három könyvből merítette, melyek Mr. Jonesé voltak korábban, úgy mint: „Ezer hasznos tanács a házban és a kertben", „Mindenki építsen maga" és „Elektromosság kezdők számára." Munkaszobaként Hógolyó egy kocsiszínt használt, mely azelőtt tojáskeltetésre szolgált és sima fapadlója volt, s ezen jól lehetett rajzolni. Olykor órák hosszat bezárkózott oda. A könyveket egy kőhöz támasztotta, disznócsülkei közé egy krétadarabot szorított és így futkosott sebesen ide-oda, rajzolta egyik vonalat a másik után és halkan, izgatottan röfögött maga elé. A terv fokozatosan csavarok és fogaskerekek bonyolult egyvelegévé terebélyesedett, mely a padlónak több, mint a felét beborította, amit a többi állat ugyan abszolút érthetetlennek talált, de nagyon mély benyomást tett rájuk. Valamennyien legalább naponta egyszer eljöttek, hogy Hógolyó rajzait megcsodálják. Még a tyúkok és kacsák is kíváncsiak voltak rá, és nagyon vigyáztak, nehogy a krétavonalakra lépjenek. Csak Napólajos maradt távol. Kezdettől fogva a szélmalom ellen beszélt. Egyik nap azonban mégis váratlanul megjelent, hogy a terveket megszemlélje. Nehéz léptekkel körbejárt a kocsiszínben, alaposan megnézte a tervrajz minden egyes részletét és egyszer-kétszer meg is szagolta; azután egy kis ideig állva vizsgálta a szeme sarkából; majd hirtelen felemelte a lábát, levizelte a tervet és szó nélkül távozott.

A szélmalom kérdésében a vélemények erősen megoszlottak. Hógolyó nem tagadta, hogy az építés nagy nehézségekkel jár. Követ kell törni és falat kell emelni, és a végén majd dinamóra és kábelre is szükség lesz. (Hogy ezeket honnan szerzik be, arról Hógolyó nem beszélt.) De azon a véleményen volt, hogy az egész egy éven belül megvalósítható. És azután, jelentette ki, annyi munkát megtakarítanak, hogy minden állat három napot kell majd csak dolgozzon. Napólajos viszont azzal érvelt, hogy legsürgetőbb kérdés most az élelmiszertermelés növelése és valamennyien éhen fognak halni, ha idejüket a szélmalomra pocsékolják. Az állatok közt két párt alakult ki a „Szavazz Hógolyóra és a háromnapos hétre" és „Szavazz Napólajosra és a tele jászolra" választási jelszavakkal. Benjámin volt az egyetlen állat, aki egyik frakcióhoz sem tartozott. Nem volt hajlandó elhinni sem azt, hogy a takarmány több lesz, sem azt, hogy a szélmalom munkamegtakarítással járna. Szélmalom ide, szélmalom oda, mondta, az élet ugyanúgy megy tovább, mint ahogy eddig – vagyis rosszul.

A szélmalomról folyó viták mellett ott volt még a gazdaság védelmének kérdése is. Nyilvánvaló volt, hogy az emberek, jóllehet a marhaistálló csatájában vereséget szenvedtek, új és még elszántabb kísérletet fognak tenni a gazdaság visszafoglalására és Mr. Jones birtokába való visszahelyezésére. Erre annál is inkább okuk volt, mert vereségük híre elterjedt a környéken és a szomszédos gazdaságok állatai makrancosabbak lettek, mint azelőtt. Mint ahogy várható volt, Hógolyó és Napólajos ebben sem értettek egyet. Napólajos nézete szerint az állatoknak lőfegyvereket kell beszerezniök és meg kell tanulniok azok használatát. Hógolyó véleménye szerint sokkal több galambot kell szétküldeni és a többi gazdaság állatai között szítani a forradalmat. Az egyik azzal érvelt, ha nem lesznek képesek védekezni, biztos a vereség, a másik azzal érvelt, ha mindenütt kitör a forradalom, nem lesz többé szükség a védekezésre. Az állatok meghallgatták előbb Napólajost, aztán Hógolyót, és nem tudták eldönteni, melyiknek van igaza; tulajdonképpen mindig azzal értettek egyet, amelyik éppen beszélt.

Végül eljött a nap, amikor Hógolyó tervei teljesen elkészültek. A következő vasárnapi gyűlésen kellett volna szavazásra bocsátani a kérdést, hogy a szélmalom építésének munkáját elkezdjék-e vagy sem. Amikor az állatok a nagy pajtában összegyűltek, Hógolyó felállt és, jóllehet a birkák gyakran zavarták bégetésükkel, kifejtette az okokat, melyek miatt ő a szélmalom építése mellett van. Akkor Napólajos emelkedett fel válaszra. Nagyon nyugodtan kijelentette, hogy a szélmalom ostobaság és senkinek nem tanácsolja, hogy megszavazza, azután gyorsan leült; alig harminc másodpercig beszélt és a hatás iránt, amit szavai kelthettek, látszólag teljesen közömbös volt. Akkor felugrott Hógolyó, túlkiabálta a birkákat, akik ismét bégetni kezdtek, és szenvedélyes szónoklatot tartott a szélmalom mellett. Ezidáig az állatok szimpátiája körülbelül egyenlően oszlott meg kettőjük között, de most magával ragadta őket Hógolyó beszédkészsége. Izzó szavakkal írta le az állati gazdaság képét, amilyen lesz majd, ha az állatok megszabadulnak az alacsonyrendű munka nyűgétől. Képzelete most messze túlszárnyalt a szecskavágón és répaszeletelőn. Az elektromosság, cséplőgépet, ekét, boronát, hengert, vetőgépet meg kévekötőgépet hajthatna, mondta, minden istállóban fényt, hideg és meleg vizet és elektromos fűtést

adhatna. Amikor végére ért, semmi kétség nem lehetett afelől, mi lesz a szavazás eredménye. De ebben a pillanatban Napólajos felemelkedett, egy különös oldalpillantást vetett Hógolyóra és egy rendkívül magasat visított, olyat, milyet még sohasem hallottak tőle.

Erre odakint vad ugatás támadt és kilenc, szögekkel kivert nyakörvet viselő kutya rohant be nagy ugrásokkal a pajtába. Egyenesen Hógolyóra vetették magukat, aki éppen jó időben ugrott el a helyéről, hogy megmeneküljön a kutyák éles fogaitól. A következő pillanatban már kívül volt az ajtón a kutyafalkával a nyomában. Túlságosan megdöbbenten és rémülten ahhoz, hogy valamit mondani tudjanak, az állatok az ajtó felé tódultak és ott figyelték az üldözést. Hógolyó átrohant a széles legelőn, amely az útig ért. Rohant, ahogyan csak egy disznó rohanni tud, de a kutyák szorosan a sarkában maradtak. Hirtelen megbotlott és már biztosnak látszott, hogy utólérik. De már újra talpon volt és még gyorsabban futott, mint eddig, majd a kutyák ismét beérték. Hajszál híján elkapták Hógolyó farkát, de az utolsó pillanatban sikerült félrekunkorítania. Egy végső erőfeszítéssel sikerült annyi egérutat nyernie, hogy szorultságában átbujjon a kerítés egyik nyílásán és ezzel eltűnjön mindörökre.

Bambán és rémülten tolongtak vissza az állatok a pajtába. A következő pillanatban hosszú ugrásokkal a kutyák is visszaérkeztek. Először senki sem tudta elképzelni, tulajdonképpen honnan is származnak ezek a teremtmények, de csakhamar világossá vált: ez az a kilenc kutyakölyök, akiket Napólajos az anyjuktól elvett és titokban felnevelt. Jóllehet még nem voltak teljesen kifejlődve, de már hatalmas kutyák voltak és olyan vadul néztek, akár a farkasok. Szorosan Napólajos mellett maradtak. Feltűnt, hogy pontosan ugyanúgy csóválják a farkukat, mint ahogyan a többi kutya tette Mr.Jones előtt.

Napólajos ekkor a kutyák kíséretében fellépett a padlónak arra a kiemelkedő részére, ahonnan egykor Vén Röff beszélt az állatokhoz. Kihirdette, hogy mostantól fogva vége a vasárnap délelőtti gyűléseknek. Ezek feleslegesek, mondta, és tiszta időpocsékolás. A jövőben minden, a gazdaság ügyvitelére vonatkozó kérdésben a disznók különleges bizottsága dönt, amelyen személyesen ő fog elnökölni. A bizottság ülései titkosak lesznek és csak a határozatokat közlik a többiekkel. Az állatok ezentúl vasárnaponként csak zászlófelvonásra, az Anglia állatai eléneklésére és a heti parancsok tudomásulvételére jönnek össze, de viták többé nem lesznek.

A sokk ellenére, amit Hógolyó elűzése váltott ki, az állatokat ez a bejelentés még jobban megdöbbentette. Néhányan közülük tiltakoztak volna, ha képesek megtalálni a megfelelő érveket. Még Tróger is némileg nyugtalan lett. Lelógatta a füleit, többször megrázta a sörényét és erősen igyekezett, hogy gondolatai közt rendet teremtsen, de végül is nem jutott eszébe semmi, amit kimondhatott volna. A disznók között azonban akadt néhány, aki világosabban látott. Az első sorban négy fiatal süldő hangos tiltakozó visításban tört ki, mind a négy felugrott és egyszerre kezdett beszélni. De a kutyák, akik Napólajos köré tömörültek, azonnal mély, fenyegető morgásba kezdtek, a disznók pedig elhallgattak és visszaültek. Akkor a birkák hangosan rákezdtek a „négyláb jó, kétláb rossz" bégetésére, ami csaknem negyedóráig tartott és minden további vita lehetőségének véget vetett.

Ezután Locsifecsit küldték ki a gazdaságba, hogy a többieknek az új rendszert megmagyarázza.

– Elvtársak, – mondta – remélem mindenki méltányolni tudja azt az áldozatot, amit Napólajos elvtárs hoz, amikor magára vállalja ezt a rendkívüli terhet. Ne higgyétek, elvtársak, hogy a vezetés valamiféle élvezet! Ellenkezőleg, komoly és nehéz felelősséget jelent! Senki sincs szilárdabban meggyőződve arról, hogy minden állat egyenlő, mint Napólajos elvtárs. Nagyon szívesen vállalná magára a ti döntéseitek végrehajtását. De néha helytelen döntéseket hozhattok, elvtársak, és akkor mit tehetnénk? Tegyük fel, úgy döntöttetek volna, hogy Hógolyót és az ő szélmalom-ábrándjait követitek? Hógolyót, aki, mint ma már tudjuk, nem volt más, mint egy kártevő.

– Marhaistálló csatájában bátran harcolt – mondta valaki.

– Bátorság nem elég –, mondta Locsifecsi. – Lojalitás és engedelmesség fontosabb. És ami a Marhaistálló csatáját illeti, véleményem szerint itt az ideje leszögezni, hogy Hógolyó szerepét abban roppant eltúlozzák. Fegyelem, elvtársak, vasfegyelem! Ez a ma követelménye. Egyetlen rossz lépés és ellenségeink nekünk rontanak. Elvtársak, csak nem akarjátok Jonest viszontlátni?

Ez az érv ismét megdönthetetlennek bizonyult. Az állatok biztosan nem akarták viszontlátni Jonest, és ha a vasárnap délelőtti viták megtartása Jones visszajövetelét eredményezheti, akkor épp ideje abbahagyni ezeket a vitákat. Tróger, akinek közben elég ideje volt a gondolkodásra, ezekkel a szavakkal fejezte ki mindannyiok érzéseit: „Ha Napólajos elvtárs ezt mondja, akkor ennek igaznak kell lennie." És ettől kezdve a „Napólajos elvtársnak mindig igaza van" jelszóval egészítette ki saját személyes mottóját: „Még jobban és keményebben akarok és fogok dolgozni."

Közben az időjárás megfordult és elkezdhették a tavaszi munkákat. A kocsiszínt, ahol Hógolyó a szélmalom terveit rajzolta, bezárták és mindenki azt gondolta, hogy a tervet elvetették. Minden vasárnap reggel tíz órakor összegyűltek az állatok a nagy pajtában, hogy a következő hétre szóló utasításokat tudomásul vegyék. Vén Röff koponyáját, ami már csak puszta csont volt, kiásták a gyümölcsösben, és a zászlórúd alatt, a puska mellett, egy fatönkön helyezték el. Az állatoktól megkövetelték, hogy zászlófelvonás után tiszteletteljesen elvonuljanak a koponya előtt, mielőtt a pajtába lépnek. Ott sem ültek már egymás mellett úgy, mint azelőtt. Napólajos s mellette Locsifecsi és egy másik disznó, Minimus nevezetű, akinek figyelemreméltó ügyessége volt dalok és költemények írásához, elöl ültek az emelvényen, a kilenc kutya félkört alkotott körülöttük, és mögöttük ült a többi disznó. A többi állat velük szemben ült a pajta nagyobbik felében. Napólajos nyers kaszárnyastílusban felolvasta a következő heti utasításokat, s az Anglia állatai egyszeri eléneklése után az állatok szétoszlottak.

A Hógolyó elkergetését követő harmadik vasárnapon bizonyos meglepetéssel fogadták az állatok Napólajos bejelentését arról, hogy a szélmalom mégis felépül. Véleményének megváltoztatását semmivel sem indokolta, csupán nyomatékosan figyelmeztette az állatokat, hogy ez a rendkívüli feladat nagyon kemény munkát jelent, s még arra is szükség lehet, hogy a fejadagokat csökkentsék. A tervek időközben a legkisebb részletekig elkészültek. A disznók különbizottsága dolgozott rajta az elmúlt három héten. A szélmalom felépítésére, néhány más beruházás mellett, két évet számítottak.

Ugyanaznap este Locsifecsi bizalmasan közölte a többi állattal, hogy Napólajos a valóságban soha nem volt a szélmalom ellen. Ellenkezőleg, ő volt az, aki kezdettől fogva szorgalmazta, és azt a tervet, melyet Hógolyó a kocsiszín padlójára rajzolt, valójában Napólajos papírjairól másolta le. A szélmalom ténylegesen egyedül Napólajos műve. „Miért beszélt akkor ellene olyan hevesen?" – kérdezte valaki. Locsifecsi erre ravaszul elmosolyodott. Ez, mondta, Napólajos elvtárs agyafurtságát bizonyítja. Ő a szélmalmot csak látszólag ellenezte egy manőver okából, hogy ezáltal szabaduljon meg Hógolyótól, aki veszedelmes jellem és rossz hatással volt mindenkire.

És most, hogy Hógolyót eltakarították az útból, az ő részvétele nélkül lehet folytatni a tervet. Ez mondta Locsifecsi, olyasmi, amit taktikának hívnak. Többször elismételte: „Taktika, elvtársak, taktika", s közben körbeugrált s vidáman nevetve csóválta a farkát. Az állatok nem voltak tisztában vele, mit jelent a szó, de Locsifecsi olyan meggyőzően beszélt, s az egészen véletlenül őt kísérő három kutya olyan fenyegetően morgott, hogy a tájékoztatást minden további kérdezősködés nélkül tudomásul vették.

(folytatjuk)



Valamikor én úgy képzeltem el, hogy a népek közötti minél mélyebb, minél átfogóbb, minél barátibb kapcsolatok szövögetését, a testvéries közeledést, egyáltalán, hogy rendezzük végre közös dolgainkat – ezt a szocialista politika szorgalmazza majd legerőteljesebben. És így, majd lassan, fokozatosan, az üdvös politikai hatásokra a harcot, amelyet őseink vívtak, békévé oldja az emlékezés – egymásra találnak a népek is. Miután már nyíllal, karddal, lándzsával, golyóval annyiszor keresték egymás szívéhez az utat a szocializmusban megtalálják: igaz barátsággal.

Mintha a valóságban megfordult volna ez a menetrend. Mintha a politika rendre szűkebbre szabná a „reális lehetőségeket" annál, amennyire a népekben máris valóságos az igény. Évtizedekre visszatekintve lassan, nagyon lassan közelednek persze a Duna-medence népei is egymáshoz, de vajon az ösztönzést érzik inkább, vagy a korlátozásokat a közeledésben?

zárójel

LOPJÁK
lopják
lopják

→ lopják, **lopják...**

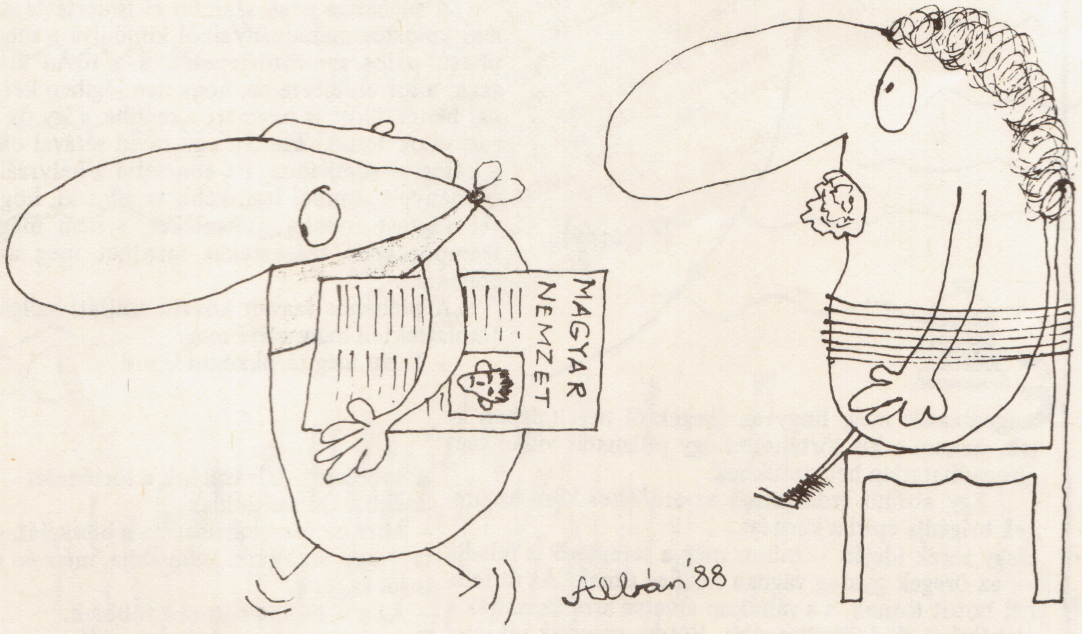
LOPJÁK A MAGYAR NEMZETET

(A cikk a valós tények felhasználásával íródott, így a képzeletszülte személyekkel és jelenségekkel való bármilyen hasonlósága vagy azonossága csak a véletlen műve lehet.)

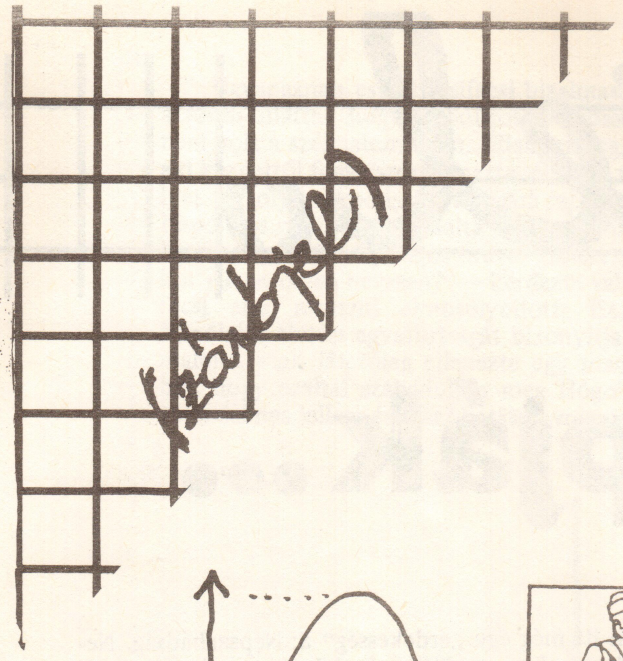
Nincs mit tenni, ez a valóság. Mármint a cím, hogy tudniállik lopják a Magyar Nemzetet. Hogy kik? Ha én azt tudnám... Hogy mikor? Hát már jó ideje. Úgy gondolom a jelenség figyelemre méltó, s szociológus vénával megáldott társaim némelyike még TDK-t is kikerekített belőle. No de mindez tőlem nem telik ki. Igy hát TDK helyett cikk, okfeltárás helyett tényközlés.

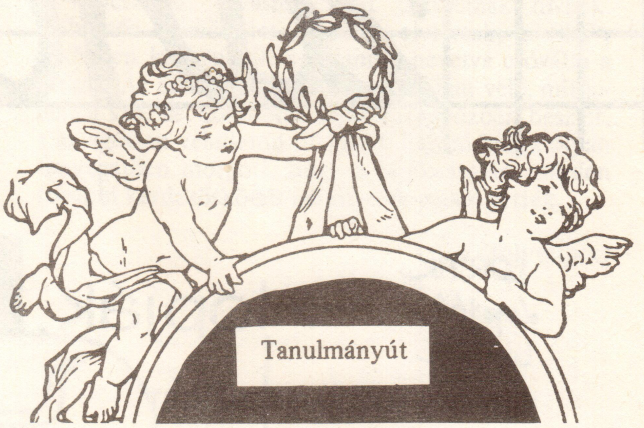
S van itt még egy „érdekesség" a: Népszabadság. Nevezetesen, hogy a Népszabadságot nem lopja senki. Érdekesmód az nem kell a tolvajoknak. Hogy miért? Egyesek szerint a példányszám miatt. Mármint, hogy mostanság jóval több a népszabadság, mint a magyar Nemzet. Hát.... nem tudom. Eppen ezért, ezúton kérem azokat, akik a témával kapcsolatban bármilyen információval vagy netán magyarázattal szolgálhatnak azt szerkesztőségünknek írják meg.

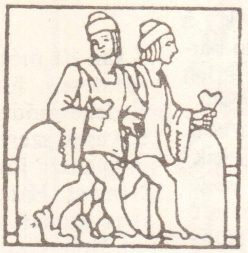
Kibontakozás jeligére.



Meg akarod szégyeníteni az Igazságot?
Nevezd be „Ki mit tud"-ra.
Népszavazásra.
Szépségversenyre.







Az elmúlt félév egyik (inkább az egyetlen) jól szervezett tanulmányútján történt a következő eset:

A szakmai programok közé véletlenül egy kis tízórai csúszott, s ezzel egyidőben feltűnt a pilisszentléleki plébános is. Az első néhány mondata mint a mágnes húzta össze az évfolyamot. Ez a jól megtermett ember olyan energiát sugárzott ki magából, aminek nehéz lett volna ellenállni. Így történhetett aztán, hogy nem az asztalok és ládák környékét szálltuk meg. Szívet szorongató látvány volt az elárvult szendvicshalom, s mellette a bontatlan üvegek sora, de kétszer is meggondolta magát az ember, hogy odamenjen-e értük.

A plébános nagy szeretettel ismertette a szentléleki kolostor maradványaiból kiindulva a magyar alapítású pálos rend történetét, s a rövid áttekintést azzal a hírrel fejezte be, hogy nemrégiben két ausztráliai bennszülött is belépett a rendbe, s így ők is „hungarus"-ok lettek. Ezután egy rövid sétával odaértünk a kolostor romjaihoz. Itt elmesélte a helyreállítás körülményeit, amiből leginkább az tűnt ki, hogy a szívvel végzett munka műemléket, s nem megvetendő szempontként százezreket menthet meg az ország számára...

A plébános szavait követő szájtáti hallgatást egy ámulattal teli hang törte meg:

– Talán még tarokkozni is tud!

DGY

Engedtessék meg, hogy az öregekről ne általában írjak, hanem e kis történettel egy pillanatát villantsam elfogadhatatlan helyzetüknek.

Egy alföldi erdészetnél az erdősítés köré az öregek brigádja építi a kerítést.

Nagy sarak idején – mikor még a terepjáró is feladja –, az öregek gyalog vágnak neki az útnak. Az út felénél botot törnek, s a vállukon átvetve arra akasztják a táskájukat. Indulnak tovább. Földre szegezik tekintetüket, óvatoskodnak a sárral, pedig tudják: hosszú még az út. Türelmesen követik egymást, vállukon a botokkal, melyek végein zászlókként himbállóznak az „ozsonnástáskák". Megérkeznek a tegnap félbehagyott kerítéshez.

Leülnek a drót gurigákra. Enni kezdenek. A legnagyobb szalonna-katonákat vág, s lassan beszélni kezd:

– Azt hallottátok, amikor a Dézsi úr a reggeliző napszámos elé állt, oszt azt mondta neki, hogy a munka vacsoráig tart?

A többiek – bár ismerik a történetet – belemennek a játékba. Odafordulnak.

– Mire az összekattintotta a bicskáját, oszt azt mondta, hogy no akkor Isten áldja, mert én már a vacsorán is túl vagyok.

– Az a – bólintanak rá a többiek.

Esznek tovább. A kalapok alól egymást figyelik, nehogy valamelyiküknek is soká tartson a reggeli. Szinte egyszerre szedelőzködnek. Szó nélkül keresik helyüket a munkában.

Megfontoltan, de tempósan dolgoznak. A kerületvezető nyugodtan megy többi dolga után, hiszen az öregek eddig mindig jól dolgoztak. Az oszlopokat kezdik beállítani. A zöldpufajkás megcsúszik. Hiába kapaszkodik az oszlopba mindkét kezével, az még nincs beásva, s az öreget térdre rántja. A tompa puffanásra a többiek odakapják a fejüket, s látva, hogy nincs semmi komoly, tréfával próbálják elütni:

– Imre, hát mitől sáros a térgyed? Fohászkodol?

– Ugyan már, utoljára 47-ben térdeltem – csíp vissza a zöldpufajkás.

Megcsendesülnek.

Megigazítják a kalapjukat, s dolgoznak tovább...

(A magyar pisztráng)

A pisztráng a halak arisztokratája. Természetesen szellemi arisztokrata, hidegvérű, nem kékvérű, mert ugye mi ebben a Duna-völgyi gyönyörű kis demokráciánkban időközben testben-lélekben virtigli demokratákká cseperedtünk, s messziről ugatjuk a kékvért, ugye?

A pisztráng. Príma minőség, sportszenvedéllyel megáldva: makacsul, megrögzötten úszik az ár ellen, föl-föl a hegyre, a forráshoz.

„Érthetetlen mentalitás", – mondják e meglehetősen lapos országban (értendő a tengerszint fölötti magasságra), ahol egyébként sincsen IGAZI hegyi patak, s így a pisztráng úszása már eleve hiábavalónak tűnhet. (Tehát a magyar pisztráng – álpisztráng?) – Mi a fenének állandóan úszni – versenyezni, vergődni – erőlködni, amikor itt a lomha felszíni áramlás, csak rá kell dobni magunkat és visz – mondja a nagybajszú harcsa bácsi, kacsintanak a ravasz csukák. – Így igaz – kontráz a naiv potykák hada. Csak rá kell hasalni – s megyünk.

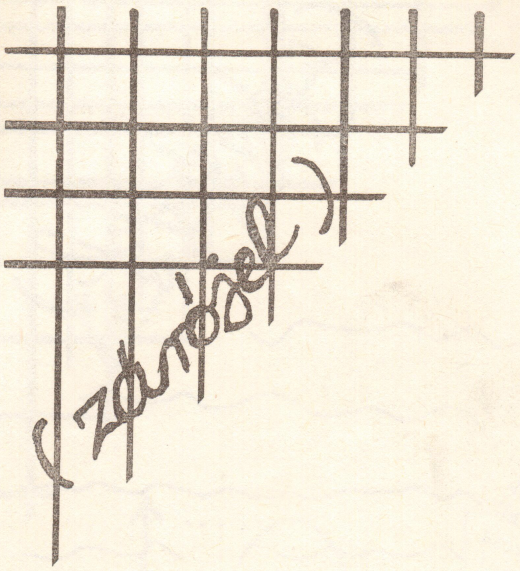
Hová, azt nem tudjuk (ott fönn – mutatnak oda, ahol a békák kuruttyolnak – talán tudják), de nekünk úgy tűnik – megyünk. Vagy csak a víz folyik fölöttünk?

Mindegy: „Éppur si muove". Mert ez itt – itt! – áldott tó, a fenék boldog televény, csak zabálni kell, nőni-hízni – végső érvként a kukacoknak. Hát miért nem jó neki ez, ez a perspektíva?!

Am a pisztráng nem választhat. Szíve-vére, ezeréves ösztöne hajtja: följebb, egyre följebb a forrásig – a tiszta forrásig. Nem kell bíztatás, se munkaverseny, fúrja magát előre, de fullad. Ritkul a lég, kiöntött, terjed a pocsolya, az „áldott televény". Mert nehezen igen, de levegő nélkül a pisztráng nem élhet, mert neki a levegő az ÉLET.

b.





ADVENT A NEMZETIBEN



Végre sikerült bejutnunk Sütő András: Advent a Hargitán című darabjára. Nem is emlékszem pontosan – egy évet, másfelet kellett várni a jegyigény kielégítésére. A várakozás ideje alatt, a régi Tiszatáj közlése óta már megjelent könyv-alakban is, sőt már régóta játszák Sütő újabb darabját az Álomkommandót is. (Hogy ezt mikor fogjuk látni?) A „szakértő" közönségnek régen lerágott csont már az Advent, az Álomkommandó, és talán már maga Sütő is – mint ahogy divattémává degradálódott egy sor egyéb húsbavágó kérdés is, ...fecseg a felszín....



Az előadás megkezdése előtt elterjedt a hír, hogy Sütő András is helyet foglal a nézőtéren. Egy igazi bemutatóra kerül sor, jóval túl az ötvenedik est után! A sokadszori előadás rutinjellege talán elmaradt, de a játék meg se közelítette a darab színvonalát. A tiszteletadás görcsét a színészek sem magukban, sem a nézőkben nem voltak képesek feloldani. Még egy zavaró, fájó körülmény volt amit nem tudtam félretenni, mert minduntalan találkozni kellett vele: néhányan, mikor már együtt volt a közönség, tüntetően felálltak, és tapsolni kezdtek. S ezt a tapsot úgy használták, „... mint vak a lámpást. Nem azért viszi hogy ő lásson, hanem hogy mások lássák őt, s le ne verjék a lábáról."

A tiszta érzések erőszakoltsága nem illik sem a darabhoz sem a szerzőhöz. Ott a valódi, mély ünneplés eltakarta ezt a dolgot, de a szálka, a szégyen, a kezemet böki, az arcomat pirítja.

E példakép erejű embernek nem arra van szüksége, hogy csodáljuk és istenítsük, hanem hogy vele menjünk, s tegyünk..

o

A virágok és fenyőágak közül csak egy ajándék képe jelenik meg előttem. A színészektől kapta: zöld ágak között egy „reményváró" lámpácska...

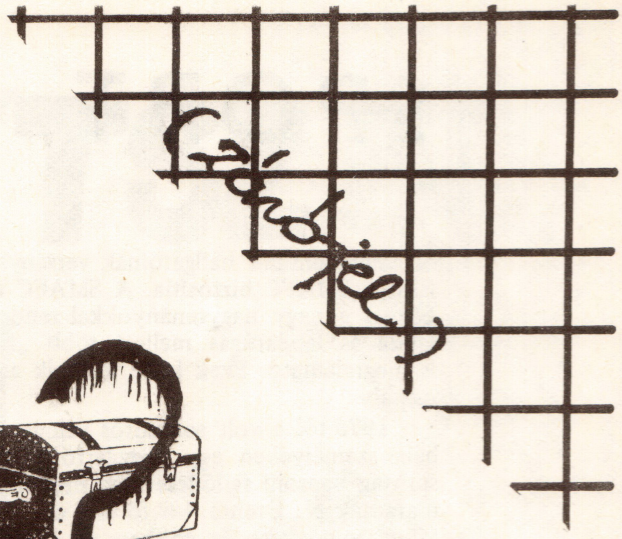
o

Idén újra meg kellett gyújtani....





Egy szociológiai felvétel vázlata



Kineveztek. Örültünk, szorongtunk, elindultunk. Utaztunk, utaztunk, izzadtunk, átszálltunk, utaztunk, megérkeztünk. Állomás – FIRMATAXI – feldíszített kollégium – waldenba öltözött firmák, lánykoszorú, díszlövések (a kazánházban). Köszöntés, Jó szerencsét, Üdv, a MALÉ BALEK-nak. Adatrögzítés, vizsgálat (húzza le, nyissa ki, tolja le, szívja be!), bemutatkozás. Kérdezés honnan? minek? miért? mennyiért? ki hozta? kinek a rokona? Szereptanulás. A balek-oktató 10 parancsolata: 1. Csak akkor zuhanyozz, ha befűtesz magadnak! 2. Tiszteld firmaoktatódat és az ő házanépét. 3. Ne hagyj a fejedre... van neked szád is! 4. Ne paráználkodj! A többit még nem hagyta jóvá a Kari Tanács.

Oktatok. Pg szemináriumot vezetek. Kérdeznek, válaszolok, interperszonálódunk. Referálnak, jegyzetelnek, oldódnak, kedvelnek.

Lakást keresünk. Cím, cím, cím, árak, bérek, négyzetméter, részlet, hitel. Szédülünk. Felvásárlási láz. Oxigénhiány. Próbálkozunk máshol, 2 családtag elköltözik. Visszajövünk. A településhálózat, meg a vasúthálózat már kisujjunkban van. Segítséget kérünk. Készségesek, segítenek, bizakodunk. Változik a helyzet. Most nejem munkahelyét akarják megszüntetni. Elkenődünk, bizakodunk; lakás talán lesz, majd csak bevezetik, (a szociológiát) nem biztos hogy megszüntetik. Továbbképzésre megyek. Elvtársak az anyag nagyon kíváló, a helyzet valóban rossz. Már a jövőnk sem a régi!

Konformizálódok. Felállítom a fejlődési törvényemet. 1. A Pista alapjainak lerakása. 2. A Pista fejlődése. 3. A működő Pista. 4. Az érett Pista. 5. A megtorpanó Pista. 6. A Pista stagnálása. 7. A hanyatló Pista. 8. A Pista végnapjai.

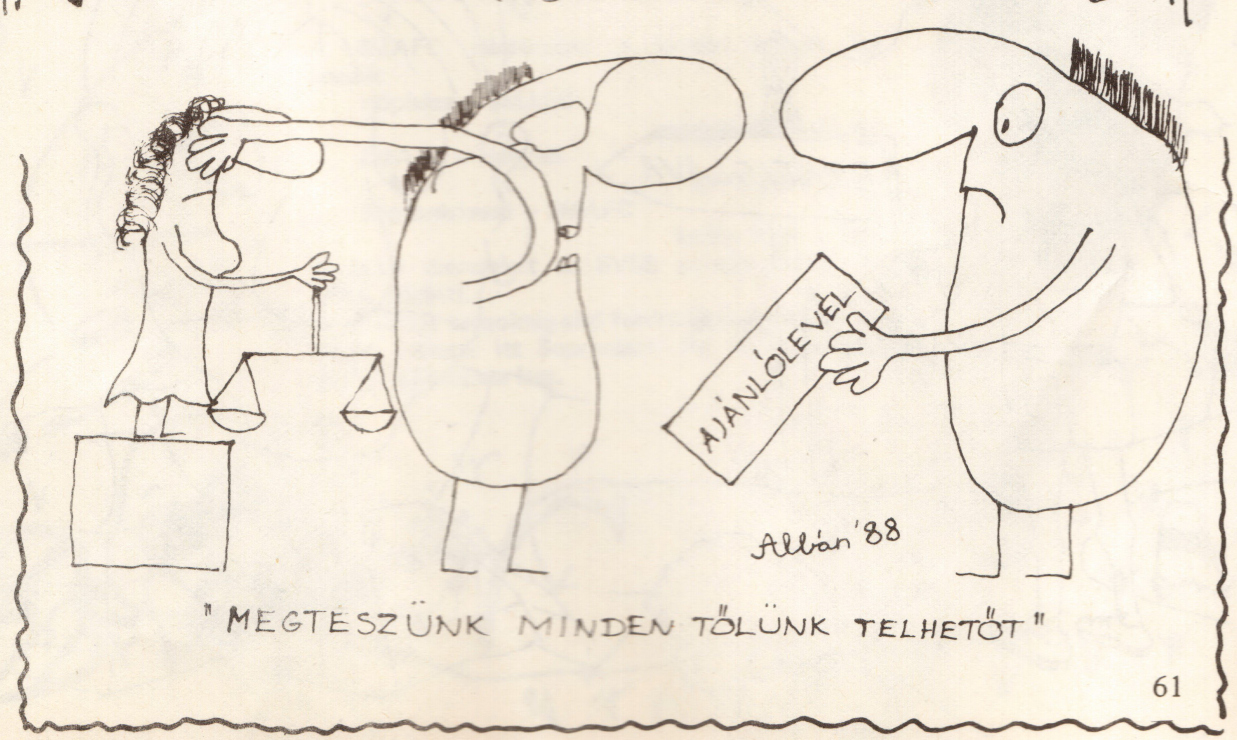
Hazajövök. Értekezünk, oktatunk, dolgozunk, fizetünk, fizetünk, fizetünk. Leégünk. Lassan kiégünk, gyorsan megégünk. Biztatnak. Most már biztos hogy kapunk. Kérdeznek. Honnan kapod, ki van mögötted, mennyiért? Van sapka a fejeden? Miért van sapka a fejeden? Miért adminisztrálod magad?

Karácsony. Utazunk, utazunk, utazunk. Otthonunk sehol. Csak csend.... és fa, hó nélkül. Új év, új remények... hozz reá víg esztendőt. Bevezetik, nem vezetik, úgy kellett, majd... A kórus örül.
Szocializálódtam. Frusztráció, regresszió...
Szerencsére azért vannak még rendes emberek és biztató remények úgy a ... mint a.... ban, valamint mikro és makroszinten.

Azt hiszi (St) Etien







SPORT

Egyetemünk hallgatóinak versenyszerű sportolását a SMAFC biztosítja. A SMAFC szakosztályai között a nagy hagyományokkal rendelkező kosárlabda és labdarúgás mellett több „fiatal" szakág is megtalálható. Ezek közé tartozik a tájfutó szakosztály.

1975-től a volt sokszoros válogatott Cser Borbála személyében egy hozzáértő edző irányítja a sportág soproni fejlődését. Az eredmények nem is maradtak el. Évente 4-6 fő érte el a felnőtt I. osztályú minősítést és többen az ifjúsági kategória aranyjelvényes szintjét.

A sikerek mellett gondok is akadtak bőven. Ezek főleg anyagi természetűek, hiszen évi 120 ezer Ft-ból kell biztosítani a versenyekre utazók vonatköltségét, több napos verseny esetén szállását és nevezési díját. A felszerelést mindenki maga teremti elő, és saját zsebből fizeti az étkezést.

Az évi keret 3-4 évvel ezelőtt még 25-30 versenyen való indulást tett lehetővé. Ez erre az évre már csak 15-20 versenyre lesz elegendő. Az éves minősítés megszerzéséhez 7 versenyen kell teljesíteni a szintet, de ehhez az szükséges, hogy a versenyzők legalább 10 versenyen induljanak. Igy 30-35 fő versenyeztetése jelentős szervezési és anyagi megterheléssel jár.

A kiadások csökkentésének egyik módja, hogy főleg a Dunántúlon versenyeznek. Csak ritkán utaznak távolabbra, egy-egy országos szintű verseny kedvéért. A másik mód a buszigénylés. Tavaly az igénylések 60 %-át kapták meg. Az egyetem az ilyenkor felmerülő költségeket nem számolja fel a szakosztálynak.

Az utóbbi években az I. osztályú sportolók anyagi elismerésben is részesülnek. Ezt az OTSH által nyújtott évi 6.000 Ft/fő keretből tudják csak biztosítani. Más, hasonló eredményeket felmutató klub ennek legalább dupláját tudja fizetni. Ez lehet az oka, hogy tavaly 2 versenyző átigazolt más egyesülethez.

Mivel a SMAFC évi költségvetése 200 ezer Ft-tal csökkent, felmerült a szakosztály anyagi eszközeinek megvonása. Végül az egyetem vezetése előteremtette az éves működéshez szükséges pénzt.

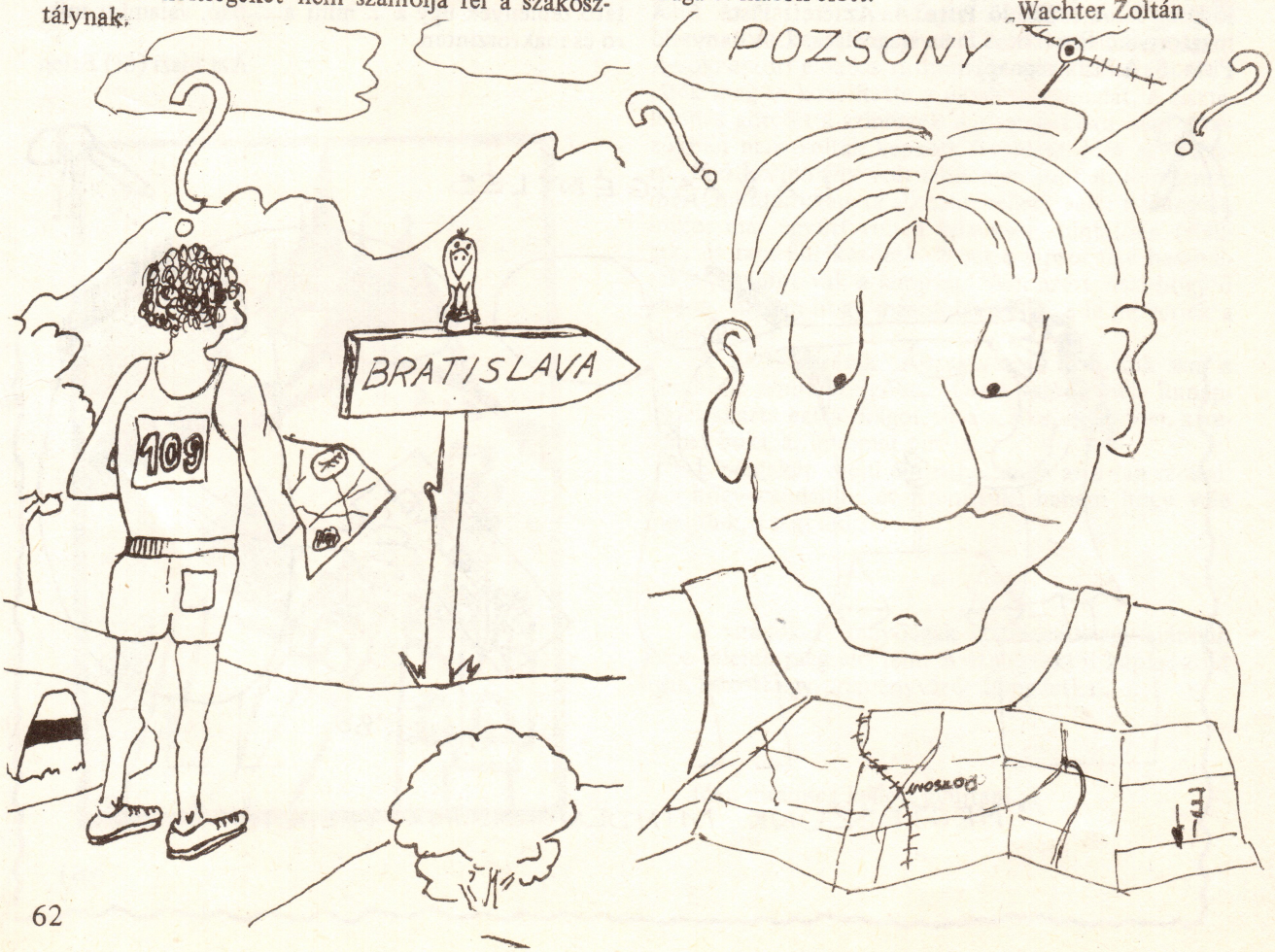
Ezek a gondok kényszerítették őket arra, hogy belső ösztönzési és elvárási rendszert dolgozzanak ki. Ezentúl mindenkinek meghatározott szintet kell teljesítenie, tudásának és tehetségének megfelelően. Az I. osztályú versenyzők ingyen versenyeznek, míg a többiek eredményeik függvényében járulnak hozzá a költségekhez. Évente 2 versenyen mindenkinek biztosítják az indulást, tehát annak is aki hobbi jelleggel űzi ezt a sportágat.

Talán magáról a tájfutás szépségéről nem szóltunk eddig. A SMAFC szakosztályai közül ez a sportág, ami kötődik közvetlenül az erdőhöz, a természethez. A küzdeni akarás és a kitartás egyéni erőpróbája is ez a sport – mindez egészséges környezetben.

Egy vallomás az edzőtől!

„Én nem akarok világbajnokokat nevelni, az a célom, minél többen űzzék ezt a sportágat, és megtalálják a lehetőséget a sportolásra. Itt megadatik, hogy mindenki a megfelelő korosztályú és felkészültségű versenyzők közt tudjon bizonyítani önmaga és mások előtt."

Wachter Zoltán



SMAFC : KTSZ SC

12 : 1



A SMAFC labdarugók a tavaszi idényt így kezdik:

Kópháza – SMAFC
március 27-én 15 óra

SMAFC – Hegykő
április 3-án 16 óra

Sopronkövesd – SMAFC
április 10-én 16 óra

A hazai meccseket az SVSE pályán játszák (a Lokó mögött).

A főiskolás bajnokság első fordulóját március 23 vagy 30-án játsszuk itt Sopronban. Az ellenfél a győri ACSJTKJ csapata lesz.

Ára: 10,- Ft.

tartalom:

Benedek István: Mi a becsület? 3
Babits Mihály: Petőfi koszorúi 4
ISZTER 5
Mi bántja.....? 6
Lükő István. Garancia az ifjúság 12
Ruff János: Egyetem? 14
Értelmesen eltöltött idő? 15
Molnár Kálmán: A Hargita népi erdőgazdálkodásához 17
Rónai Ferencné: A Kós Károly-est ürügyén 20
A másik ember 22
Ratkó József: Nélkülük 24
Tisztelet a halottaknak! 25
Szabó József: Emlékülésre 26
Körülnézőben 28
Pályakezdés 32
Könyv, könyv, könyv.... 34
Déry Márta: Leningrádi anziksz 39
Lengyelország 40
George Orwell: Állati gazdaság 44
Zárójel 57
SPORT 62



Részletek Fekete Gyula: Tengercsepp című aforizmagyűjteményéből.

HU ISSN 0139-4274. Felelős szerkesztő: Borbély József. A szerkesztőség tagjai: Csepeli Sándor, Dézsma György, Gencsi Zoltán, Gyöngyössy Péter, Horváth Elvira, Kardos József. Szerkesztőbizottság címe: 9400 Sopron, Ady E.u.5. Készült az EFE Jegyzetsokszorosítójában 550 példányban. Vezető: dr.Rácz József. Felelős kiadó: dr.Gál János.